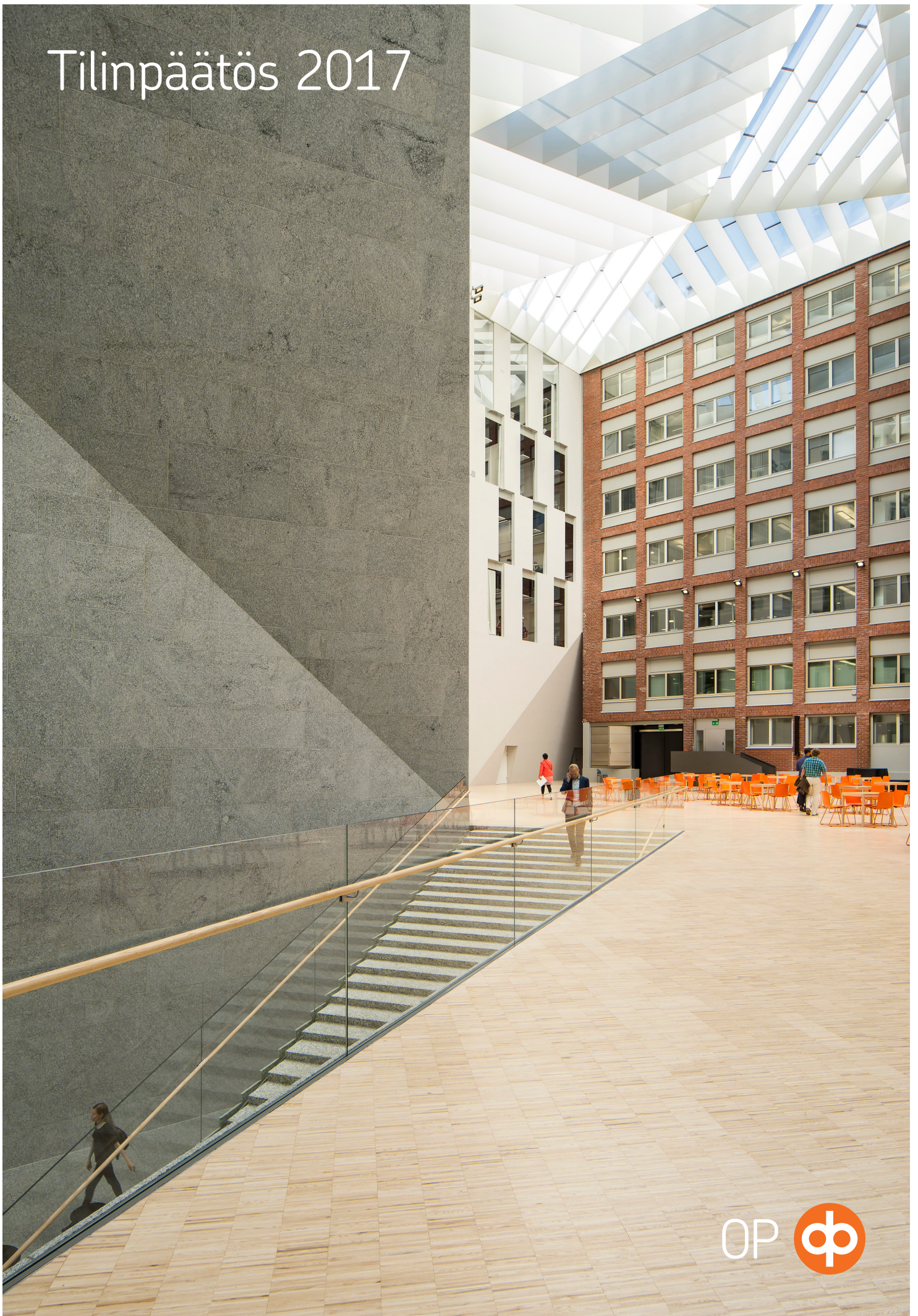

Tilinpäätös 2017

SISÄLLYSLUETTELO

sivu

1 - 23	Toimintakertomus
24 - 25	Osuuspankin tuloslaskelma ja tase, pro forma
26 - 47	Liitetiedot, pro forma
48 - 49	Osuuspankin tuloslaskelma ja tase (virallinen)
50 - 51	Osuuspankin rahoituslaskelma
	Osuuspankin tuloslaskelman ja taseen liitteenä annettavat tiedot
52 - 64	Osuuspankin tilinpäätöksen merkittävimmät laatimisperiaatteet
65 - 87	Liitetiedot (virallinen)
88 - 96	Luettelo kirjanpitokirjoista, tositteiden lajeista sekä selvitys niiden säilytystavoista
97	Hallituksen allekirjoitus
97	Hallintoneuvoston lausunto
97	Tilintarkastajien merkintä suoritetusta tilintarkastuksesta

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

Tilikauden aikana Oriveden Seudun Osuuspankki sulautui Mäntän Seudun Osuuspankkiin. Sulautuminen merkittiin kaupparekisteriin 30.6.2017. Samassa yhteydessä Mäntän Seudun Osuuspankin nimi muutettiin Pohjois-Hämeen Osuuspankiksi.

Pohjois-Hämeen Osuuspankin hallintokonttorina toimii Mäntän konttori. Pankin kotipaikkana on Orivesi. Oriveden Seudun Osuuspankin jäsenet ovat ilman eri hakemusta Pohjois-Hämeen Osuuspankin jäseniä ja säilyttävät heille kuuluvat oikeutensa.

Toimintakertomuksessa on esitetty Mäntän Seudun Osuuspankin ja sulautuneen Oriveden Seudun Osuuspankin yhteenlaskettuja pro forma tilinpäätöslukuja ja niiden kehitystä. Vertailukausien pro forma tilinpäätöstiedot on laadittu laskemalla sulautuneen ja vastaanottaneen pankin tilinpäätöserät yhteen. Tilinpäätös sisältää virallisen tuloslaskelman ja taseen, jossa sulautuneen Oriveden Seudun Osuuspankin tulos on huomioitu ajalta 1.7.2017 - 31.12.2017.

Pohjois-Hämeen Osuuspankin korkokate kasvoi 10 000 euroa ja palkkiotuotot kasvoivat 75 000 euroa. Hallintokulut kasvoivat 400 000 euroa. Tilikaudella kirjattiin vertailukautta enemmän arvonalentumistappioita luotoista ja muista sitoumuksista. Pankin liikevoitto oli 2 738 tuhatta euroa. Sekä luotto- että talletuskanta kasvoivat.

Avainlukuja

Avainlukuja			
	2017	2016	Muutos
Liikevoitto, 1000 euroa	2 738	3 510	-22,0
Kulujen suhde tuottoihin, %	64,85	61,72	3,1
Oman pääoman tuotto (ROE), %	3,26	4,24	-1,0
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	53,01	50,09	2,92
Henkilöstö keskimäärin	52	54	-5,2
Omistaja-asiakkaat	13 172	12 664	508

OP Ryhmä

Pohjois-Hämeen Osuuspankki on jäsentensä omistama osuuskuntamuotoinen talletuspankki, joka harjoittaa toimialueellaan paikallista vähittäispankkitoimintaa. Kaikki jäsenet ovat omistaja-asiakkaita, joista jokaisella on yksi yhtäläiset oikeudet tuottava jäsenosuus.

Osuuspankki kuuluu OP Ryhmään, joka on johtava suomalainen finanssiryhmä. Se koostuu itsenäisistä osuuspankeista ja niiden keskusyhteisöstä OP Osuuskunnasta tytäryhtiöineen. OP Ryhmän ja sen jäsenpankkien keskitettyjen palveluiden kehittämisestä ja tuottamisesta vastaavat OP Osuuskunta sekä sen tytäryhtiöt OP-Palvelut Oy ja OP Asiakaspalvelut Oy. OP Osuuskunta toimii koko OP Ryhmän strategisena omistusyhteisönä ja ryhmäohjauksesta ja valvonnasta vastaavana keskusyhteisönä.

Osuuspankki on OP Osuuskunnan jäsenluottolaitos. OP Osuuskunta ja sen jäsenluottolaitokset yhdessä niiden konsolidointiryhmiin kuuluvien yhteisöjen kanssa muodostavat yhteenliittymän, josta säädetään laissa talletuspankkien yhteenliittymästä. Lakien mukaan keskusyhteisö ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat toistensa veloista ja sitoumuksista ja niiden vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja asiakasriskejä valvotaan yhteenliittymän tasolla. OP Ryhmän vakuutusyhtiöt eivät kuulu keskinäisen vastuun piiriin.

Toimintaympäristö

Suhdannekehitys vahvistui selvästi vuonna 2017. Luottamus talouteen koheni edelleen vuoden loppua kohti. Maailmantalous kasvoi ennakkotietojen mukaan nopeinta vauhtia yli viiteen vuoteen. Euroalueen talouskasvu ylsi vuonna 2017 parhaaseen vauhtiin kuluvalla vuosikymmenellä.

Inflaatio säilyi maltillisena suotuisasta talouskehityksestä huolimatta. Euroopan keskuspankki jatkoi elvyttävää politiikkaansa. Arvopaperiostoja jatkettiin koko vuoden ajan 60 miljardilla eurolla kuukaudessa, ja ohjauskorot säilyivät ennallaan. Euribor-korot säilyivät negatiivisina. Pidemmät korot nousivat hieman vuoden 2017 aikana.

Suomessa talous kasvoi vahvasti laajalla rintamalla. Yritykset lisäsivät investointejaan voimakkaasti, ja vankka kuluttajien luottamus siivitti kulutuksen hyvään kasvuun. Rakentaminen oli runsasta, asuntokauppa vilkastui, ja asuntojen hinnat nousivat keskimäärin hieman.

Kotitalousluottojen kasvu jatkui vuonna 2017 noin kolmen prosentin vauhdilla. Uusien nostettujen asuntolainojen keskikorko laski loppuvuonna alle prosenttiin. Uusien asuntolainasopimusten keskikorko on Suomessa euromaiden matalin. Asuntoyhteisö- ja yrityslainakannan kasvu hidastui loppuvuonna. Kotitalouksien ja yritysten luotonkysynnän odotetaan olevan vuoden 2018 ensimmäisellä neljänneksellä vuodentakaista vilkkaampaa.

Omalla toimialueellamme väkiluku laski selkeästi Mänttä-Vilppulassa, Keuruulla sekä Jämsässä ja kasvoi hieman Orivedellä. Väkiluvun vähentyminen on näkynyt toimialueella asuntokauppojen määrässä sekä myös asuntojen hinnoissa. Myös työttömyysaste toimialueellamme on ollut maan keskiarvoa korkeampi.

Vastuullisuus

Yhteiskuntavastuu on tiivis osa OP Ryhmän ja osuuspankkien liiketoimintaa ja strategiaa. Vastuullisuuden perusta rakentuu perustehtäväämme, yhteisiin arvoihimme, vahvalle vakavaraisuudelle ja osaavalle riskienhallinnalle, joita asiakasomisteinen liiketoimintamallimme tukee. Yhteiskuntavastuun näkökulmista huomioimme taloudellisen ja sosiaalisen vastuun sekä ympäristövastuun. Tavoitteemme yhteiskuntavastuussa on olla toimialan edelläkävijä Suomessa. OP Ryhmä raportoi vastuullisuuden tunnusluvut GRI G4 -viitekehyksen mukaisesti. Vastuullisuusraportti on luettavissa sivustolta op-year2017.fi.

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Pohjois-Hämeen Osuuspankin toimitusjohtajaksi valittiin 4.7.2017 alkaen sulautuneessa Oriveden Seudun Osuuspankissa toimitusjohtajana toiminut Pertti Pyykkö. Mäntän Seudun Osuuspankin vt. toimitusjohtajana toiminut Markku Martikainen jäi fuusion toteututtua pitämään lomia, joiden jälkeen hän siirtyi eläkkeelle.

Pohjois-Hämeen Osuuspankki myi Tuotto-osuuksia vuoden aikana 695 tuhannella eurolla (1 140). Tuotto-osuus on asiakasomistajan vapaaehtoinen sijoitus osuuspankin omaan pääomaan. Tuotto-osuudet voidaan lukea pankin ydinvakavaraisuuteen. Tuotto-osuuden tuottotavoite vuodelle 2017 oli 3,25 prosenttia. OP Ryhmän hallintoneuvosto on vahvistanut myös vuodelle 2018 tuottotavoitteeksi 3,25 prosenttia. Osuuspankki on sijoittanut osan Tuotto-osuuksista saamastaan pääomasta OP Osuuskunnan osuuspääomaan.

Verottaja on palauttanut KHO:n 27.2.2017 päätöksen mukaisesti OP-bonuksista maksetut arvonnäisäverot vuosilta 2010-2016 yhteensä 108 tuhatta euroa. ALV-palautukset on kirjattu liiketoiminnan muihin tuottoihin.

Osuuspankki myi helmikuussa Mänttä-Vilppulassa sijainneen asunto-osakkeen, lokakuussa Kittilän kunnassa sijainneen vapaa-ajankiinteistön sekä joulukuussa Jämsässä sijainneen pienen metsätilan.

Osuuspankki otti käyttöön edustajistomallin. Ensimmäiset edustajiston vaalit pidettiin syksyllä.

Syyskuussa pankin hallituksen puheenjohtaja Raimo Maakanen menehtyi äkillisesti, ja joulukuussa uudeksi hallituksen puheenjohtajaksi valittiin Sami Kouvonon.

Pohjois-Hämeen Osuuspankillla ei ollut muita olennaisia tapahtumia tilikaudella.

Olennaiset tapahtumat tilikauden päättymisen jälkeen

Osuuspankki ottaa käyttöön 1.1.2018 Finanssivalvonnan määräyksiin ja ohjeisiin (2/2016) sisältyvät kohdat IFRS 9 -standardista "Rahoitusinstrumentit" sekä muut IFRS 9 -standardin voimaantulosta 1.1.2018 johtuvat muutokset. Osuuspankin kannalta merkittävin muutos on, että myönnettyistä luotoista kirjataan aiempaa etupainotteisemmin arvonalentumisia perustuen odotettavissa oleviin luottotappioihin. IFRS 9 -standardi aiheuttaa muutoksia myös laatimisperiaatteisiin, oikaisuja taseeseen aiemmin kirjattujen saamisten määriin ja rahoitusinstrumenttien luokitteluun. Kirjanpitoarvoihin tehdyt oikaisut kirjataan siirtymäpäivänä avaavan taseen kertyneisiin voittovaroihin.

Pohjois-Hämeen Osuuspankillla ei ole ollut muita olennaisia tapahtumia tilikauden päättymisen jälkeen.

Osuuspankin tulos

Liikevoittoon vaikuttaneiden keskeisimpien tuotto- ja kuluerien kehitys kahdelta viimeiseltä vuodelta sekä vuoden 2017 muutos on kuvattu alla olevassa taulukossa.

Tulosanalyysi			
1000 euroa	2017	2016	Muutos, %
Tuotot			
Korkokate	4 692	4 682	0
Muut tuotot			
Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista	1 647	1 875	-12
Palkkiotuotot, netto	2 709	2 606	4
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	-1	15	-108
Myytavissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot	16	-10	268
Suojauslaskennan nettotulos	-	-	
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot	-18	-73	-75
Liiketoiminnan muut tuotot	256	129	98
Yhteensä	4 610	4 543	1
Tuotot yhteensä	9 301	9 225	1
Kulut			
Henkilöstökulut	2 576	2 634	-2
Muut hallintokulut	2 677	2 210	21
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	87	105	-18
Liiketoiminnan muut kulut	693	744	-7
Kulut yhteensä	6 032	5 694	6
Arvonalentumiset luotoista ja muista sitoumuksista	531	21	2 453
Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot	-	-	-
Liikevoitto (-tappio)	2 738	3 510	-22

Liikevoitto laski vertailukaudesta. Korkokate säilyi ennallaan. Henkilöstökulut supistuivat hieman johtuen henkilöstömäärän vähentymisestä. Arvonalentumiset saamisista kasvoivat selkeästi vertailukaudesta.

Liiketoiminnan muita kuluja kasvatti OP Ryhmän sisäiset kehittämismaksut.

Osuuspankin palkkiotuotot kasvoivat vertailuvuodesta. Palkkiotuottoihin sisältyy vähennyksenä omistaja-asiakkaille myönnetty OP-bonukset.

Palkkiotuottoja kertyi seuraavasti:

Palkkiotuotot			
1000 euroa	2017	2016	Muutos, %
Talletuksista	27	27	-1,2
Luotonannosta	909	955	-4,8
Maksuliikkeestä	1 227	1 284	-4,4
Arvopapereiden välityksestä ja liikkeeseen laskusta	142	119	18,5
Omaisuuksien hoidosta ja lainopillisista tehtävistä	147	215	-31,6
Takauksista	81	85	-5,6
Vakuutusten välityksestä	805	847	-5,0
Muut	1 096	779	40,6
Yhteensä	4 433	4 311	2,8
OP-bonukset	-1 283	-1 237	3,7
Palkkiotuotot yhteensä	3 149	3 074	2,5
Palkkiokulut	440	468	-6,1
Palkkiotuotot, netto	2 709	2 606	4,0

Luottojen nettomääräiset arvonalentumistappiot kasvoivat edellisvuodesta. Luotoista ja takaus-saamisista kirjattiin arvonalentumistappioita seuraavasti:

Luottojen ja takaussaamisten arvonalentumistappiot			
1000 euroa	2017	2016	Muutos, %
Arvonalentumisten bruttomäärä	774	203	281
Vähennykset	-244	-181	35
Arvonalentumisten nettomäärä	531	21	2453
Arvonalentumiset luotto- ja takauksista %	0,1	0,0	0

Tase ja taseen ulkopuoliset sitoumukset

Keskeisiä tase- ja sitoumuseriä

Keskeisimpien tase- ja sitoumuserien kehitys kahdelta vuodelta ja vuoden 2017 muutos on kuvattu alla olevassa taulukossa.

Keskeisiä tase- ja sitoumuseriä			
1000 euroa	31.12.2017	31.12.2016	Muutos, %
Tase	430 767	429 328	0,3
Luotot	369 046	361 660	2,0
Saamistodistukset	-	-	-
Osakkeet ja osuudet	37 352	37 395	-0,1
Talletukset	335 869	316 902	6,0
Oma pääoma	67 059	64 910	3,3
Taseen ulkopuoliset sitoumukset	16 254	14 701	10,6

Antolainauksen kehitys

Uusia luottoja myönnettiin vuoden aikana 81 042 tuhatta euroa eli 2 539 tuhatta euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Luottokanta yhteensä vuoden lopussa oli 371 530 tuhatta euroa (364 287¹).

¹ Suluissa vertailulukku 31.12.2016.

Ongelmasaamiset ja lainanhoitojoustosaamiset kehittyivät tilikauden aikana seuraavasti:

Ongelmasaamiset ja lainanhoitojoustot			
1000 euroa	31.12.2017	31.12.2016	Muutos, %
Järjestämättömät saamiset	8 890	6 623	34,2
Yli 90 päivää erääntyneet saamiset	3 005	2 759	8,9
Järjestämättömät lainanhoitojoustosaamiset	2 256	379	495,9
Todennäköisesti maksamatta jäävät saamiset	3 629	3 485	4,1
Terveet lainanhoitojoustosaamiset	6 290	6 792	-7,4
Ongelmasaamiset yhteensä	15 180	13 415	13,2

Taulukon luvuissa on huomioitu tehty arvonalentumiset. Yli 90 pv erääntyneenä saamisena esitetään jäljellä oleva pääoma sellaisesta saamisesta, jonka korko tai pääoma on ollut erääntyneenä ja maksamatta yli kolme kuukautta. Lainahoitojoustosaamisena esitetään saamiset, joiden sopimusten ehtoja on neuvoteltu uudelleen asiakkaan heikentyneestä maksukyvystä johtuen. Todennäköisesti maksamatta jäävinä saamisina esitetään heikompiin luottoluokkiin kuuluvat saamiset.

Kiinteistöomistukset

Osuuspankin kiinteistöomistukset muodostuvat omassa käytössä olevista kiinteistöistä ja sijoituskiinteistöistä.

Kiinteistöomistukset		
1000 euroa	31.12.2017	31.12.2016
Omassa käytössä olevat kiinteistöt		
Sitoutunut pääoma	2 004	2189
Prosenttia taseesta	0,5	0,5
Sijoituskiinteistöt		
Sitoutunut pääoma	650	756
Prosenttia taseesta	0,2	0,2
Käypä arvo	812	840
Nettotuotto, %	6,9	4,2
Kiinteistöihin sitoutunut pääoma yhteensä	2 655	2946
Prosenttia taseesta	0,6	0,6

Kiinteistöyhteisöjen sitoutunut pääoma muodostuu osakehuoneiston kirjanpitoarvosta ja osakehuoneistoon kohdistuvasta lainaosuudesta.

Omassa käytössä olevat kiinteistöt

Omassa käytössä olevia kiinteistöjä on taseessa 2 004 tuhatta euroa.

Sijoituskiinteistöt

Tilikauden aikana myytiin sijoituskiinteistöjä kirjanpitoarvoltaan 91 tuhatta euroa.

Muun sijoitustoiminnan kehitys

Saamiset luottolaitoksilta, joista valtaosan muodostavat saamiset OP Yrityspankki Oyj:ltä, olivat 18 553 tuhatta euroa (23 748).

Tilikauden lopussa osuuspankilla oli sijoituksia keskusyhteisön osuuspääomaan yhteensä 36 902 tuhatta euroa (36 902).

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille

Yleisön talletusten ja muiden velkojen kehitys on kuvattu alla olevassa taulukossa. Muut velat muodostuvat markkinarahaveloista ja valtion varoista välitetyistä lainoista.

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille			
1000 euroa	31.12.2017	31.12.2016	Muutos, %
Talletukset			
Maksuliiketil	166 405	144 552	15,1
Säästämistil	35 163	34 090	3,1
Sijoittamistil	133 437	136 912	-2,5
Valuuttatalletukset	864	1 348	-35,9
Yhteensä	335 869	316 902	6,0
Muut velat	46	73	-37,1
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille yhteensä	335 915	316 974	6,0

Muun vieraan pääoman ja sitoumusten kehitys

Velat luottolaitoksille, jotka muodostuvat veloista OP Yrityspankki Oyj:lle ja ns. väliluotosta OP-Asuntoluottopankki Oyj:lle, vähenivät 10 508 tuhanteen euroon (29 086).

Muut vieraan pääoman erät muodostuvat lähinnä lyhytaikaisista maksujenvälityseristä sekä tuottojen ja kulujen jaksotuksiin liittyvistä tilinpäätösvaiheen siirtyvistä eristä.

Oma pääoma ja varaukset

Pohjois-Hämeen Osuuspankin koko oman pääoman määrä kasvoi 3,3 prosenttia 67 059 tuhanteen euroon (64 910).

Osuuspääoma

Osuuspääoma kasvoi 1,8 prosenttia 16 965 tuhanteen euroon (16 672). Omistaja-asiakkaila oli vuoden lopussa sijoituksia jäsenosuuksiin 1 360 tuhatta euroa (1 308) ja Tuotto-osuuksiin 15 605 tuhatta euroa (15 365). Irtisanottuja tuotto-osuuksia oli tilikauden lopussa 1 799 tuhatta euroa (1 187) ja irtisanottuja jäsenosuuksia 43 tuhatta euroa (43).

Osuuspankki maksoi Tuotto-osuuksille vuodelta 2016 korkoa 3,25 prosenttia eli yhteensä 463 tuhatta euroa. Jäsenosuosuuspääomalle ei maksettu korkoa vuodelta 2016.

Osuuspankilla voi osuuskuntalain ja osuuspankin sääntöjensä mukaan olla jäsenen oikeudet tuottavia jäsenosuuksia ja vapaaehtoisina osuuksina Tuotto-osuuksia. Osuuspankin osuuspääomassa on jäsenosuuksia 13 172 kpl. Jokaisella jäsenellä on velvollisuus ottaa yksi osuuspankin jäsenosuuksia ja maksaa siitä merkintähintana 100 euron suuruinen jäsenosuusmaksu. Tuotto-osuuksia on osuuspankin osuuspääomassa 156 046 kpl. Tuotto-osuuksia voivat merkitä vain osuuspankin jäsenet ja niiden antamisesta päättää osuuspankin hallitus. Tuotto-osuuden nimellisarvo ja siitä osuuspankille merkintähintana maksettava tuotto-osuusmaksu on 100 euroa.

Osuusmaksut ja tuotto-osuusmaksut palautetaan osuuspankin sääntöjen, osuuskuntalain ja osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain mukaisesti ja sanotuissa laeissa mainituin edellytyksin jäsenyyden päätyttyä tai irtisanottaessa lisäosuus tai Tuotto-osuus. Jäsenosuusmaksu ja tuotto-osuusmaksu voidaan palauttaa 12 kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana jäsenyys on päättynyt tai Tuotto-osuuden omistaja on irtisanonut osuuden.

Osuuspankillla on kuitenkin oikeus kieltäytyä jäsenosuusmaksujen ja tuotto-osuusmaksujen palauttamisesta osuuspankin toiminnan aikana. Osuuspankki voi myöhemmin päättää edellä mainitun kiellon kumoamisesta. Palauttamista koskevasta kiellosta ja sen kumoamisesta päättää tarvittaessa pankin hallitus. Ellei palautusta voida jonakin vuonna maksaa täysimääräisesti, maksamatta jäänyt osa maksetaan seuraavien tilinpäätösten perusteella käytettävissä olevista omista pääomista. Edellä määrätty oikeus maksamatta jääneen osan jälkipalautukseen päättyy kuitenkin viidennen seuraavan tilinpäätöksen jälkeen. Maksamatta jääneelle osalle ei makseta korkoa.

Osuuspankillla on oikeus lunastaa kaikki Tuotto-osuudet. Lunastusoikeuden käyttämisestä päättää osuuspankin hallitus. Lunastukseen vaaditaan keskusyhteisön lupa sekä valvojan viranomaisen lupa, mikäli sääntely sitä edellyttää.

Veroperusteiset varaukset

Poistoeroa kasvatettiin 11 tuhatta euroa tekemällä suunnitelman mukaisia poistoja suuremmat elinkeinoverolain sallimat enimmäispoistot. Luottotappiovarausta kasvatettiin 172 tuhatta euroa.

Omat varat ja vakavaraisuus

Osuuspankin vakavaraisuus lasketaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 575/2013 mukaisesti.

Osuuspankin luottoriskin pääomavaateen laskennassa käytetään sisäisten luokitusten menetelmää. Markkinariskien pääomavaatimus lasketaan standardimenetelmällä. Myös operatiivisten riskien pääomavaatimus lasketaan standardimenetelmällä.

OP Ryhmä julkistaa ns. Pilari III:n mukaiset tarkemmat vakavaraisuustiedot tilinpäätöksen yhteydessä. OP Ryhmän tilinpäätös ja Pilari III mukaiset vakavaraisuustiedot ovat luettavissa www.op.fi verkkopalvelussa.

Osuuspankin omat varat muodostuivat seuraavasti:

Omat varat 1000 euroa	31.12.2017	31.12.2016
Ydinpääoma (CET1)		
Oma pääoma*	67 059	64 910
Lisäosuuspääoman omiin varoihin luettava määrä	0	679
Tilinpäätössiirrot vähennettynä laskennallisella verovelalla	11 454	11 325
Käyvän arvon rahasto rahavirran suojauksesta ja varovaisen arvostamisen oikaisu	-178	-158
Ydinpääoma (CET1) ennen vähennyksiä	78 335	76 757
Tilintarkastamaton tilikauden voitto	-2 390	-2 882
Suunniteltu voitonjako	0	0
Takaisinmaksettavat osuuspääomat	-711	-474
Aineettomat hyödykkeet	0	0
Arvon alentumisen ja odotettujen tappioiden erotuksen alijäämä	-1 721	-1 800
Ydinpääoma (CET1) yhteensä	73 512	71 601
Ensisijainen pääoma (T1) yhteensä	73 512	71 601
Omat varat yhteensä	73 512	71 601

* pl. mahdollinen arvonorotusrahaan liittyvä laskennallinen verovelka

Ydinpääomasta on vähennetty asiakkaille palautetut irtisanotut osuuspääomat. Vertailuvuonna lisäosuuksista luettiin ydinpääomaan korkeintaan 60 prosenttia 31.12.2012 liikkeeseen lasketusta määrästä siirtymäsäännöksen puitteissa. Tilikauden tulosta ei ole luettu omiin varoihin.

Kokonaisriski		
1000 euroa	31.12.2017	31.12.2016
Luottoriski		
Standardimenetelmä (SA)		
Saamiset yrityksiltä	452	364
Vähittäissaamiset	-	-
Kiinteistövakuudelliset vastuut	-	-
Saamiset luottolaitoksilta	-	-
Saamiset valtioilta, keskuspankeilta ja julkisyhteisöiltä	-	39
Muut vastuut	146	130
Sisäisten luottoluokitusten menetelmä (IRB)		
Saamiset yrityksiltä ¹⁾	53 004	57 464
Yritysvastuut – pk-yritykset	34 002	35 637
Yritysvastuut - Muut	19 002	21 828
Vähittäissaamiset ²⁾	30 013	29 926
Kiinteistövakuudelliset	26 508	25 718
Muut vähittäisvastuut	3 505	4 208
Saamiset luottolaitoksilta ¹⁾	-	-
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	36 802	36 990
Muut erät	2 766	3 085
Luottoriski yhteensä	123 183	127 999
Markkinariski		
Selvitysrisi	-	-
Valuuttakurssiriski	-	-
Operatiivinen riski	15 481	14 935
Yhteensä	138 664	142 934

1) Saamisiin yrityksiltä ja luottolaitoksilta sovelletaan nk. IRB:n perusmenetelmää (FIRB), eli pankki soveltaa näiden vastuiden riskipainojen laskennassa omia maksukyvyttömyyden todennäköisyyden (PD) estimaatteja.

2) Vähittäissaamisten riskipainoja laskettaessa pankki soveltaa omia estimaatteja maksukyvyttömyyden todennäköisyydelle (PD), tappio-osuudelle (LGD) ja luottovasta-arvokertoimelle (CF).

Vakavaraisuussuhdeluvut		
(%)	31.12.2017	31.12.2016
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	53,01	50,09
Ensisijaisen pääoman (T1) vakavaraisuussuhde	53,01	50,09
Vakavaraisuussuhde	53,01	50,09
Osuuspankkien yhteenliittymän ydinpääoman vakavaraisuussuhde (CET1)	*19,2	20,1

*syyskuussa 2017

Pääomavaateet		
1000 euroa	31.12.2017	31.12.2016
Omat varat	73 512	71 601
Minimipääomavaade + puskurivaateet *	14 560	15 009
Omien varojen ylijäämä	58 952	56 592
Omat varat	73 512	71 601
Basel I lattia pääomavaatimus	16 705	16 416
Omien varojen ylijäämä	56 807	55 184

*Minimivaade 8 %, kiinteä lisäpääomavaatimus 2,5 % sekä mahdollinen maakohtainen muuttuva lisäpääomavaatimus

Tunnuslukujen laskentakaavat:

Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde, %

$\frac{\text{Ydinpääoma (CET1) yhteensä}}{\text{Kokonaisriski yhteensä}} \times 100$

Ensisijaisen pääoman (T1) vakavaraisuussuhde, %

$\frac{\text{Ensisijainen pääoma (T1) yhteensä}}{\text{Kokonaisriski yhteensä}} \times 100$

Vakavaraisuussuhde, %

$\frac{\text{Omat varat yhteensä}}{\text{Kokonaisriski yhteensä}} \times 100$

Keskinäinen vastuu

Yhteenliittymälain mukaisesti osuuspankkien yhteenliittymän muodostavat yhteenliittymän keskusyhteisö OP Osuuskunta, osuuspankkien keskusrahallaitoksena toimiva liikepankki OP Yrityspankki Oyj, keskusyhteisön muut jäsenluottolaitokset, keskusyhteisön ja jäsenluottolaitoksen konsolidointiryhmiin kuuluvat yhteisöt sekä sellaiset luottolaitokset, rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joista edellä mainitut yhteisöt yksin tai yhdessä omistavat yli puolet. OP Osuuskunnan jäseniä olivat vuoden lopussa noin 170 osuuspankkia sekä OP Yrityspankki Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj, OP-Korttiyhtiö Oyj ja OP Asiakaspalvelut Oy. Talletuspankkien yhteenliittymää valvotaan konsolidoidusti, ja keskusyhteisö ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat viime kädessä toistensa veloista ja sitoumuksista.

Keskusyhteisö on velvollinen antamaan jäsenluottolaitoksilleen ohjeita niiden sisäisestä valvonnasta sekä riskienhallinnasta, niiden toiminnasta maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi sekä yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamisesta yhteenliittymän yhdistellyn tilinpäätöksen laatimisessa.

Keskusyhteisö ja jäsenluottolaitokset ovat keskinäisessä vastuussa niistä selvitystilassa tai konkurssissa olevan keskusyhteisön tai jäsenluottolaitoksen veloista, joita ei saada suoritetuksi sen varoista. Vastuu jakautuu keskusyhteisön ja jäsenluottolaitosten kesken viimeksi vahvistettujen taseiden loppusumman mukaisessa suhteessa.

Jos jäsenluottolaitoksen omat varat vähenevät tappioiden vuoksi niin alhaisiksi, että yhteenliittymälaissa säädetyn selvitystilan edellytykset täyttyvät, keskusyhteisöllä on oikeus periä jäsenluottolaitoksiltaan keskusyhteisön säännöissä mainituin perustein ylimää räisiä maksuja tilikauden aikana enintään viisi tuhannesosaa jäsenluottolaitosten viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlasketusta loppusummasta käytettäväksi jäsenluottolaitoksen selvitystilan ehkäisemiseksi tarvittaviin tukitoimiin.

Talletussuoja ja sijoittajien turva

Rahoitusvakausviranomaisesta annetun lain mukaan talletuspankin on kuuluttava talletussuojarahastoon. OP Ryhmään kuuluvia talletuspankkeja pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina. Talletussuojarahastosta korvataan tallettajien saamiset OP Ryhmän talletuspankeilta enintään 100 tuhanteen euroon asti. OP Ryhmässä talletuspankkeja ovat osuuspankit ja OP Yrityspankki Oyj. Suomen talletussuojajärjestelmää ja sitä koskevaa lainsäädäntöä on muutettu 1.1.2015 alkaen. OP Ryhmälle tulevia uuden järjestelmän mukaisia maksuja on kuvattu tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa kohdassa 1.18 Viranomaismaksut.

Sijoittajien korvausrahasto maksaa korvauksia ei-ammattimaisille sijoittajille silloin, kun sijoituspalveluyritys tai luottolaitos ei pysty suorittamaan muun kuin tilapäisen maksukyvyttömyyden vuoksi suojan piirissä olevia sijoittajien selviä ja riidattomia saamia sopimuksen mukaisesti. Korvauksen määrä on 90 prosenttia saamisen määrästä, enintään 20 tuhatta euroa. Sijoittajien korvausrahastoa koskevan lainsäädännön mukaan OP Ryhmään kuuluvia pankkeja pidetään korvaussuojan osalta yhtenä pankkina.

Kriisinratkaisusääntelyn mukaan kriisinratkaisuviranomaisella on oikeus puuttua pankin velkojen ehtoihin velkojan asemaan vaikuttavalla tavalla. OP Ryhmän kriisinratkaisuviranomainen on Brysselissä toimiva EU:n kriisinratkaisuneuvosto (Single Resolution Board). Kriisinratkaisuviranomainen on määrittämässä kriisinratkaisulain mukaisten velkojen minimimäärää OP Ryhmän tasolla.

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

Tunnusluku		
	2017	2016
Oman pääoman tuotto (ROE), %	3,26	4,24
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,59	0,76
Omavaraisuusaste, %	18,23	17,76
Kulu-tuotto-suhde, %	64,85	61,72

Tunnuslukujen laskukaavat

Oman pääoman tuotto (ROE), %

$$\frac{\text{Liikevoitto (-tappio)} - \text{Tuloverot} *}{\text{Oma pääoma ja vähemmistön osuus} + \text{Tilinpäätössiirtojen kertymä laskennallisella verolla vähennettynä (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

Koko pääoman tuotto (ROA), %

$$\frac{\text{Liikevoitto (-tappio)} - \text{Tuloverot} *}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

Omavaraisuusaste, %

$$\frac{\text{Oma pääoma ja vähemmistön osuus} + \text{Tilinpäätössiirtojen kertymä laskennallisella verolla vähennettynä}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$$

Kulu-tuotto-suhde, %

$$\frac{\text{Hallintokulut} + \text{Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä} + \text{Liiketoiminnan muut kulut}}{\text{Korkokate} + \text{Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista} + \text{Nettopalkkiotuotot} + \text{Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot} + \text{Myytavissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot} + \text{Suojauslaskennan nettotulos} + \text{Sijoituskiinteistöjen nettotuotot} + \text{Liiketoiminnan muut tuotot} + \text{Osuus osakkuusyritysten tuloksista (netto)}} \times 100$$

* Tilinpäätössiirtoihin sisältyvä verovaikutus huomioitu

Riskienhallinta

Riskienhallinnan periaatteet ja organisointi sekä pankin riskiasema

Riskienhallinta perustuu liiketoimintapäätöksiä tekevien henkilöiden ammattitaitoon ja varovaisuuteen sekä systemaattiseen riskien mittaamiseen, arviointiin ja rajoittamiseen. Riskienhallinnan tärkein tavoite on turvata pankin riskinotto- ja riskitoleranssijärjestelmän periaatteiden toteuttamista pankissa. Riskienhallinnan tärkein tavoite on turvata pankin riskinotto- ja riskitoleranssijärjestelmän periaatteiden toteuttamista pankissa. Riskienhallinnan tärkein tavoite on turvata pankin riskinotto- ja riskitoleranssijärjestelmän periaatteiden toteuttamista pankissa. Riskienhallinnan tärkein tavoite on turvata pankin riskinotto- ja riskitoleranssijärjestelmän periaatteiden toteuttamista pankissa.

Osuuspankin riskienhallinta on järjestetty OP Osuuskunnan jäsenpankeilleen antamien yleisten ohjeiden mukaisesti. Osuuspankin hallintoneuvosto valvoo keskusyhteisön antamien ryhmätasoisien sisäisen valvonnan sekä riskinotto ja riskitoleranssijärjestelmän periaatteiden toteuttamista pankissa. Hallintoneuvoston tarkastusvaliokunta avustaa hallintoneuvostoa sen valvontavelvollisuuden toteuttamisessa. Lisäksi se arvioi osaltaan pankin riskiasemaa ja riskienhallinnan riittävyyttä.

Hallitus vastaa riskienhallintajärjestelmien riittävyydestä. Hallitus vahvistaa liiketoiminnan tavoitteet, vakavaraisuutta ja eri riskilajeja koskevat limiitit sekä valvoo ja seuraa säännöllisesti pankin liiketoimintaa, riskinotto- ja riskiasemaa.

Toimitusjohtaja vastaa riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan toteutuksesta ja siihen liittyvien tehtävien organisoinnista. Toimitusjohtaja raportoi säännöllisesti hallitukselle, hallintoneuvostolle ja OP Osuuskunnalle pankin liiketoiminnasta, riskinotto- ja riskiasemasta.

Osuuspankin suhtautuminen riskinottoon on maltillinen. Riskinotto- ja riskiasemaa suhteessa pankin riskeihin arvioidaan riskimittareiden ja taloudellisen pääomavaateen avulla.

Pääomasuunnittelulla varmistetaan, että pankilla on riittävä vakavaraisuus nykyisiin ja ennakoituihin riskeihin nähden. Lisäksi sen avulla varmistetaan, että pankin kasvu-, kannattavuus- ja vakavaraisuustavoitteet ovat tarkoituksenmukaisia ja keskenään johdonmukaisesti asetettu. Pääomasuunnitelma sisältää mm. tavoitteet pääomatasolle sekä varautumissuunnitelman vakavaraisuuteen vaikuttavien odottamattomien tilanteiden varalle. Omien varojen riittävyys turvataan ensisijaisesti pitämällä pankin kannattavuus kohtuullisella tasolla. Lisäksi pankki tarjoaa omistaja-asiakkaille merkittäväksi tuotto-osuuksia, jotka luetaan ydinpääomaan. Pankin riskinotto- ja riskiasemaa suhteessa pankin riskeihin arvioidaan riskimittareiden ja taloudellisen pääomavaateen avulla.

Luottoriskit

Luottoriskillä tarkoitetaan sitä, että vastapuoli ei täytä luottosuhteesta syntyviä velvoitteita. Luottoriskien hallinnan tarkoituksena on vähentää luottotappioiden todennäköisyyttä jo ennen luottopäätöstä sekä toisaalta rajoittaa ja estää jo tehtyihin luottopäätöksiin liittyvien riskien toteutuminen.

Luottoriskien hallinta perustuu asiakkaan hyvään tuntemiseen, asiakassuhteen aktiiviseen hoitoon, vahvaan ammattitaitoon, kattavaan dokumentointiin ja vakuuksiin. Keskeisessä asemassa luottoriskien hallinnassa on päivittäinen luotto-prosessi ja sen laatu.

Asiakkaan riittävä velanhoitokyky on kaiken luotonmyönnön edellytys. Luottopäätökset ovat huolellisia ja harkittuja, ja ne perustuvat päätöksentekiohjeisiin, voimassa olevaan ja ajantasaiseen luottoluokitukseen sekä vakuuksiin, joiden tulee yleensä olla turvaavat.

Pankin arvio asiakkaan velanhoitokyvystä ja luottoriskistä muodostuu luottoluokittelusta ja maksukäyttäytymistiedoista ja yritysasiakkailta tarpeen mukaan myös tilinpäätösanalyysistä ja –ennusteista, yritystutkimuksen laatimista dokumenteista, asiakasvastaavan tekemästä tarvekartoituksesta, luottokelpoisuusarvioista sekä mahdollisista muista dokumenteista.

Henkilöasiakkaiden maksukyvyn riittävyys varmistetaan koron nousun varalta. Asiakkaat voivat suojautua koron nousulta käyttämällä luotoissaan kiinteää korkoa, korkokattoa tai -putkea.

Luotonmyönnössä vältetään korkeita luototussuhteita. Asiakkaille tarjotaan takaisinmaksun turvaavia vakuutuksia sairauden ja työttömyyden varalle.

Ennakoitavissa oleviin ongelmiin reagoidaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Asiakkaat, joiden taloudellisen tilan kehitystä, luottoriskien määrää ja maksukäyttäytymistä halutaan tarkastella tavallista tiiviimmin, otetaan erityisseurantaan.

Uusluotonannolle ja luottokannalle on asetettu luottoluokittaisia tavoitearvoja, jotta luottosalkun laatu säilyy hyvänä. Luottoriskien kehitystä seurataan säännöllisesti suhteessa asetettuihin limiitteihin, valvontarajoihin ja tavoitteisiin. Lisäksi seurataan luottosalkun laatua ja rakennetta, vakuuksien kattavuutta sekä ongelmamääriä. Luottoriskejä limitoidaan ja rahoitusprosessia valvotaan OP Ryhmän riskienhallintajärjestelmän puitteissa.

Suurella asiakasriskillä tarkoitetaan sellaisia vastuita samalta asiakkaalta tai asiakaskokonaisuudelta, joiden yhteismäärä vähennyserien jälkeen on vähintään 10 prosenttia asiakasriskejä kattavista omista varoista. Säännösten mukaan yksittäisen asiakasriskin enimmäismäärä saa olla enintään 25 prosenttia omista varoista, keskusyhteisön luvalla enintään 40 prosenttia. Pankin asiakasriskejä kattavat omat varat olivat joulukuussa 2017 yhteensä 73 512 tuhatta euroa.

Pankilla ei ole yhtään sellaista asiakaskokonaisuutta, jonka asiakasriski ylittäisi 10 prosenttia omista varoista.

Likviditeettiriski

Pankkitoiminnan likviditeettiriski koostuu rakenteellisesta rahoitusriskistä ja maksuvalmiusriskistä. Rakenteellisella rahoitusriskillä tarkoitetaan pitkän aikavälin luotonantoon liittyvää epävarmuutta, joka johtuu rahoituksen rakenteesta aiheutuvasta jälleenrahoitusriskistä. Maksuvalmiusriski on riski siitä, että pankki ei suoriudu odotetuista ja odottamattomista, olemassa olevista ja tulevista maksuista ilman vaikutusta liiketoiminnan jatkuvuuteen, kannattavuuteen tai vakavaraisuuteen.

Rakenteellista rahoitusriskiä seurataan luotonannon ja sijoitusten sekä niiden rahoituksen maturiteettirakenteen erolla. Maksuvalmiusriskiä seurataan pankin tulo- ja menokassavirtojen erona ja maksuvalmius hoidetaan OP Yrityspankki Oyj:n sekkitilin kautta. Rakenteellista rahoitusriskiä hallitaan OP Ryhmän likviditeetin hallintaa koskevien linjausten ja ohjeiden sekä OP Osuuskunnan johtokunnan osuuspankeille vahvistamien valvontarajojen avulla. Pankin rahoitusvarojen ja -velkojen jakauma on kuvattu liitetiedoissa.

OP Osuuskunta osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisönä on antanut jäsenluottolaitoksilleen talletuspankkien yhteenliittymälain mukaisen poikkeusluvan, jonka mukaan jäsenluottolaitoksiin ei sovelleta EU:n vakavaraisuusasetuksen kuudennessa osassa mainittuja luottolaitoksen maksuvalmiudelle asetettuja vaatimuksia. Asetuksen mukaista maksuvalmiutta valvotaan ja raportoidaan osuuspankkien yhteenliittymän tasolla.

Markkinariskit

Markkinariskillä tarkoitetaan riskiä tappiosta tai tuoton menetyksestä, kun markkinahinta tai markkinahinnan volatiliiteetti muuttuvat epäedulliseen suuntaan. Markkinariskeihin sisällytetään kaikkien taseen ja taseen ulkopuolisten erien korkoriskit, sijoitustoiminnan hintariskit ja kiinteistöriskit sekä sijoitustoiminnan luottospreadiriski ja markkinoiden likviditeettiriski.

Markkinariskien hallinnan tavoitteena on tunnistaa, mitata, rajoittaa, seurata ja valvoa pankin markkinariskejä siten, että pankin kannattavuus tai vakavaraisuus ei vaarannu.

Pankkitoiminnan merkittävin markkinariski on korkotuloriski eli korkotason muutoksen vaikutus korkokatteeseen. Korkoriski aiheutuu luotonannon ja talletusvarainhankinnan toisistaan poikkeavista korkosidonnaisuuksista tai korontarkistusajankohdista, jolloin korkotason muutokset realisoituvat korkokatteeseen. Osuuspankin luotonannosta ja talletusvarainhankinnasta syntyvää korkoriskiä hallitaan OP Ryhmän keskuspankkisijoitus- ja -rahoitustuotteilla, OP-Asuntoluottopankin väliluoton korkosidonnaisuusvalinnoilla sekä ryhmän käytössä olevilla korkoriskin johdannaissuojausmalleilla, joista keskeisin on euribor-sidonnaisen luottokannan korkovirtojen suojaus koronvaihtosopimuksilla.

Osuuspankki on tilikaudella soveltanut rahavirran suojauslaskentaa suojatessaan euribor-sidonnaisen luottokannan korkovirtaa koronlaskulta tai pitkään jatkuvalta matalalta korkotasolta. Rahavirran suojauksessa osa euribor-sidonnaisen luottokannan tulevista korkovirroista on vaihdettu koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon.

Pankkiliiketoiminnassa valuuttariskillä tarkoitetaan valuuttakurssimuutosten pankille aiheuttamaa tulosriskiä tai markkina-arvon muutosriskiä. Avoin valuuttapositio syntyy, kun samassa valuutassa olevien saamisten ja velkojen määrät poikkeavat toisistaan. OP Ryhmässä valuuttariski keskitetään OP Yrityspankkiin, ja yksittäisen osuuspankin valuuttapositio rajoittuu käytännössä matkavaluuttakassaan.

Osakeriskillä tarkoitetaan osakkeiden ja muiden vastaavien instrumenttien markkinakurssimuutosten aiheuttamaa tulosriskiä ja markkina-arvojen muutosriskiä. Osakesijoitukset ovat pääosin OP Ryhmän sisäisiä sijoituksia. Muu osakesijoitustoiminta on vähäistä.

Kiinteistöriskillä tarkoitetaan osuuspankin ja sen konserniyhtiöiden omistuksessa oleviin kiinteistöihin tai kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin kohdistuvaa arvonalenemis-, tuotto- ja vahingoittumisriskiä. Kiinteistöt on vakuutettu käyvästä arvostaan. Pankin hallitus käsittelee kiinteistöomistukset ja niihin liittyvät riskit sekä investointi-, korjaus- ja muut toimenpiteet säännöllisesti. Seurannassa kiinnitetään huomiota muun muassa kiinteistöihin sitoutuneen pääoman määrään suhteessa pankin taseeseen ja sijoituskiinteistöjen sitoutuneelle pääomalle saatavaan nettotuottoon sekä käypiin arvoihin.

Osuuspankki ei harjoita varsinaista kiinteistöliiketoimintaa, vaan kiinteistöomistukset muodostuvat pääasiallisesti omassa käytössä olevista toimitilakiinteistöistä.

Operatiiviset riskit

Operatiivisella riskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että riittämättömistä tai epäonnistuneista prosesseista tai virheellisistä menettelytavoista, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä aiheutuu taloudellista tappiota tai muita haitallisia seuraamuksia. Compliance-riski on osa operatiivista riskiä. Compliance-riskillä tarkoitetaan ulkoisen sääntelyn, sisäisten menettelytapojen ja asiakassuhteessa asianmukaisten menettelytapojen ja eettisten periaatteiden noudattamatta jättämisestä aiheutuvaa riskiä. Sekä operatiivinen että compliance –riski voi ilmetä myös maineen tai luottamuksen heikkenemisenä tai menettämisenä.

Operatiivisten riskien hallinnan tavoitteena on tunnistaa ja arvioida mahdollisia ja toteutuneita operatiivisia riskejä sekä kehittää riskejä ennaltaehkäiseviä toimintatapoja ja yrityskulttuuria. Operatiiviset riskit arvioidaan ja riskitilanne raportoidaan säännöllisesti hallitukselle. Compliance-riskiä hallitaan mm. seuraamalla lainsäädännön muutoksia sekä ohjeistamalla ja kouluttamalla organisaatiota. Vuonna 2017 operatiivisista riskeistä osuuspankille aiheutuneet tappiot olivat vähäisiä.

Strategiset riskit

Strateginen riski syntyy kilpailuympäristön muutoksista, hitaasta reagoinnista muutoksiin, väärän strategian valinnasta tai strategian toteuttamisen epäonnistumisesta. Strategista riskiä vähennetään jatkuvalla suunnittelulla, joka perustuu analyysiin ja ennusteisiin asiakkaiden tulevista tarpeista, eri toimialojen ja markkina-alueiden kehityksestä sekä kilpailutilanteesta.

Palveluverkko

OP Ryhmän palveluverkosto koostuu monikanavaisesti verkko- ja mobiilipalveluista, puhelinpalveluista sekä maan kattavimmasta konttoriverkostosta. Vuoden lopussa Pohjois-Hämeen osuuspankilla oli 6 konttoria: Juupajoella, Jämsän Hallissa, Keuruulla, Mänttä-Vilppulan Mäntässä sekä Vilppulassa ja Orivedellä.

Pankkipalveluiden lisäksi osuuspankki tarjoaa OP Vakuutuksen vakuutuspalveluita asiamiehen kautta.

OP Ryhmä on investoinut mobiili- ja verkkopalveluiden kehittämiseen merkittävästi. Erityisesti mobiilipalveluiden merkitys kasvaa niin henkilö- kuin yritysasiakkaidenkin asioinnissa.

Omistaja-asiakkaat

Pankin omistaja-asiakkaiden määrä kasvoi tilikauden aikana 508 jäsenellä ja oli tilikauden lopussa 13 172. Jäsenmäärän lisäys johtui toteutetusta ja aktiivisesta jäsenhankinnasta.

Henkilöstön palkitsemisjärjestelmät

OP Ryhmän muuttuva palkitseminen jakautuu yrityskohtaiseen lyhyen aikavälin palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen. Osuuspankin palkka- ja palkkiopolitiikasta sekä palkkioiden maksamisesta päättää hallitus.

OP Ryhmän ryhmätasoinen pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä muodostuu johdolle tarkoitetusta kannustinjärjestelmästä sekä muulle henkilöstölle tarkoitetusta henkilöstörahostosta. Palkitsemisjärjestelmiä on selostettu tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Henkilöstö

Henkilöstön määrä vuoden vaihteessa oli 49. Vanhempainvapaalla oli yksi henkilö ja osittaisella vanhempainvapaalla oli kaksi henkilöä. Lisäksi osa-aikaeläkkeellä oli yksi henkilö. Määräaikaisia työntekijöitä oli yksi.

Osuuspankin hallinnointijärjestelmä

Osuuskunnan kokous

Pohjois-Hämeen Osuuspankin omistaja-asiakkaat käyttivät osuuskuntalain mukaista päätösvaltaansa osuuskunnan kokouksessa vuonna 2017. Vuosittain ennen toukokuun loppua pidettävän varsinaisen osuuskunnan kokouksen käsiteltäväksi kuuluvat muun muassa seuraavat asiat:

- osuuspankin tuloslaskelman ja taseen vahvistaminen
- vastuuvapauden myöntäminen hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle,
- ylijäämän käytöstä päättäminen,
- hallintoneuvoston jäsenten lukumäärästä, valinnasta ja palkkioista päättäminen
- tilintarkastajien valinnasta ja palkkioista päättäminen.

Lisäksi osuuskunnan kokous päättää mm. osuuspankin sääntöjen muutoksista. Varsinaisen osuuskunnan kokouksen lisäksi voidaan pitää asioiden niin vaatiessa ylimääräisiä kokouksia. Osuuskunnan kokouksen koollekutsumisesta päättää pankin hallitus.

Jokaisella jäsenellä on osuuskunnan kokouksessa yksi ääni.

Osuuskunnan kokous pidettiin 27.4.2017 Mäntässä. Kokous oli viimeinen osuuskunnan kokous ennen pankin siirtymistä edustajistomalliin. Kokoukseen osallistui 25 osuuspankin jäsentä.

Edustajisto

Pohjois-Hämeen Osuuspankin omistaja-asiakkaiden päätösvaltaa käyttää omistaja-asiakkaiden keskuudesta valittu edustajisto, johon kuuluu vähintään 20 ja enintään 40 edustajaa sen mukaan kuin hallintoneuvosto päättää. Nykyisen edustajiston jäsenmäärä on 22.

Edustajat valitaan osuuspankin vaalijärjestyksessä määrättyllä tavalla enemmistövaalitapaa noudattaen joka neljäs vuosi. Vaalikelpoinen edustajistoon on henkilö, joka on hyvämaineinen, osuuspankin palveluja käyttävä, äänioikeutettu omistaja-asiakas, joka on täysivaltainen. Vaalikelpoinen edustajistoon ei ole kuitenkaan osuuspankin tai sen konserniin kuuluvan yhteisön palveluksessa oleva eikä osuuspankin tai sen konserniin kuuluvan yhteisön toimitusjohtaja taikka niiden hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen tehtävässä oloaikanaan ja tehtävän päättymisestä lukien seuraavan viiden vuoden aikana.

Vuosittain ennen toukokuun loppua pidettävä varsinainen edustajiston kokous käsittelee muun muassa seuraavat asiat:

- osuuspankin tuloslaskelman ja taseen vahvistaminen
- vastuuvapauden myöntäminen hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle,
- ylijäämän käytöstä päättäminen,
- hallintoneuvoston jäsenten lukumäärästä, valinnasta ja palkkioista päättäminen
- tilintarkastajien valinnasta ja palkkioista päättäminen.

Lisäksi edustajiston kokous päättää mm. osuuspankin sääntöjen muutoksista. Varsinaisen edustajiston kokouksen lisäksi voidaan pitää, asioiden niin vaatiessa, ylimääräisiä kokouksia. Edustajiston kokouksen koollekutsumisesta päättää pankin hallitus.

Jokaisella omistaja-asiakkaalla on edustajiston vaalissa yksi ääni ja jokaisella edustajiston jäsenellä on edustajiston kokouksessa yksi ääni.

Pohjois-Hämeen Osuuspankki siirtyi edustajistomalliin ja uusi edustajisto julkistettiin 4.12.2017. Edustajisto kokoontuu ensimmäisen kerran 29.1.2018.

Hallintoneuvosto

Osuuspankilla on hallintoneuvosto, jonka tehtävänä on valvoa hallituksen ja toimitusjohtajan hoitamaa pankin hallintoa. Hallintoneuvosto valitsee hallituksen jäsenet ja toimitusjohtajan ja toimitusjohtajan sijaisen. Lisäksi se vahvistaa osuuspankin ohjesäännön ja merkitsee tiedoksi Keskusyhteisön ohjeistuksen mukaisesti hallintoneuvostossa käsiteltävät ohjeet.

Hallintoneuvosto antaa varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle tai edustajiston kokoukselle lausunnon edellisen vuoden tilinpäätöksestä. Se voi myös antaa hallitukselle ohjeita asioissa, jotka ovat laajakantoisia tai periaatteellisesti tärkeitä.

Osuuspankin hallintoneuvosto päättää vaalien ajankohdasta, vaalipiireistä, edustajien lukumäärästä, äänestystavasta, äänioikeudesta sekä vaalilautakunnan jäsenten lukumäärästä sekä jäsenistä.

Hallintoneuvostoon kuuluu pankin sääntöjen mukaan vähintään 10 ja enintään 20 jäsentä. Jäsenmäärän on vahvistanut osuuskunnan kokous ja se on tällä hetkellä 14. Jäsenet valitaan osuuspankin omistaja-asiakkaista ja heidän tulee edustaa monipuolisesti omistaja-asiakaskuntaa. Kunkin jäsenen toimikausi kestää kolme vuotta. Vuosittain jäsenistä on erovuorossa kolmannes.

Hallintoneuvosto kokoontui vuonna 2017 yhteensä 4 kertaa.

Hallintoneuvosto vahvistaa tarkastusvaliokunnalle työjärjestyksen.

Hallintoneuvosto vahvistaa nimitysvaliokunnalle työjärjestyksen.

Vuosittain ensimmäisessä jäsentensä valintaa seuraavassa kokouksessaan hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Hallituksen puheenjohtajaksi tai varapuheenjohtajaksi ei saa valita osuuspankin toimitusjohtajaa tai toimihenkilöä.

Hallitus on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja mukaan lukien enemmän kuin puolet sen jäsenten koko lukumäärästä on saapuvilla. Kertomusvuonna hallituksen kokouksia oli 12.

Toimitusjohtaja

Pankin toimitusjohtajan on edistettävä osuuspankin etua huolellisesti ja hoidettava pankin päivittäistä hallintoa lakien ja hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten sekä keskusyhteisön vahvistamien ohjeiden mukaisesti. Toimiin, jotka pankin toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen ovat epätavallisia tai laajakantoisia, toimitusjohtaja saa ryhtyä vain, jos hallitus on hänet siihen valtuuttanut tai hallituksen päätöstä ei voida odottaa aiheuttamatta pankin toiminnalle olennaista haittaa.

Toimitusjohtajan lakisääteisenä tehtävänä on huolehtia, että pankin kirjanpito on lain mukainen ja että pankin varainhoito on järjestetty luotettavalla tavalla.

Hallinnointielinten jäsenet

Edustajisto

Osuuspankin edustajisto valittiin vuonna 2017 järjestetyillä vaaleilla äänestysprosentin ollessa 20,4. Edustajiston jäsenten toimikausi päättyy vuonna 2021 järjestettävään uuden edustajiston valintaan.

Edustajiston jäsenet

nimi	ammatti/tehtävä	kotipaikka
Aakula Kari	toimitusjohtaja	Orivesi
Ahlgren Jyrki	toimitusjohtaja	Orivesi
Järvinen Jussi	sähköasentaja, eläkkeellä	Orivesi
Kallio Jyrki	toimistotyöntekijä	Orivesi
Kurjanen Anne	tili- ja isännöintiyrittäjä	Juupajoki
Kymäläinen Sami	pääluottamusmies	Orivesi
Rantanen Markku	myyntijohtaja	Tampere
Regnell Jukka	myyntipäällikkö	Juupajoki
Suikkanen Maria	luokanopettajaopiskelija	Orivesi
Ylä-Rotiala Antti	maatalousyrittäjä	Juupajoki
Jokijärvi Marika	myymäläpäällikkö	Mänttä-Vilppula
Katajamäki Paula	hoitoalan yrittäjä	Mänttä-Vilppula
Kirkkala Jari	LVI-asentaja	Jämsä
Kivilahti Timo	maanviljelijä	Mänttä-Vilppula
Kivinen Heli	yrittäjä	Mänttä-Vilppula
Kopra Johanna	terveydenhoitaja	Mänttä-Vilppula
Lampinen Arto	asiantuntija	Mänttä-Vilppula
Liimatainen Laura	laatupäällikkö	Keuruu
Maakanen Juha-Pekka	turvalaiteasentaja	Mänttä-Vilppula
Mäkinen Alli	parturi-kampaaja, yrittäjä	Mänttä-Vilppula
Talja Martti	DI, eläkkeellä	Mänttä-Vilppula
Välikoski Anu-Maarit	maatalousyrittäjä	Mänttä-Vilppula

Hallintoneuvosto

Puheenjohtaja	Ekola Leena (2016 - 2018), rehtori, Mänttä-Vilppula, 4.7.2017 alkaen (Anttila Juha (2017 - 2018), maanviljelijä, Mänttä-Vilppula, hallintoneuvoston puheenjohtaja 4.7.2017 asti, jolloin siirtyi hallitukseen)
Varapuheenjohtaja	Kolhinen Juha (2015 - 2018), toiminnanjohtaja, Jämsä, 4.7.2017 alkaen (Ekola Leena (2016 - 2018), rehtori, Mänttä-Vilppula, 4.7.2017 asti)
Muut jäsenet	Hietala Minna (2017 - 2018), yrittäjä, Jämsä Huhtaniemi Arja (2014 - 2017), autoilija (eläkkeellä), Jämsä, 27.4.2017 asti Kaihlaniemi-Liukko Kaisa (2017 - 2018), opettaja, Keuruu Keskinen Sakari (2016 - 2018), maanviljelijä, Jämsä Kivilahti Mikko (2015 - 2018), maanviljelijä Mänttä-Vilppula Kirkkala Jari (2016 - 2018), lvi-asentaja, Jämsä Kouvonen Sami (2017 - 2018), toimitusjohtaja, Mänttä-Vilppula ^{*2} Lahtinen Jyrki (2016 - 2018), paperityöntekijä, Mänttä-Vilppula Liimatainen Laura (2015 - 2018), laatupäällikkö, Keuruu [*] Nieminen Hanna-Mari (2016 - 2018), toimistotyöntekijä, Mänttä-Vilppula Peltola Seppo (2014 - 2017), viilaaja-asentaja (eläkkeellä), Mänttä-Vilppula, 27.4.2017 asti Päivärinta Simo (2014 - 2017), liikkeenharjoittaja, Mänttä-Vilppula 27.4.2017 asti Pirttilahti Eija (2015 - 2018), yrittäjä, Mänttä-Vilppula Rieki Sari (2015 - 2018), palvelusihteeri, Jämsä Rikkonen Maija (2015 - 2018), pääkirjanpitäjä (eläkkeellä), Jämsä [*] Roponen Juha (2015 - 2018) talousjohtaja, Mänttä-Vilppula Ryytänen Urho (2015 - 2018), sorvaaja (eläkkeellä), Mänttä-Vilppula Salmela Anu (2015 - 2018), hoitokoordinaattori, Tampere Selänpää Aila (2015 - 2018), yrittäjä (eläkkeellä), Mänttä-Vilppula Seppälä Tuija (2016 - 2018), maaseutuyrittäjä, Mänttä-Vilppula [*] Välikoski Markku (2016 - 2018), maanviljelijä, Mänttä-Vilppula

*Hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnan jäsen

² Hallintoneuvoston jäsen 28.11.2017 asti.

Hallitus

Puheenjohtaja 14.12.2017 alkaen

- nimi Kouvonon Sami
- syntymävuosi 1965
- koulutus puuinsinööri
- ammatti/tehtävä toimitusjohtaja
- kotipaikka Mänttä-Vilppula
- keskeinen työkokemus Paperplast Oy:n toimitusjohtajana 14.12.1998 - jatkuu
- hallituksen jäsenyys Pohjois-Hämeen OPn hallituksen puheenjohtaja 14.12.2017 - jatkuu
Pohjois-Hämeen OPn hallituksen jäsen 28.11.2017 - 14.12.2017
- keskeiset samanaikaiset luottamustehtävät kaupunginvaltuutettu ja valtuuston 2. varapuheenjohtaja
Paperplast Oy, hallituksen jäsen
MW-Kehitys Oy, hallituksen puheenjohtaja
Yrke-Kiinteistöt Oy, hallituksen puheenjohtaja

Puheenjohtaja 11.9.2017 asti

- nimi Maakanen Raimo
- syntymävuosi 1953
- koulutus ammatti- ja poliisikoulutus
- ammatti/tehtävä toimitusjohtaja / eläkkeellä
- kotipaikka Mänttä-Vilppula
- keskeinen työkokemus KVM-Turvapalvelu Oy:n toimitusjohtajana
- hallituksen jäsenyys Pohjois-Hämeen OPn hallituksen puheenjohtaja 4.7.2017 -
11.9.2017
Mäntän Seudun OPn hallituksen puheenjohtaja 4.6.2013 - 30.6.2017
Mäntän Seudun OPn hallituksen jäsen 1.1.2002 - 4.6.2013
- keskeiset samanaikaiset luottamustehtävät viiden yrityksen hallituksen jäsen

Varapuheenjohtaja 4.7.2017 alkaen

- nimi Kultala Asko
- syntymävuosi 1956
- koulutus rakennusmestari
- ammatti/tehtävä toimitusjohtaja
- kotipaikka Orivesi
- keskeinen työkokemus Aurumla Oy, toimitusjohtaja ja hallituksen jäsen 30.9.2015 alkaen
Saunatalo Oy, liiketoiminnan kehityksen johtaja / omistaja,
hallituksen jäsen 7/2014 alkaen
Oriveden Erikoiselementti, toimitusjohtaja/perustaja, hallituksen jäsen
v. 1989 – 2014
- hallituksen jäsenyys Pohjois-Hämeen OPn hallituksen varapuheenjohtaja 4.7.2017 -
jatkuu
(Oriveden Seudun Osuuspankin hallituksen puheenjohtaja
2008 - 2017 ja hallituksen jäsen 2005 - 2008)
- keskeiset samanaikaiset luottamustehtävät Aurumla Oy, hallituksen jäsen
Saunatalo Oy, hallituksen jäsen
AS-Later Oy, hallituksen jäsen

Varapuheenjohtaja 30.6.2017 asti ja hallituksen jäsen 4.7.2017 alkaen

- nimi Järvenpää Jussi
- syntymävuosi 1963
- koulutus KTM
- ammatti/tehtävä toimitusjohtaja
- kotipaikka Keuruu
- keskeinen työkokemus Keurak Oy:n toimitusjohtajana 1992 - jatkuu
- hallituksen jäsenyys Pohjois-Hämeen Osuuspankin hallituksen jäsen 4.7.2017 - jatkuu
Mäntän Seudun OPn hallituksen varapuheenjohtaja
3.5.2016 - 4.7.2017
Mäntän Seudun Osuuspankin hallituksen jäsen 29.4.2008 - 3.5.2016
- keskeiset samanaikaiset luottamustehtävät -

Muut jäsenet

- nimi Anttila Juha
- syntymävuosi 1961
- koulutus maatilateknikko
- ammatti/tehtävä maanviljelijä
- kotipaikka Mänttä-Vilppula
- keskeinen työkokemus maatalousyrittäjänä
- hallituksen jäsenyys Pohjois-Hämeen Osuuspankin hallituksen jäsen 4.7.2017 - jatkuu
- keskeiset samanaikaiset luottamustehtävät Pohjois-Pirkanmaan Tattariosuuskunnan hallituksen puheenjohtaja

- nimi Autio Matti
- syntymävuosi 1973
- koulutus maalarimestarin erikoisammattitutkinto
- ammatti/tehtävä yrittäjä
- kotipaikka Orivesi
- keskeinen työkokemus Yrittäjä: Oriveden Maalauspalvelu
- hallituksen jäsenyys Pohjois-Hämeen Osuuspankin hallituksen jäsen 4.7.2017 - jatkuu
(Oriveden Seudun Osuuspankin hallituksen jäsen 2011 - 2017)
- keskeiset samanaikaiset luottamustehtävät Oriveden Sosiaalidemokraattinen yhdistys, hallituksen jäsen

- nimi Niemelä Timo
- syntymävuosi 1976
- koulutus agrologi
- ammatti/tehtävä yrittäjä
- kotipaikka Juupajoki
- keskeinen työkokemus Yrittäjä: maatalouden neuvonta-alan yrittäjä, toimenkuvana talous- ja kasvinviljelyneuvonta, 1.1.2009 - jatkuu
Maatalousyrittäjä, 2004 - jatkuu
ProAgria Pirkanmaa, seutukuntavastaava, 1.2.2001 - 31.12.2008
- hallituksen jäsenyys Pohjois-Hämeen Osuuspankin hallituksen jäsen 4.7.2017 - jatkuu
(Oriveden Seudun Osuuspankin hallituksen jäsen 2011 - 2017)
- keskeiset samanaikaiset luottamustehtävät -

Muut jäsenet 1.1.2017 - 30.6.2017

- nimi	Ala-Haikka Tapio
- syntymävuosi	1953
- koulutus	maatalousteknillinen/maanviljelysopisto
- ammatti/tehtävä	maatalousyrittäjä
- kotipaikka	Mänttä-Vilppula
- keskeinen työkokemus	maatalousyrittäjänä
- hallituksen jäsenyys	Mäntän Seudun Osuuspankin hallituksen jäsen 1.1.2002 -30.6.2017
- keskeiset samanaikaiset luottamustehtävät	Pohjois-Pirkanmaan tattariosuuskunnan hallituksen jäsen
-
- nimi	Katajamäki Paula
- syntymävuosi	1948
- koulutus	dipl. kosmetologi, kaupallinen koulutus
- ammatti/tehtävä	yrittäjä
- kotipaikka	Mänttä-Vilppula
- keskeinen työkokemus	yrittäjänä
- hallituksen jäsenyys	Mäntän Seudun Osuuspankin hallituksen jäsen 4.5.2007 - 30.6.2017
- keskeiset samanaikaiset luottamustehtävät	Pohjois-Hämeen Puhelin Oy, hallintoneuvoston jäsen

Toimitusjohtaja

Pyykkö Pertti, varatuomari, eMBA, Oriveden Seudun Osuuspankin toimitusjohtajaksi vuonna 1996 ja Pohjois-Hämeen Osuuspankin toimitusjohtajaksi 4.7.2017.

Johtoryhmän kokoonpano

Pertti Pyykkö, Ritva Vuori-Salo ja Paula Berggren:

- nimi	Pertti Pyykkö
- syntymävuosi	1961
- koulutus	varatuomari, eMBA
- ammatti/tehtävä	toimitusjohtaja
- kotipaikka	Tampere
- keskeinen työkokemus	Pohjois-Hämeen Osuuspankki, toimitusjohtaja, 4.7.2017 - jatkuu Oriveden Seudun Osuuspankki, toimitusjohtaja, 1996 - 30.6.2017 Punkalaitumen Osuuspankki, toimitusjohtaja, 1990 - 1995 Tyrvään tuomiokunta, Vammala, vs. käräjätuomari 1990 Tyrvään tuomiokunta, Vammala, auskultointi, 1989 Punkalaitumen Osuuspankki, pankinjohtaja ja toimitusjohtajan varamies, 1987 - 1988 Forssan Seudun Osuuspankki, lakimies, 1985
- hallituksen jäsenyys	Pohjois-Hämeen Osuuspankin hallituksen jäsen 4.7.2017 - jatkuu
- keskeiset samanaikaiset luottamustehtävät	Oriveden Seudun OP-Kiinteistökeskus Oy LKV, hallituksen puheenjohtaja, 1996 - tehtävä jatkuu Kiinteistö Oy Oriveden Kotikontu, hallituksen puheenjohtaja, 2000 - tehtävä jatkuu Kiinteistö Oy Juupajoen Koskiportti, hallituksen puheenjohtaja, 2005 - tehtävä jatkuu

- nimi	Vuori-Salo Ritva
- syntymävuosi	1959
- koulutus	Yo-merkonomi
- ammatti/tehtävä	pankinjohtaja
- kotipaikka	Mänttä-Vilppula
- keskeinen työkokemus	Pohjois-Hämeen Osuuspankki, pankinjohtaja 1.7.2017 - jatkuu Mäntän Seudun Osuuspankki, pankinjohtaja, 11.11.2014 - 30.6.2017 Mäntän Seudun Osuuspankki, vt. pankinjohtaja 5.8.2013 - 10.11.2014 Mäntän Seudun Osuuspankki, myyntipäällikkö, 1.2.2012 - 4.8.2013 Mäntän Seudun Osuuspankki, palvelupäällikkö, 1.12.2004 - 31.1.2012 Mäntän Seudun Osuuspankki, eri tehtävissä 1982 -2004
- hallituksen jäsenyys	-
- keskeiset samanaikaiset luottamustehtävät	-
-
- nimi	Berggren Paula
- syntymävuosi	1979
- koulutus	hallintotieteiden maisteri
- ammatti/tehtävä	myyntijohtaja
- kotipaikka	Kangasala
- keskeinen työkokemus	Pohjois-Hämeen Osuuspankki, myyntijohtaja, 1.7.2017 - jatkuu Oriveden Seudun Osuuspankki, myyntijohtaja, 2010 - 30.6.2017 Oriveden Seudun Osuuspankki, sijoituspäällikkö 2005 - 2010
- hallituksen jäsenyys	-
- keskeiset samanaikaiset luottamustehtävät	-

Tilintarkastajat

KHT-yhteisö Moore Stephens Rewinet Oy Ab, vastuunalaisena tilintarkastajana KHT Veikko Terho.

Muu tarkastustoiminta

OP Osuuskunnan sisäinen tarkastus suoritti osuuspankin tarkastuksen etätyönä viikoilla 47 - 48 ja pankkikäynnillä 30.11.2017.

Tulevaisuuden näkymät

Talouskehitys jatkuu lähiaikoina myönteisenä niin euroalueella kuin Suomessa. Rahapolitiikka kiristyy vähitellen vuoden aikana, mutta nousu lyhyissä koroissa on vähäistä. Kotitalouksien ja yritysten luotonkysynnän odotetaan vilkastuvan vuonna 2018. Lähiaikojen suurimmat riskit liittyvät rahoitusmarkkinoiden epävarmuuden lisääntymiseen sekä poliittiseen ympäristöön.

Talouden näkymät pankin toimialueella ovat keskimääräistä heikommät, koska alueen asukasmäärä vähentynee edelleen, työttömyysaste on melko korkea ja myös osalla alueen yrityksistä on toiminnan kannattavuuteen liittyviä haasteita.

Hallituksen ehdotus ylijäämän käyttämisestä

Osuuspankin virallisen taseen osoittama jakokelpoinen ylijäämä oli 46 319 829,69 euroa, josta tilikauden ylijäämä oli 1 278 544,25 euroa.

Taseen osoittama ylijäämä ehdotetaan käytettäväksi siten, että Tuotto-osuudelle maksetaan korkoa 3,25 prosenttia, eli yhteensä 498 791,48 euroa. Tilikauden ylijäämästä jää 779 752,77 euroa edellisten tilikausien voittovarojen tilille.

Osuuspankin taloudellisessa asemassa ei tilikauden päättymisen jälkeen ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Pankin maksukyky on hyvä, eikä ehdotettu voitonjako vaaranna hallituksen näkemyksen mukaan pankin maksukykyä.

POHJOIS-HÄMEEN OSUUSPANKKI

PRO FORMA

OSUUSPANKIN TULOSLASKELMA	1.1. - 31.12.2017	1.1. - 31.12.2016
Korkotuotot	5 330 321,74	5 710 056,35
Korkokulut	638 571,95	1 028 014,41
KORKOKATE	4 691 749,79	4 682 041,94
Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista	1 646 927,81	1 874 801,89
Samaan konserniin kuuluvista yrityksistä		50 000,00
Muista yrityksistä	1 646 927,81	1 824 801,89
Palkkiotuotot	3 149 339,55	3 073 963,18
Palkkiokulut	439 918,44	468 418,74
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	-1 207,09	15 158,62
Arvopaperikaupan nettotuotot	-2 052,38	9 947,20
Valuuttatoiminnan nettotuotot	845,29	5 211,42
Myytavissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot	16 175,81	-9 624,81
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot	-17 945,05	-72 709,65
Liiketoiminnan muut tuotot	256 177,23	129 399,88
Hallintokulut	5 253 056,70	4 844 411,60
Henkilöstökulut	2 575 960,19	2 634 340,21
Palkat ja palkkiot	2 205 327,72	2 213 129,63
Henkilösivukulut	370 632,47	421 210,58
Eläkekulut	330 423,87	330 807,86
Muut henkilösivukulut	40 208,60	90 402,72
Muut hallintokulut	2 677 096,51	2 210 071,39
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	86 731,04	105 472,79
Liiketoiminnan muut kulut	692 513,42	743 642,22
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista	530 672,14	20 789,88
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)	2 738 326,31	3 510 295,82
Tilinpäätössiirot	161 469,85	367 357,63
Tuloverot	186 777,63	261 101,89
Tilikauden verot	176 910,58	243 237,84
Aikaisempien tilikausien verot	-105,47	2 002,11
Laskennallinen vero	9 972,52	15 861,94
VARSINAISEN TOIMINNAN VOITTO (TAPPIO) VEROJEN JÄLKEEN	2 390 078,83	2 881 836,30
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	2 390 078,83	2 881 836,30

OSUUSPANKIN TASE	31.12.2017	31.12.2016
VASTAAVAA		
Käteiset varat	1 154 639,46	1 194 796,84
Saamiset luottolaitoksilta	18 553 004,85	23 748 164,48
Vaadittaessa maksettavat	15 298 194,59	20 808 549,61
Muut	3 254 810,26	2 939 614,87
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	369 046 425,69	361 659 888,84
Muut	369 046 425,69	361 659 888,84
Osakkeet ja osuudet	37 229 436,72	37 272 566,15
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyrityksissä	120 228,08	120 228,08
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	2 522,82	2 522,82
Johdannaissopimukset	517 651,27	968 489,57
Aineelliset hyödykkeet	2 766 453,55	3 085 054,19
Sijoituskiinteistöt ja sijoituskiinteistöosakkeet ja -osuudet	590 855,57	697 039,76
Muut kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	2 004 198,99	2 189 408,44
Muut aineelliset hyödykkeet	171 398,99	198 605,99
Muut varat	247 825,20	350 083,94
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	1 070 326,93	874 386,13
Laskennalliset verosaamiset	58 435,80	52 052,73
VASTAAVAA YHTEENSÄ	430 766 950,37	429 328 233,77
VASTATTAVAA		
VIERAS PÄÄOMA		
Velat luottolaitoksille	10 508 065,02	29 085 920,18
Luottolaitoksille	10 508 065,02	29 085 920,18
Vaadittaessa maksettavat	8 065,02	1 585 920,18
Muut	10 500 000,00	27 500 000,00
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	335 914 757,29	316 974 385,41
Talletukset	335 869 100,39	316 901 743,53
Vaadittaessa maksettavat	312 752 467,14	285 109 828,62
Muut	23 116 633,25	31 791 914,91
Muut velat	45 656,90	72 641,88
Vaadittaessa maksettavat	0,11	0,11
Muut	45 656,79	72 641,77
Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	410 634,74	532 555,55
Muut velat	352 867,26	1 231 740,97
Muut velat	323 833,26	1 149 055,97
Pakolliset varaukset	29 034,00	82 685,00
Siirtovelat ja saadut ennakot	2 204 080,09	2 437 328,07
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	349 390 404,40	350 261 930,18
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ	14 317 976,54	14 156 506,69
Poistoero	0,00	10 812,00
Verotusperusteiset varaukset	14 317 976,54	14 145 694,69
OMA PÄÄOMA		
Osuuspääoma	16 964 710,00	16 672 330,00
Jäsenosuudet	1 360 110,00	1 307 630,00
Tuotto-osuudet	15 604 600,00	15 364 700,00
Muut sidotut rahastot	3 764 829,74	3 830 252,10
Vararahasto	3 662 930,08	3 662 930,08
Käyvän arvon rahasto	101 899,66	167 322,02
Vapaat rahastot	6 298 418,79	6 298 418,79
Muut rahastot	6 298 418,79	6 298 418,79
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	37 640 532,07	35 226 959,71
Tilikauden voitto (tappio)	2 390 078,83	2 881 836,30
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	67 058 569,43	64 909 796,90
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	430 766 950,37	429 328 233,77
TASEEN ULKOPUOLISET SITOUKUKSET		
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset	3 574 681,39	5 264 110,65
Takaukset ja pantit	3 574 681,39	5 264 110,65
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset	12 679 581,61	9 437 703,81
Muut	12 679 581,61	9 437 703,81
TASEEN ULKOPUOLISET SITOUKUKSET YHTEENSÄ	16 254 263,00	14 701 814,46

LUETTELO TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOISTA

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

- 1 Korkotuotot
- 2 Korkokulut
- 3 Leasingtoiminnan nettotuotot
- 4 Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista
- 5 Palkkiotuotot ja -kulut
- 6 Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot
- 7 Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot
- 8 Suojauslaskennan nettotulos
- 9 Sijoituskiinteistöjen nettotuotot
- 10 Liiketoiminnan muut tuotot
- 11 Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä
- 12 Liiketoiminnan muut kulut
- 13 Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista sekä muista rahoitusvaroista

Tasetta koskevat liitetiedot

- 14 Saamiset luottolaitoksilta
- 15 Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä
- 16 Leasingkohteet
- 17 Saamistodistukset
- 18 Osakkeet ja osuudet
- 19 Johdannaissopimukset
- 20 Aineettomat hyödykkeet
- 21 Kiinteistöt
- 22 Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana
- 23 Muut varat
- 24 Siirtosaamiset ja maksetut ennakot
- 25 Laskennalliset verosaamiset ja -velat
- 26 Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
- 27 Muut velat
- 28 Pakolliset varaukset
- 29 Siirtovelat ja saadut ennakot
- 30 Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla
- 31 Oma pääoma
- 32 Sidottu ja vapaa oma pääoma sekä jakokelvottomat vapaan oman pääoman erät
- 33 Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma 31.12.2017
- 34a Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät 31.12.2017
- 34b Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot sekä käypien arvojen hierarkia 31.12.2017

Muut liitetiedot

- 35 Vakuudeksi annettu omaisuus 31.12.2017
- 36 Eläkevastuut
- 37 Rahoitusleasing- ja muut vuokravastuut
- 38 Taseen ulkopuoliset sitoumukset
- 39 Muut vastuusitoumukset ja vastuut tilikauden päättyessä
- 40 Henkilöstö ja toimielinten jäsenet sekä lähipiiri
- 41 Omistukset muissa yrityksissä 31.12.2017
- 42 Notariaattitoiminta
- 43 Osuuspankin jäsenten lukumäärä sekä maksamatta olevat ja irtisanotut osuusmaksut 31.12.2017
- 44 Pitkäaikaissäätämispalvelu

1. Korkotuotot

Saamisista luottolaitoksilta
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä
Saamistodistuksista
Johdannaissopimuksista
josta rahavirran suojaus
Muut korkotuotot
Yhteensä
josta arvonalentuneista saamisista kirjatut korkotuotot

2017	2016
-87 387,50	-42 483,98
5 489 299,89	5 838 162,42
0,00	0,00
-79 975,87	-85 739,02
86 557,59	77 910,91
8 385,22	116,93
5 330 321,74	5 710 056,35
8 896,64	15 295,46

2. Korkokulut

Veloista luottolaitoksille
Veloista yleisölle ja julkisyhteisöille
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista
Johdannaissopimuksista ja muista kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä veloista
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla
Muut korkokulut
Yhteensä

2017	2016
-35 906,71	45 581,90
674 453,93	982 432,17
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
24,73	0,34
638 571,95	1 028 014,41

3. Leasingtoiminnan nettotuotot

Vuokratuotot
Suunnitelman mukaiset poistot
Arvonalentumiset
Leasingomaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot (netto)
Palkkiotuotot
Muut välittömät tuotot
Muut välittömät kulut
Yhteensä

2017	2016
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00

4. Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat
Myytavissä olevista
Samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä
Omistusyhteisyrittäyksiltä
Yhteensä

2017	2016
0,00	1 500,00
1 646 927,81	1 823 301,89
0,00	50 000,00
0,00	0,00
1 646 927,81	1 874 801,89

5. Palkkiotuotot ja -kulut**Palkkiotuotot**

Luotonannosta
Talletuksista
Maksuliikenteestä
Rahastoista
Omaisuuksienhoidosta
Lainopillisista tehtävistä
Arvopaperinvälityksestä
Arvopapereiden liikkeeseen laskusta
Vakuutusten välityksestä
Takauksista
Muut
Yhteensä

2017	2016
908 904,46	954 626,98
26 850,82	27 174,35
1 227 289,83	1 283 548,81
116 602,40	102 237,87
48 981,14	58 712,61
98 653,36	157 706,79
24 932,22	16 027,95
0,00	1 153,00
804 836,46	847 127,40
80 521,61	85 253,31
-188 232,75	-459 605,89
3 149 339,55	3 073 963,18

Palkkiokulut

Maksetut toimitusmaksut
Muut
Yhteensä

2017	2016
281 679,92	340 604,97
158 238,52	127 813,77
439 918,44	468 418,74

6. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot**Arvopaperikaupan myyntivoitot ja -tappiot**

Saamistodistuksista *
Osakkeista ja osuuksista
Muut
Yhteensä

2017	2016
0,00	7,50
0,00	11 300,37
0,00	0,00
0,00	11 307,87

Arvopaperikaupan käyvän arvon muutoksesta johtuvat

Saamistodistuksista *
Osakkeista ja osuuksista
Muista
Yhteensä

0,00	0,00
0,00	-1 410,50
0,00	0,00
0,00	-1 410,50

Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä

0,00	9 897,37

Johdannaisten nettotuotot

-2 052,38	49,83

Nettotuotot jaksotettavaan hankintamenoön arvostettavista rahoitusvaroista

0,00	0,00

Valuuttatoiminnan nettotuotot

845,29	5 211,42

Kaikki yhteensä

-1 207,09	15 158,62

7. Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot**Saamistodistuksista**

Myyntivoitot ja -tappiot
Arvon alentumistappiot ja niiden peruutukset
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty
Yhteensä

2017	2016
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00

Osakkeista ja osuuksista

Myyntivoitot ja -tappiot
Arvon alentumistappiot
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty
Yhteensä

	0,00
5 581,28	1 630,72
0,00	-19 870,87
10 594,53	8 615,34
16 175,81	-9 624,81

Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä

16 175,81	-9 624,81

8. Suojauslaskennan nettotulos

Suojausinstrumenttien nettotulos
Suojauskohteiden nettotulos
Yhteensä

2017	2016
-255 647,41	56 210,85
255 647,41	-56 210,85
0,00	0,00

9. Sijoituskiinteistöjen nettotuotot

Vuokra- ja osinkotuotot
Muut tuotot
Myyntivoitot
Vuokrakulut
Suunnitelman mukaiset poistot
Myyntitappiot
Arvon alentumiset ja niiden peruutukset
Muut kulut
Yhteensä

2017	2016
81 226,96	71 942,93
0,00	0,00
0,00	77 989,32
0,00	0,00
-14 881,00	-11 834,21
-36 295,13	-89 494,19
0,00	0,00
-47 995,88	-121 313,50
-17 945,05	-72 709,65

10. Liiketoiminnan muut tuotot

	2017	2016
Vuokratuotot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	69 665,98	81 900,59
Myyntivoitot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	28 766,55	8 626,76
Fuusiovoitot	0,00	0,00
Muut	157 744,70	38 872,53
Yhteensä	256 177,23	129 399,88

11. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

	2017	2016
Suunnitelman mukaiset poistot	86 731,04	105 472,79
Arvonalentumiset	0,00	0,00
Yhteensä	86 731,04	105 472,79

12. Liiketoiminnan muut kulut

	2017	2016
Vuokrakulut	37 507,13	41 388,68
Kulut omassa käytössä olevista kiinteistöistä	263 300,77	283 496,58
Myyntitappiot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	0,00	0,00
Fuusiotappiot	0,00	0,00
Muut	391 705,52	418 756,96
Yhteensä	692 513,42	743 642,22

13. Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista sekä muista rahoitusvaroista

2017

	Saamiskohtaiset arvonalentumistappiot brutto	Ryhmäkohtaiset arvonalentumistappiot brutto	Vähennykset	Tuloslaskelmaan kirjattu
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista				
Saamisista luottolaitoksilta	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	714 349,67	-24 966,09	-215 351,45	474 032,13
Asiakkaan puolesta ja hyväksy annetuista sitoumuksista	60 000,00	-3 359,99	0,00	56 640,01
Muista	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	774 349,67	-28 326,08	-215 351,45	530 672,14
Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot				
Eräpäivään asti pidettävistä saamistodistuksista	0,00	0,00	0,00	0,00
Muista	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvonalentumistappiot yhteensä	774 349,67	-28 326,08	-215 351,45	530 672,14

14. Saamiset luottolaitoksilta**Vaadittaessa maksettavat**

Talletukset
Muut
Yhteensä

Muut kuin vaadittaessa maksettavat

Keskuspankeilta
Luottolaitoksilta
Talletukset
Muut
Yhteensä

Saamiset luottolaitoksilta yhteensä

josta huonommalla etuoikeudella olevat saamiset

31.12.2017	31.12.2016
15 298 194,59	20 808 549,61
0,00	0,00
15 298 194,59	20 808 549,61
	0,00
0,00	0,00
	0,00
3 254 810,26	2 939 614,87
0,00	0,00
3 254 810,26	2 939 614,87
18 553 004,85	23 748 164,48
0,00	0,00

15. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä**Luotonanto ja takausaamiset sektoreittain**

Yritykset
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset
Julkisyhteisöt
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt
Kotitaloudet
Ulkomaat
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset
Yhteensä
josta huonommalla etuoikeudella olevat saamiset

31.12.2017	31.12.2016
71 493 085,61	75 112 650,69
0,00	0,00
0,00	0,00
2 918 341,67	3 011 818,57
294 850 437,30	283 778 826,01
35 507,69	35 866,23
-250 946,58	-279 272,66
369 046 425,69	361 659 888,84
0,00	0,00

Tase-erään sisältyy luottoja

582,50

euroa, joille ei tulouteta korkoa.

Taseeseen sisältyy luottoja

3 306 955,54

euroa, joista on kirjattu saamiskohtainen arvonalentuminen

(määrä ennen arvonalentumista)

Luottojen ja takausaamisten arvonalentumiset

Arvonalentumiset tilikauden alussa
+ Tilikaudella kirjatut saamiskohtaiset arvonalentumiset
+/- Tilikaudella kirjatut ryhmäkohtaiset arvonalentumiset
- Tilikaudella peruutetut saamiskohtaiset arvonalentumiset
- Tilikaudella kirjatut tot.arvonalentumistappiot, joista on aikaisemmin tehty saamiskohtainen arvonalentuminen
Arvonalentumiset tilikauden lopussa

2017	2016
2 049 420,15	2 075 121,70
688 251,72	198 151,71
-28 326,08	-37 536,23
-188 919,70	-136 089,66
-284 962,72	-50 227,37
2 235 463,37	2 049 420,15

16. Leasingkohteet

Ennakkomaksut
Koneet ja kalusto
Kiinteä omaisuus ja rakennukset
Muu omaisuus
Yhteensä

31.12.2017	31.12.2016
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00

17. Saamistodistukset**Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset ja muut saamistodistukset 31.12.2017**

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat
Myytävisissä olevat
Eräpäivään asti pidettävät
Yhteensä

Keskuspankki- rahoitukseen oikeuttavat	Muut saamis- todistukset	Yhteensä	Josta huonommalla etuoikeudella
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00

euroa, joille ei tulouteta korkoa.

18. Osakkeet ja osuudet**31.12.2017****Osakkeet ja osuudet**

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät

Myytävissä olevat

Omistusyhteisyritysosakkeet

Tytäryritysosakkeet

Yhteensä

Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä	joista luottolaitoksissa
0,00	0,00	0,00	0,00
9 995,22	37 219 441,50	37 229 436,72	0,00
0,00	120 228,08	120 228,08	0,00
0,00	2 522,82	2 522,82	0,00
9 995,22	37 342 192,40	37 352 187,62	0,00

Muut kuin julkisesti noteeratut osakkeet ja osuudet on arvostettu hankintamenoon.

19. Johdannaisopimukset

Suojaamistarkoituksessa tehty johdannaisopimukset 31.12.2017

Korkojohdannaiset

Termiinisopimukset

Optiosopimukset

Ostetut

Asetetut

Koronvaihtosopimukset

josta rahavirran suojaus

Muut swap -sopimukset

Valuuttajohdannaiset

Termiinisopimukset

Optiosopimukset

Ostetut

Asetetut

Koron- ja valuutanvaihtosopimukset

Osakejohdannaiset

Termiinisopimukset

Optiosopimukset

Ostetut

Asetetut

Muut johdannaiset

Termiinisopimukset

Optiosopimukset

Ostetut

Asetetut

Johdannaiset yhteensä

Nimellisarvot	Käyvät arvot	
	Positiiviset	Negatiiviset
66 686 138,15	128 658,06	21 641,49
0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00
66 686 138,15	128 658,06	21 641,49
10 000 000,00	128 658,06	5 045,80
0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00
	128 658,06	21 641,49

Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksuaika					
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	Yhteensä
Korkojohdannaiset	57 686 138,15	3 000 000,00	6 000 000,00	0,00	66 686 138,15
Terminisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Asetetut					0,00
Koronvaihtosopimukset	57 686 138,15	3 000 000,00	6 000 000,00	0,00	66 686 138,15
Muut swap -sopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Ei suojaamistarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset 31.12.2017

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	12 867 940,54	0,00	388 993,25
Terminisopimukset			
Optiosopimukset	12 867 940,54	0,00	388 993,25
Ostetut	12 867 940,54	0,00	388 993,25
Asetetut			
Koronvaihtosopimukset			
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		0,00	388 993,25

Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksuaika					
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	Yhteensä
Korkojohdannaiset	11 400,00	4 121 184,49	8 735 356,05	0,00	12 867 940,54
Terminisopimukset					0,00
Optiosopimukset	11 400,00	4 121 184,49	8 735 356,05	0,00	12 867 940,54
Ostetut	11 400,00	4 121 184,49	8 735 356,05	0,00	12 867 940,54
Asetetut					0,00
Koronvaihtosopimukset					0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset 31.12.2016

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	30 786 934,24	435 934,06	0,00
Terminisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00
Asetetut			
Koronvaihtosopimukset	30 684 900,13	435 733,03	0,00
josta rahavirran suojaus	5 000 000,00	196 882,34	0,00
Muut swap -sopimukset	102 034,11	201,03	0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Terminisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		435 934,06	0,00

Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksuaika					
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	Yhteensä
Korkojohdannaiset	26 786 934,24	4 000 000,00	0,00	0,00	30 786 934,24
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Asetetut					0,00
Koronvaihtosopimukset	26 684 900,13	4 000 000,00	0,00	0,00	30 684 900,13
Muut swap -sopimukset	102 034,11	0,00	0,00	0,00	102 034,11
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Ei suojaamistarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset 31.12.2016

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	11 852 030,94	0,00	532 555,55
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	11 852 030,94	0,00	532 555,55
Ostetut	11 852 030,94	0,00	532 555,55
Asetetut			
Koronvaihtosopimukset			
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		0,00	532 555,55

	Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksuaika				
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	Yhteensä
Korkojohdannaiset	136 405,82	4 515 239,74	7 200 385,38	0,00	11 852 030,94
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	136 405,82	4 515 239,74	7 200 385,38	0,00	11 852 030,94
Ostetut	136 405,82	4 515 239,74	7 200 385,38	0,00	11 852 030,94
Asetetut					0,00
Koronvaihtosopimukset					0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Kohde-etuuden arvo on korkojohdannaisten sopimusten osalta nimellisarvo, valuuttajohdannaisten sopimusten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten sopimusten osalta osakkeiden todennäköinen arvo tilinpäätöshetkellä.

Arvot on ilmaistu bruttomääräisinä.

Kaikissa johdannaisopimuksissa vastapuolena on OP-Yrityspankki Oyj.

20. Aineettomat hyödykkeet

	31.12.2017	31.12.2016
ICT-menot	0,00	0,00
Muut kehittämismenot	0,00	0,00
Liikearvo	0,00	0,00
Muut aineettomat hyödykkeet	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00

21. Kiinteistöt

31.12.2017

Kiinteistöomistukset

Maa- ja vesialueet
Rakennukset
Kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet
Yhteensä

Omassa käytössä olevat	Sijoituskiinteistöt	
	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
114 619,79	0,00	0,00
268 557,00	0,00	0,00
1 621 022,20	590 855,57	812 375,00
2 004 198,99	590 855,57	812 375,00

Sijoituskiinteistöjen käypä arvo perustuu niiden markkina-arvoon. Merkittävässä kohteissa käyvän arvon perusteena on käytetty riippumattoman asiantuntijan antamaa arviota. Muiden kohteiden arvot perustuvat joko johdon omiin arvioihin tai tuottoarvomenetelmään, jona käytetään suoran pääomituksen arviointimenetelmää perustuen kohteen nettotuottoon ja markkinatuottovaatimuksiin huomioiden kohteen sijainti, kunto ja käyttötarkoitus. Liike-, toimisto- ja teollisuustilojen käypä arvo on määritetty pääasiassa tuottoarvomenetelmällä. Asuntojen ja maa-alueiden käypä arvo on määritetty pääasiassa kauppahintamenetelmällä.

22. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana

	Aineettomat hyödykkeet	Sijoitus- kiinteistöt	Omassa käytössä olevat kiinteistöt	Muut aineelliset hyödykkeet
Hankintameno tilikauden alussa	0,00	910 387,89	3 152 353,10	691 410,70
+ lisäykset tilikautena	0,00	1 491,94	60,00	10 041,04
- vähennykset tilikautena	0,00	-176 699,08	-398 256,10	-384 805,53
+/- siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00
- tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	0,00	-14 880,30	-49 482,60	-37 248,04
-/+ tilikauden arvonalennukset ja niiden peruutukset	0,00	0,00	0,00	0,00
+ vähennyksiin ja siirtoihin kohdistuvat kertyneet poistot ja arvonalennukset	0,00	83 903,25	262 469,25	384 805,53
- kertyneet poistot tilikauden alussa	0,00	-90 146,51	-1 047 652,17	-492 804,71
- kertyneet arvonalennukset tilikauden alussa	0,00	-123 201,62	-30 946,58	0,00
+ kertyneet arvonorotukset tilikauden alussa	0,00	0,00	115 654,09	0,00
+/- tilikauden arvonorotukset ja niiden peruutukset	0,00	0,00	0,00	0,00
= Kirjanpitoarvo tilikauden lopussa	0,00	590 855,57	2 004 198,99	171 398,99

23. Muut varat

	31.12.2017	31.12.2016
Arvopapereiden myyntisaamiset	0,00	108 929,00
Maksujenvälityssaamiset	0,00	20,00
Muut	247 825,20	241 134,94
Yhteensä	247 825,20	350 083,94

24. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot

	31.12.2017	31.12.2016
Korot		
Korkosaamiset	591 539,43	567 605,52
Maksetut korkoennakot	0,00	0,00
Yhteensä	591 539,43	567 605,52
Muut		
Muut maksetut ennakkomaksut	225 919,01	13 873,50
Muut siirtosaamiset	252 868,49	292 907,11
Yhteensä	478 787,50	306 780,61
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot yhteensä	1 070 326,93	874 386,13

25. Laskennalliset verosaamiset ja -velat

31.12.2017	Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat	Netto
Jaksotuseroista	87 185,39	3 274,68	83 910,71
Muista väliaikaisista eroista	0,00	25 474,91	-25 474,91
Yhteensä	87 185,39	28 749,59	58 435,80

Laskennallisiin verosaamisiin sisältyy verotuksessa vahvistetuista tappioista kirjattua laskennallista verosaamista yhteensä euroa.

Muista väliaikaisista eroista johtuvat laskennalliset verosaamiset ja -velat perustuvat oman pääoman käyvän arvon rahastoon kirjatuihin myytävissä olevien rahoitusvarojen arvostustuloksista ja rahavirtaa suojaavien johdannaisten arvostustuloksista kirjatuihin laskennallisista verosaamisista ja -veloista.

Arvonkorotukset 31.12.2017

Taseeseen sisältyy kiinteistöistä tehtyjä arvonorotuksia	115 654,09
Arvonkorotukset eivät ole veronalaisia. Jos arvonorotuksen kohteet myytäisiin, arvonorotukset realisoituisivat myyntivoitoksi, josta tuloveron määrä olisi	23 130,82

Tilinpäätössiirtojen kertymä

	Tasearvo	Lask. verovelka	Netto
Poistoero	0,00	0,00	0,00
Verotusperusteiset varaukset	14 317 976,54	2 863 595,31	11 454 381,23
Yhteensä	14 317 976,54	2 863 595,31	11 454 381,23

Poistoero ja verotusperusteiset varaukset on merkitty taseeseen laskennallisella verolla vähentämättömään määrään. Omien varojen laskelmassa poistoero ja verotusperusteiset varaukset laskennallisella verolla vähennettynä on rinnastettu ensisijaisiin omiin varoihin.

26. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Sijoitustodistukset
Joukkovelkakirjalainat
Muut
Yhteensä

Kirjanpitoarvo 31.12.2017	Nimellisarvo 31.12.2017	Kirjanpitoarvo 31.12.2016	Nimellisarvo 31.12.2016
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00

27. Muut velat

Arvopapereiden ostovelat
Maksujenvälitysvelat
Muut
Yhteensä

31.12.2017	31.12.2016
0,00	108 929,00
22 074,70	44 502,84
301 758,56	995 624,13
323 833,26	1 149 055,97

28. Pakolliset varaukset**31.12.2017**

Varaukset 1.1.
+ varausten lisäys
- käytetyt varaukset
- peruutukset
Varaukset 31.12.

Eläkevaraukset	Verovaraukset	Takausvastuut	Vuokravastuut	Muut	Yhteensä
				82 685,00	82 685,00
					0,00
					0,00
				53 651,00	53 651,00
0,00	0,00	0,00	0,00	29 034,00	29 034,00

29. Siirtovelat ja saadut ennakot**Korot**

Korkovelat
Saadut korkoennakot
Yhteensä

Muut

Muut saadut ennakkomaksut
Muut siirtovelat
Yhteensä

Siirtovelat ja saadut ennakot yhteensä

31.12.2017	31.12.2016
541 721,10	690 788,22
6 024,59	7 801,42
547 745,69	698 589,64
2 870,09	1 986,43
1 653 464,31	1 736 752,00
1 656 334,40	1 738 738,43
2 204 080,09	2 437 328,07

30. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla**Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla**

Pääomalainat
Muut
Yhteensä

31.12.2017
0,00
0,00
0,00

31. Oma pääoma

	Oma pääoma tilikauden alussa	Lisäykset	Vähennykset	Siirrot erien välillä	Oma pääoma tilikauden lopussa
Oma pääoma yhteensä	64 909 796,90	3 184 695,69	-1 035 923,16	0,00	67 058 569,43
Osuuspääoma	16 672 330,00	776 280,00	-483 900,00	0,00	16 964 710,00
Jäsenosuudet	1 307 630,00	81 680,00	-29 200,00	0,00	1 360 110,00
Tuotto-osuudet	15 364 700,00	694 600,00	-454 700,00	0,00	15 604 600,00
Ylikurssirahasto	0,00				0,00
Arvonkorotusrahasto	0,00				0,00
Muut sidotut rahastot	3 830 252,10	18 336,86	-83 759,22	0,00	3 764 829,74
Vararahasto	3 662 930,08				3 662 930,08
Käyvän arvon rahasto	167 322,02	18 336,86	-83 759,22		101 899,66
Sääntöjen mukaiset rahastot	0,00				0,00
Muut rahastot	0,00				0,00
Vapaat rahastot	6 298 418,79				6 298 418,79
Edellisten tilikausien voitto tai tappio	38 108 796,01		-468 263,94		37 640 532,07
Tilikauden voitto tai tappio		2 390 078,83	0,00		2 390 078,83

Käyvän arvon rahaston muutokset

	Tilikauden alussa	Lisäykset	Vähennykset	Tuloslaskelmaan siirretty	Tilikauden päätyessä
Saamistodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet	9 816,15	3 682,84	0,00	10 489,14	3 009,85
Muut	157 505,87	14 654,02	73 270,08	0,00	98 889,81
Rahavirran suojaus	196 882,34	0,00	73 270,08	0,00	123 612,26
laskennalliset verot	-39 376,47	14 654,02	0,00		-24 722,45
Yhteensä	167 322,02	18 336,86	73 270,08	10 489,14	101 899,66

32. Sidottu ja vapaa oma pääoma sekä jakokelvottomat vapaan oman pääoman erät**Oma pääoma 31.12.2017**

Sidottu oma pääoma

Vapaa oma pääoma

Oma pääoma yhteensä

20 729 539,74
46 329 029,69
67 058 569,43

Voitonjakokelpoiset varat 31.12.2017

Vapaa oma pääoma

- aktivoidut kehittämismenot

- muut jakokelvottomat erät

Voitonjakokelpoiset varat

46 329 029,69
0,00
9 200,00
46 319 829,69

33. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma 31.12.2017

Jäljellä oleva juoksuaika

Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamis-
todistukset

Saamiset luottolaitoksilta

Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä

Saamistodistukset

Velat luottolaitoksille

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

alle 3 kk	3 - 12 kk	1 - 5 vuotta	5 - 10 vuotta	yli 10 vuotta
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
18 553 004,85	0,00	0,00	0,00	0,00
14 607 083,37	37 344 184,88	137 187 437,22	99 430 665,51	80 477 054,71
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5 508 065,02	0,00	2 000 000,00	3 000 000,00	0,00
321 462 571,46	12 261 436,10	489 262,62	45 656,79	1 655 830,32
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Muut kuin määräaikaistalletukset sisältyvät maturiteettiluokkaan "alle 3 kk".**34a. Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät 31.12.2017**

Saamiset luottolaitoksilta

Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä

Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset ja muut saamistodistukset

Johdannaissopimukset

Muu omaisuus

Velat luottolaitoksille

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Johdannaissopimukset ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat

Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

Muut velat

Kotimaan raha	Ulkomaan raha
17 685 924,99	867 079,86
369 046 425,69	0,00
0,00	0,00
517 651,27	0,00
42 648 130,24	1 738,32
10 508 065,02	0,00
335 050 608,49	864 148,80
0,00	0,00
410 634,74	0,00
0,00	0,00
2 556 745,81	201,54

34b.Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot sekä käypien arvojen hierarkia 31.12.2017**Rahoitusvarat**

Käteiset varat

Saamiset luottolaitoksilta

Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä

Saamistodistukset

Osakkeet ja osuudet

Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyrityksissä

Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä

Johdannaisopimukset

Yhteensä**Rahoitusvelat**

Velat luottolaitoksille

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Johdannaisopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat

Velat, joilla on huonempi etuoikeus kuin muilla veloilla

Yhteensä

Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
1 154 639,46	1 154 639,46
18 553 004,85	18 553 004,85
369 046 425,69	369 046 425,69
0,00	0,00
37 229 436,72	37 229 436,72
120 228,08	120 228,08
2 522,82	2 522,82
517 651,27	517 651,27
426 623 908,89	426 623 908,89
10 508 065,02	10 508 065,02
335 914 757,29	335 914 757,29
0,00	0,00
410 634,74	410 634,74
0,00	0,00
346 833 457,05	346 833 457,05

Taseessa käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit

Saamistodistukset

Osakkeet ja osuudet

Johdannaiset (positiiviset käyvät arvot)

Johdannaiset (negatiiviset käyvät arvot)

Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
			0,00
9 995,21			9 995,21
	128 658,06		128 658,06
	410 634,74		410 634,74

Taso 1: Noteeratut markkinahinnat

Hierarkiatasoon 1 ryhmitellyt erät koostuvat pörsseissä listatuista osakkeista, noteeratuista yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten velkapapereista sekä pörssijohdannaisista. Kyseisten instrumenttien käypä arvo määräytyy toimivilta markkinoilta saatavien noteerausten perusteella

Taso 2: Arvostusmenetelmät havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, jotka perustuvat luotettaviin laskentaparametreihin. Hierarkiatasoon 2 luokiteltujen instrumenttien käyvällä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta, tai arvoa, joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti arvioitavissa. Tähän hierarkiatasoon on luokiteltu suurin osa OP Yrityspankki -konsernin OTC-johdannaisista sekä yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten noteeratut velkapaperit, joita ei ole luokiteltu tasolle 1.

Taso 3: Arvostusmenetelmät ei havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Hierarkiatasoon 3 luokitellut instrumentit arvostetaan hinnoittelumalleilla, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Lisäksi tasoon 3 luokitellaan velkapapereita, joille noteerauksia on markkinoilla arvostupäivänä vain vähän tai ei ollenkaan. Kyseiseen taseryhmään sisällytetään epälikvidit lainat, strukturoidut lainat ml. arvopaperistettut lainat ja strukturoidut velkakirjat sekä hedge-rahastot. Tason 3 käypä arvo perustuu kolmannelta osapuolelta saatavaan hintatietoon.

35. Vakuudeksi annettu omaisuus 31.12.2017**Omien velkojen puolesta annetut vakuudet**

Velat luottolaitoksille
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
Johdannaisop. ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat
Muut velat
Huonommalla etuoikeudella olevat velat
Yhteensä

Muut omasta puolesta annetut vakuudet**Konserniyhtiön puolesta annetut****Muiden puolesta annetut**

joista lähipiiriin kuuluvalla johdolle

Annetut vakuudet yhteensä

Pantit	Kiinnitykset	Muut Vakuudet	Yhteensä
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	5 101 406,84	5 101 406,84
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	5 101 406,84	5 101 406,84

36. Eläkevastuut

Eläkesitoumuksista johtuva suora vastuu

Osuus eläkesäätiön eläkevastuun ja muiden velkojen ylikatteesta

31.12.2017

0,00
0,00

Pankin henkilökunnan lakisääteinen eläketurva on järjestetty OP-Eläkekassan kautta ja lisäeläketurva OP-Eläkesäätiön ja OP-Henkivakuutuksen kautta.

37. Rahoitusleasing- ja muut vuokravastuut

Yhden vuoden kuluessa maksettavat

Yli vuoden kuluessa ja enintään 5 vuoden kuluessa maksettavat

Yli 5 vuoden kuluessa maksettavat

Yhteensä**31.12.2017**

2 340,00
7 020,00
0,00
9 360,00

Sopimusten olennaiset irtisanomis- ja lunastusehdot**38. Taseen ulkopuoliset sitoumukset****Taseen ulkopuoliset sitoumukset 31.12.2017**

Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi

annetut sitoumukset

Takaukset ja pantit

Muut

Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat

sitoumukset

Arvopapereiden takaisinostositoumukset

Muut

josta luottolupaukset

Tytäryritysten puolesta	Osakkuusyri- tysten puolesta	Muiden puolesta	Yhteensä
0,00	0,00	16 254 263,00	16 254 263,00
0,00	0,00	3 574 681,39	3 574 681,39
0,00	0,00	3 574 681,39	3 574 681,39
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	12 679 581,61	12 679 581,61
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	12 679 581,61	12 679 581,61
0,00	0,00	12 629 422,76	12 629 422,76

39. Muut vastuusitoumukset ja vastuut tilikauden päättyessä

Pankki on velvollinen tarkistamaan vuonna 2009 ja sen jälkeen valmistuneista kiinteistöinvestoinneista tekemiään alv-vähennyksiä, jos kiinteistön verollinen käyttö vähenee kymmenen vuoden tarkistusjakson aikana. Viimeiset tarkistusvuodet ovat 2018-2026 kiinteistöinvestoinnin valmistumisajankohdasta riippuen

31.12.2017

0,00
0,00
0,00
0,00

40. Henkilöstö ja toimielinten jäsenet sekä lähipiiri

Tiedot sisältävät 31.12. mukaisen hallinnon palkkiot ja vastuut

Henkilöstön lukumäärä keskimäärin v. 2017

Vakinainen kokoaikainen henkilöstö
Vakinainen osa-aikainen henkilöstö
Määräaikainen henkilöstö

Yhteensä

Keskimääräinen lkm	Muutos tilikauden aikana
49	-5
0	-1
2	2
51	-4

Toimielinten jäsenten palkat ja palkkiot v. 2017

Hallintoneuvoston jäsenet
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa
josta toimitusjohtaja Pertti Pyykölle ja Markku Martikaiselle maksetut palkat ja palkkiot
sekä luontoisedut

Palkat ja palkkiot
9 635,00
325 542,00
62 792,00
4 583,00

Osuuskunnan kokouksessa tehdyn päätöksen mukaan hallintoneuvoston puheenjohtajalle maksetaan palkkiota 541,65 euroa kuukaudessa. Hallintoneuvoston jäsenille maksetaan kokouspalkkiota 235 euroa kokoukselta.

Hallituksen puheenjohtajalle maksetaan palkkiota 1700 euroa kuukaudessa, varapuheenjohtajalle 850 euroa kuukaudessa.

Hallituksen jäsenille maksetaan kokouspalkkiota 410 euroa kokoukselta. Pankin toimitusjohtajalle ei makseta hallitus-työskentelystä erillisiä palkkioita tai muita etuisuuksia.

Toimitusjohtajan vanhuuseläkeikä on 65 vuotta. Eläke-etuudet määräytyvät eläkelakien ja OP:n omien eläkejärjestelmien mukaisesti. Toimitusjohtajan noudattama irtisanomisaika on 3 tai 6 kuukautta ja työnantajan noudattama irtisanomisaika on 6 kuukautta, jolloin hänelle irtisanomisaajan palkan lisäksi suoritetaan korvauksena 12 kuukauden rahapalkkaa vastaava korvaus.

Pohjois-Hämeen Op liittyi OP Ryhmän henkilöstörahastoon vuonna 2015.

OP Ryhmän henkilöstörahastolle maksettava voittopalkkioerä vuonna 2017 perustui seuraavien tavoitteiden saavuttamiselle: Kohtaamisten NPS (painolla 15%), bränditason NPS (painolla 5%), Digitaalinen asiointi (painolla 20%) sekä OP Ryhmän tulos ennen veroja (painolla 60%).

Henkilöstörahastoon tehtävän palkkiosuuron määrä vuodelta 2017 on noin 3,2 % rahaston jäsenten palkkasummasta.

Vuonna 2017 kirjattiin palkkioita yhteensä 62 922,00 euroa

Palkitsemisjärjestelmät

OP Ryhmän palkitseminen jakautuu yrityskohtaiseen lyhyen aikavälin palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen. Palkkioiden enimmäismäärät on kaikissa järjestelmissä rajattu.

Lyhyen aikavälin palkitsemisohjelmassa ansaintajakso on enintään kalenterivuosi ja palkkio maksetaan lähtökohtaisesti rahana. Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmä kattaa koko henkilöstön. Palkkiomaksimit on porrastettu tehtävän vaativuuden perusteella. Palkitseminen perustuu pankkitasoihin yhteisiin ja henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Mittaristossa näkyy vahvasti mm. asiakaskokemus, myynti sekä strategiasta johdetut kasvun ja digitaalisuuden tavoitteet. Palkkion maksun edellytyksenä on, että pankin asiakasliiketoiminta on voitollista.

Pitkän aikavälin johdon palkkiojärjestelmän piiriin kuuluvat erikseen määritellyt johtajat ja avaintehtävissä toimivat henkilöt, jotka yhtiön hallitus on nimennyt. OP Osuuskunnan hallintoneuvosto päättää järjestelmän OPn ryhmätasoiset ansaintamittarit ja niille asetettavat tavoitteet kullekin ansaintajaksolle erikseen. Johdon pitkän aikavälin järjestelmässä ja henkilöstörahastossa on samat mittarit.

Pitkän aikavälin järjestelmä koostuu peräkkäisistä kolmen vuoden pituisista ansaintajaksoista. Palkkion määrä riippuu tavoitteiden saavuttamisesta ansaintajakson päätyttyä. Ensimmäisen ansaintajakson 2011 - 2013 palkkio maksettiin lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2015 - 2017. Toisen ansaintajakson 2014 -2016 palkkio maksetaan lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2018 - 2020. Palkitsemisjärjestelmän ansaintajakson 2017 - 2019 perusteella mahdollisesti maksettava palkkio maksetaan neljässä tasaerässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2020 - 2023.

Ansaintajakson 2011-2013 palkkio maksettiin rahana. Ansaintajakson 2014-2016 maksetaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tai sen nimeämän palkitsemisvaliokunnan päättämään viiteinstrumenttiin sidottuna. Ansaintajakson 2017-2019 palkkio maksetaan rahana, ellei henkilöön sovelleta sääntelyn mukaista lykkäysmenettelyä.

Palkkion arvoa jaksotetaan ansainta- ja sitouttamisjakson kuluessa. Palkkio kirjataan tuloslaskelman erään Palkat ja palkkiot ja vastaerä siirtovelaksi, kunnes se maksetaan.

Palkkion maksamiseen liittyy OP Ryhmän vakavaraisuutta sekä työ- ja toimisuhteen voimassaoloa koskevia ehtoja.

Muuttuvan palkkion maksamisen lykkääntyminen

Muuttuvien palkkioiden maksamisesta on säädetty laissa Luottolaitostoiminnasta (610/2014). Jos henkilö on luokiteltu työtehtäviensä perusteella ryhmään, joiden ammatillisesta toiminnasta voi aiheutua yritykselle merkittävää riskiä ("riskiprofiiliin vaikuttava henkilö"), lykätään muuttuvan palkkion maksua tietyissä olosuhteissa kolmelle vuodelle.

Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään sovelletaan muuttuvan palkkion maksamisen lykkäämistä mikäli henkilön muuttuva palkkio yhden vuoden ansaintajaksolta ylittää Finanssivalvonnan kannanoton mukaisen rajan 50.000 euroa. Henkilön muuttuva palkkio koostuu pitkän ja lyhyen aikavälin palkkioista.

Jos maksun viivästäminen euroraja ylittyy, osa palkkiosta maksetaan heti ja loput palkkion maksusta lykätään. Lykkäystilanteessa viivästettävä palkkio maksetaan kolmen seuraavan vuoden aikana. Sanotussa lykkäystilanteessa muuttuvasta palkkiosta puolet maksetaan rahana ja puolet sidotaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tai sen nimeämän palkitsemisvaliokunnan päättämään viiteinstrumentin arvoon. Viiteinstrumenttiin sidottu palkkio maksetaan henkilölle vuoden odotusajan jälkeen.

Tilintarkastajille maksetut palkkiot toimeksiantoryhmittäin v. 2017

Tilintarkastuksesta
Tilintarkastajan muut lausunnot
Veroneuvonta
Muut palvelut
Yhteensä

Tilintarkastus- palkkiot
7 566,94
1 661,04
0,00
0,00
9 227,98

Toimielinten jäsenten saamat luotot, takaukset ja vakuudet 31.12.2017

	Rahalainat 1.1.	Lisäykset	Vähennykset	Rahalainat 31.12.	Takaukset ja muut taseen ulkopuoliset sitoumukset
Hallintoneuvoston jäsenet	1 272 435,36	0,00	1 061 646,03	210 789,33	23 390,94
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa	140 292,31	1 529 207,86	0,00	1 669 500,17	106 082,47
Yhteensä	1 412 727,67	1 529 207,86	1 061 646,03	1 880 289,50	129 473,41

Ilmoitetut luvut sisältävät luotot ja takaukset, jotka luottolaitos tai sen konserniin tai konsolidointiryhmään kuuluva yritys on antanut luottolaitoksen hallinto- ja valvontaelinten jäsenille. Toimielinten jäsenten antamat henkilötakaukset sisältyvät myös rahalainat erään.

Rahalainojen pääasialliset korkoehdot ja muut ehdot

Hallinto- ja valvontaelinten jäsenten luottoehdoissa noudatetaan normaaleja pankin luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin. Lainoja lyhennetään sovitun lyhennyssuunnitelman mukaisesti ja niillä on normaalit vakuudet.

Eläkesitoumukset	0,00
Hallintoneuvoston jäsenet	0,00
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa	0,00
Aikaisemmin toimielimiin kuuluneiden henkilöiden eläkesitoumukset	0,00
Hallintoneuvoston jäsenet	0,00
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa	0,00

Lähipiiri				
	Omistus	Hallinto- henkilöt	Osakkuus- yritys	Muut
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöltä 31.12.	0,00	2 741 744,00	0,00	0,00
Arvon alentumistappiot 1.1.	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvon alentumistappioiden muutos tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvon alentumistappiot 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamistodistukset 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvon alentumistappiot 1.1.	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvon alentumistappioiden muutos tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvon alentumistappiot 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvon alentumistappiot 1.1.	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvon alentumistappioiden muutos tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvon alentumistappiot 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00
Takaukset ja muut taseen ulkopuoliset sitoumukset 31.12.	0,00	370 018,74	0,00	0,00

Osuuspankin lähipiiriin kuuluvat pankin hallintoneuvoston jäsenet, hallituksen jäsenet ja varajäsenet, toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen, tilintarkastaja ja varatilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisön päävastuullinen tilintarkastaja sekä näiden aviopuolisot tai avioliitonomaisessa suhteessa olevat henkilöt ja alaikäiset lapset. Lähipiiriin kuuluvat myös yhteisöt ja säätiöt, joissa edellä mainituilla henkilöillä on yksin tai yhdessä toisen kanssa kirjanpitolaisa tarkoitettu määräysvalta.

Lisäksi lähipiiriin kuuluu se, jolla omistuksen nojalla on vähintään 20 prosenttia osuuspankin osuuksista tai omistuksen, optio-oikeuden tai vaihtovelkakirjalainan nojalla on tai voi olla vastaava omistus tai äänivalta pankin konserniin kuuluvassa yhteisössä, jollei omistuksen kohteena olevan yhtiön merkitys koko konsernin kannalta ole vähäinen. Näiden yritysten edellisessä kappaleessa mainitut vastaavat henkilöt kuuluvat samoin lähipiiriin.

Lähipiiriin kuuluu myös osuuspankin konsernitilinpäätökseen yhdistelty osakkuusyhtiö.

Osuuspankin kanssa yhteisen määräysvallan alaiset yhteisöt kuuluvat myös osuuspankin lähipiiriin (sisäryitykset).

41. Omistukset muissa yrityksissä 31.12.2017

		Omistusosuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Tytäryritykset				
Yrityksen nimi:	Kiinteistö Oy Oriveden Kotikontu	64,74 %	816 904,19	-8 509,53
Kotipaikka:	Orivesi			
Yrityksen nimi:	Oriveden Seudun OP-Kiinteistökeskus Oy LKV	100,00 %	221 341,27	14 240,57
Kotipaikka:	Orivesi			
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
		Omistusosuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Omistusyhteisyritykset				
Yrityksen nimi:	Kiinteistö Oy Mäntän Hippohovi	35,90 %	777 905,32	0,00
Kotipaikka:	Mänttä-Vilppula			
Yrityksen nimi:	Pohjois-Hämeen OP-Kiinteistökeskus Oy LKV	33,89 %	310 450,37	-41 044,56
Kotipaikka:	Virrat			
Yrityksen nimi:	Kiinteistö Oy Vilppulan Kauppakeskus	15,59 %	679 836,14	-7 450,75
Kotipaikka:	Mänttä-Vilppula			
Yrityksen nimi:	Kiinteistö Oy Markanpesä	48,71 %	287 641,72	-23 156,36
Kotipaikka:	Orivesi			
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
		Omistusosuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Yritykset, joissa luottolaitoksella on rajoittamaton vastuu				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yritysmuoto:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yritysmuoto:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yritysmuoto:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yritysmuoto:				

42. Notariaattitoiminta

Osuuspankki tarjoaa arvopaperivälitystä sekä säilytys- ja hoitopalvelua samoin kuin muita asiakkaan omaisuuden hoitoon liittyviä palveluja, kuten lainhuudatus- ja kiinnitysasiat, yhteisöjen perustamiset ja uudelleenjärjestelyt, saatavien perimistehtävät, asiakkaan omaisuuden säilytys, perunkirjoitus- ja pesänselvitystoimet, asiakkaan oikeudellinen neuvonta omaisuuden hoitoon ja varojen sijoittamiseen liittyvissä asioissa.

Osuuspankin sellaisten omissa nimissään asiakkaan lukuun hallitsemien varojen kokonaismäärä, joita sijoituspalvelulain 9. luvun mukaan ei merkitä varoiksi osuuspankin taseeseen

43. Osuuspankin jäsenten lukumäärä sekä maksamatta olevat ja irtisanotut osuusmaksut 31.12.2017

Jäsenten lukumäärä
Maksamatta olevat osuusmaksut
Irtisanotut jäsenosuusmaksut
Irtisanotut tuotto-osuusmaksut

13 172
700,00
43 310,00
1 799 300,00

Irtisanotun osuuspääoman takaisinmaksun edellytykset ja ajankohta

Osuuspankkien omaan pääomaan sisältyy osuuspankkien jäsenten jäsenosuusmaksut sekä jäsenten tekemät sijoitukset tuotto-osuuksiin, joiden koron maksusta ja pääoman palauttamisesta pankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä. Jäsenosuusmaksu ja siitä seuraava asiakasomistajuus antaa mahdollisuuden osallistua pankin hallintoon ja päätöksentekoon. Tuotto-osuuksiin ei liity asiakasomistajien oikeuksia eivätkä ne anna äänivaltaa. Vuosille 2017-2018 tavoitellaan tuotto-osuuksille 3,25 %:n korkoa ja maksettava korko vahvistetaan vuosittain jälkikäteen. Tuottotavoite voi muuttua vuosittain.

Mikäli osuuspankki ei ole kieltäytynyt palauttamisesta, jäsenosuusmaksu ja tuotto-osuusmaksu voidaan palauttaa 12 kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana jäsenyys on päättynyt tai tuotto-osuuden omistaja on irtisanonut osuuden. Ellei palautusta voida jonakin vuonna maksaa täysimääräisesti, maksamatta jäänyt osa maksetaan seuraavien tilinpäätösten perusteella käytettävissä olevista omista pääomista. Edellä määrätty oikeus maksamatta jääneen osan jälkipalautukseen päättyy kuitenkin viidennen seuraavan tilinpäätöksen jälkeen. Maksamatta jääneelle osalle ei makseta korkoa.

44. Pitkäaikaissäätämispalvelu

OP-eläkesäästön eläketili
Määräaikaais- tai muulle talletustilille tehdyt sijoitukset
Osuuspankin taseessa olevat sijoitukset yhteensä
Taseen ulkopuoliset sijoitukset, sijoitusrahastot, osakkeet, jvk-lainat (sis. myyntisaamiset/ostovelat)
OP-eläkesäästön eläketililtä veloitetut sopimuksen mukaiset kulut ja palkkiot
Tilikauden aikana säästämistililtä maksetut eläkkeet

31.12.2017
26 914,55
0,00
26 914,55
66 065,92
133,90
0,00

POHJOIS-HÄMEEN OSUUSPANKKI		
OSUUSPANKIN TULOSLASKELMA	1.1. - 31.12.2017	1.1. - 31.12.2016
Korkotuotot	3 986 302,68	2 941 919,66
Korkokulut	484 141,43	474 935,59
KORKOKATE	3 502 161,25	2 466 984,07
Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista	993 211,06	1 118 673,51
Muista yrityksistä	993 211,06	1 118 673,51
Palkkiotuotot	2 432 643,87	1 866 612,01
Palkkiokulut	342 791,15	285 583,13
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	-1 686,67	3 962,27
Arvopaperikaupan nettotuotot	-2 052,38	67,33
Valuuttatoiminnan nettotuotot	365,71	3 894,94
Myytavissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot	5 387,66	-3 623,85
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot	-32 760,55	-35 761,83
Liiketoiminnan muut tuotot	185 782,79	66 886,47
Hallintokulut	4 041 822,61	2 696 817,85
Henkilöstökulut	1 948 370,06	1 471 054,47
Palkat ja palkkiot	1 683 193,62	1 236 279,75
Henkilösivukulut	265 176,44	234 774,72
Eläkekulut	251 014,97	181 232,71
Muut henkilösivukulut	14 161,47	53 542,01
Muut hallintokulut	2 093 452,55	1 225 763,38
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	77 204,04	79 797,62
Liiketoiminnan muut kulut	563 512,54	456 782,85
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista	546 825,95	27 413,69
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)	1 512 583,12	1 937 337,51
Tilinpäätössiirot	161 469,85	-229 479,37
Tuloverot	72 569,02	216 244,87
Tilikauden verot	59 386,23	215 344,82
Aikaisempien tilikausien verot	-321,07	1 995,14
Laskennallinen vero	13 503,86	-1 095,09
VARSINAISEN TOIMINNAN VOITTO (TAPPIO) VEROJEN JÄLKEEN	1 278 544,25	1 950 572,01
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	1 278 544,25	1 950 572,01

POHJOIS-HÄMEEN OSUUSPANKKI

OSUUSPANKIN TASE	31.12.2017	31.12.2016
VASTAAVAA		
Käteiset varat	1 154 639,46	950 472,98
Saamiset luottolaitoksilta	18 553 004,85	22 227 775,09
Vaadittaessa maksettavat	15 298 194,59	20 493 370,51
Muut	3 254 810,26	1 734 404,58
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	369 046 425,69	180 676 760,79
Muut	369 046 425,69	180 676 760,79
Osakkeet ja osuudet	37 229 436,72	21 926 376,05
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyrityksissä	120 228,08	120 228,08
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	2 522,82	
Johdannaissopimukset	517 651,27	911 211,48
Aineelliset hyödykkeet	2 766 453,55	1 517 839,85
Sijoituskiinteistöt ja sijoituskiinteistöosakkeet ja -osuudet	590 855,57	240 113,45
Muut kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	2 004 198,99	1 149 335,72
Muut aineelliset hyödykkeet	171 398,99	128 390,68
Muut varat	247 825,20	152 512,05
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	1 070 326,93	398 288,94
Laskennalliset verosaamiset	58 435,80	31 283,46
VASTAAVAA YHTEENSÄ	430 766 950,37	228 912 748,77
VASTATTAVAA		
VIERAS PÄÄOMA		
Velat luottolaitoksille	10 508 065,02	
Luottolaitoksille	10 508 065,02	
Vaadittaessa maksettavat	8 065,02	
Muut	10 500 000,00	
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	335 914 757,29	181 105 884,10
Talletukset	335 869 100,39	181 078 401,75
Vaadittaessa maksettavat	312 752 467,14	163 971 566,24
Muut	23 116 633,25	17 106 835,51
Muut velat	45 656,90	27 482,35
Vaadittaessa maksettavat	0,11	0,11
Muut	45 656,79	27 482,24
Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	410 634,74	531 600,20
Muut velat	352 867,26	729 184,03
Muut velat	323 833,26	694 429,03
Pakolliset varaukset	29 034,00	34 755,00
Siirtovelat ja saadut ennakot	2 204 080,09	1 278 437,43
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	349 390 404,40	183 645 105,76
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ	14 317 976,54	6 732 371,36
Verotusperusteiset varaukset	14 317 976,54	6 732 371,36
OMA PÄÄOMA		
Osuuspääoma	16 964 710,00	10 948 250,00
Jäsenosuudet	1 360 110,00	752 150,00
Tuotto-osuudet	15 604 600,00	10 196 100,00
Muut sidotut rahastot	3 764 829,74	1 761 600,00
Vararahasto	3 662 930,08	1 603 961,16
Käyvän arvon rahasto	101 899,66	157 638,84
Vapaat rahastot	6 298 418,79	3 809 530,35
Muut rahastot	6 298 418,79	3 809 530,35
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	38 752 066,65	20 065 319,29
Tilikauden voitto (tappio)	1 278 544,25	1 950 572,01
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	67 058 569,43	38 535 271,65
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	430 766 950,37	228 912 748,77
TASEEN ULKOPUOLISET SITOUKUKSET		
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset	3 574 681,39	3 500 793,10
Takaukset ja pantit	3 574 681,39	3 500 793,10
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset	12 679 581,61	4 839 315,78
Muut	12 679 581,61	4 839 315,78
TASEEN ULKOPUOLISET SITOUKUKSET YHTEENSÄ	16 254 263,00	8 340 108,88

	2017	2016
ACT - 12 - 2017 - Pohjois-Hämeen Op (5210)		
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA		
Kauden voitto	2 390 078,83	1 950 572,01
Kauden voittoon tehdyt oikaisut	-655 110,53	-1 044 409,83
LIIKETOIMINNAN VAROJEN LISÄYS (-) TAI VÄHENNYS (+)	-7 986 680,86	4 939 585,36
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	0,00	0,00
Saamiset luottolaitoksilta	-315 195,39	-94 329,92
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-7 688 262,41	4 760 415,73
Leasingkohteet	0,00	0,00
Saamistodistukset	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet	45 216,09	41 491,39
Johdannaisopimukset	0,00	0,00
Sijoituskiinteistöt	106 184,19	266 240,53
Muut varat	-134 623,34	-34 232,37
LIIKETOIMINNAN VELKOJEN LISÄYS (+) TAI VÄHENNYS (-)	-788 105,82	11 787 636,01
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	-18 577 855,16	-177 419,11
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	18 940 572,91	11 619 315,40
Johdannaisopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	0,00	0,00
Muut velat	-1 150 823,57	345 739,72
Maksetut tuloverot	-135 863,83	-302 587,25
Saadut osingot	1 646 927,81	1 118 673,51
A. LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA YHTEENSÄ	-5 528 754,40	18 449 469,81
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen lisäykset	0,00	0,00
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen vähennykset	0,00	0,00
Tytär- ja osakkuusyritysten hankinnat	0,00	0,00
Tytär- ja osakkuusyritysten myynnit	0,00	0,00
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-10 101,04	-2 948,48
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	164 553,00	69 450,00
B. INVESTOINTIEN RAHAVIRTA YHTEENSÄ	154 451,96	66 501,52
RAHOITUKSEN RAHAVIRRAT		
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	0,00	0,00
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	0,00	0,00
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, lisäykset	0,00	0,00
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	0,00	0,00
Osuus- ja osakepääoma, lisäykset	776 280,00	1 013 400,00
Osuus- ja osakepääoma, vähennykset	-483 900,00	-879 560,00
Maksetut osingot ja osuuspääoman korot	-468 263,94	-289 745,41
Maksetut bonukset omistajajäsenille	0,00	0,00
Muut oman pääoman erien rahamääräiset lisäykset	0,00	0,00
Muut oman pääoman erien rahamääräiset vähennykset	0,00	0,00
C. RAHOITUKSEN RAHAVIRTA YHTEENSÄ	-175 883,94	-155 905,41
D. VALUUTTAKURSSIEN MUUTOSTEN VAIKUTUS RAHAVAROIHIIN	-326,02	125,69
E. SULAUTUNEEN PANKIN RAHAVARAT	559 502,96	0,00
RAHAVAROJEN NETTOMUUTOS (A+B+C+D+E)	-5 550 512,40	18 360 191,61
RAHAVARAT TILIKAUDEN ALUSSA	21 443 843,49	3 083 651,88
RAHAVARAT TILIKAUDEN LOPUSSA	16 452 834,05	21 443 843,49
RAHAVAROJEN MUUTOS	-5 550 512,40	18 360 191,61
Saadut korot	5 306 387,83	2 889 488,27
Maksetut korot	789 415,90	578 174,75

Kauden voittoon tehdyt oikaisut

Erät joihin ei liity maksutapahtumaa		
Kaupankäynnin käyvän arvon muutos	0,00	0,00
Valuuttatoiminnan realisoitumaton nettotulos	326,02	-125,69
Sijoitusomaisuuden käyvän arvon muutos	-10 594,53	5 109,65
Poistot, poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutos	248 200,89	-149 681,75
Saamisten arvonalentumiset	557 171,94	29 305,20
Muut	-1 421 448,30	-920 390,48
	-626 343,98	-1 035 783,07
<u>Erät, jotka esitetään muualla kuin liiketoiminnan rahavirrassa</u>		
Myyntivoitot , investointien rahavirtaan kuuluva osuus	-28 766,55	-8 626,76
Myyntitappiot , investointien rahavirtaan kuuluva osuus	0,00	0,00
Maksetut bonukset omistajajäsenille	0,00	0,00
	-28 766,55	-8 626,76

Oikaisut yhteensä	-655 110,53	-1 044 409,83

Rahavarat

Käteiset varat	1 154 639,46	950 472,98
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	15 298 194,59	20 493 370,51
Rahavarat yhteensä	16 452 834,05	21 443 843,49

OSUUSPANKIN TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET

1.1 YLEISTÄ

Osuuspankki on jäsentensä omistama osuuskuntamuotoinen talletuspankki, joka harjoittaa toimialueellaan paikallista vähittäispankkitoimintaa.

Osuuspankki on osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö OP Osuuskunnan jäsenluottolaitos. OP Osuuskunta toimii koko OP Ryhmän strategisena omistusyhteisönä ja ryhmäohjauksesta ja valvonnasta vastaavana keskusyhteisönä.

Seuraavassa esitetään tilinpäätöksessä sovelletut keskeiset laatimisperiaatteet. Niitä on noudatettu johdonmukaisesti kaikilla esitettävillä tilikausilla, ellei muuta mainita.

1.2 KESKINÄINEN VASTUU JA OP RYHMÄ

Pankki- ja vakuutustoimintaa harjoittava osuuspankkien yhteenliittymä (jäljempänä OP Ryhmä) on osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista sekä talletuspankkien yhteenliittymästä annetuissa laeissa määritelty taloudellinen kokonaisuus, jossa OP Osuuskunta ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat viime kädessä yhteisvastuullisesti toistensa veloista ja sitoumuksista. Osuuspankki yhdistellään OP Ryhmän tilinpäätökseen. Laissa talletuspankkien yhteenliittymästä määrätään, että OP Ryhmän tilinpäätös on laadittava keskusyhteisö OP Osuuskunnan ja sen jäsenluottolaitosten tilinpäätösten tai konsernitilinpäätösten yhdistelmänä. OP Osuuskunnalla ja sen jäsenosuuspankeilla ei ole toisiinsa nähden yleisten konsernilaskentaperiaatteiden tarkoittamaa määräysvaltaa, minkä vuoksi OP Ryhmälle on määritelty tekninen emoyhtiö. Yhdistelty tilinpäätös käsittää myös sellaiset yhteisöt, joissa edellä tarkoitetuilla yhteisöillä yhdessä on kirjanpitolaissa tarkoitettu määräysvalta. OP Ryhmän osuuspääoma muodostuu osuuspankkien jäsenten sellaisista osuismaksuista, joita pankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä lunastamasta.

Jäljennös OP Ryhmän tilinpäätöksestä on saatavissa internet-osoitteesta www.op.fi tai ryhmän toimitiloista käyntiosoitteesta Gebhardinaukio 1, 00510 Helsinki.

1.3 LAATIMISPERUSTA

Osuuspankin tilinpäätös laaditaan ja esitetään luottolaitostoiminnasta annetun lain, valtiovarainministeriön luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen tilinpäätöstä, konsernitilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevan asetuksen, kirjanpitolaain ja Finanssivalvonnan rahoitussektorin kirjanpitoa, tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevan määräys- ja ohjekokoelman mukaisesti. Osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö OP Osuuskunta antaa lisäksi ohjeita yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi ja tilinpäätöksen laatimiseksi. Jäljempänä kuvatut tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ovat yhteneväiset kaikille OP Osuuskunnan jäsenosuuspankeille. Kuitenkaan jäsenosuuspankillla ei välttämättä ole kaikkia laatimisperiaatteissa lueteltuja eräitä.

1.4 OSUUSPANKIN SULAUTUMISEN KÄSITTELY

Tilikauden aikana Oriveden Seudun Osuuspankki sulautui Mäntän Seudun Osuuspankkiin. Sulautuminen merkittiin kaupparekisteriin 30.6.2017. Samassa yhteydessä Mäntän Seudun Osuuspankin nimi muutettiin Pohjois-Hämeen Osuuspankiksi. Oriveden Seudun Osuuspankin sulautumishetken varat, velat ja varaukset on yhdistelty vastaanottaneen osuuspankin taseeseen kirjanpitoarvostaan. Sulautumishetken oman pääoman erät - vastaten nettovarojen ja sulautumisvastikkeen erotusta - on merkitty vastaanottaneen osuuspankin sidotun ja vapaan oman pääoman tileille siten, ettei sulautuneen ja vastaanottaneen osuuspankin sulautumista edeltäneiden sidottujen ja vapaiden omien pääomien yhteismäärät jatkuvuusperiaatteen mukaisesti ole muuttuneet sulautumisen seurauksena.

Pohjois-Hämeen Osuuspankin viralliseen tuloslaskelmaan sisältyy sulautuneen Oriveden Seudun Osuuspankin tulos sulautumisen jälkeiseltä ajalta 1.7. – 31.12.2017. Ennen sulautumista kertynyt sulautuneen pankin tulos esitetään vastaanottaneen pankin kertyneissä voittovaroissa.

Tasekirjaan sisältyy tilinpäätöksen lisäksi myös Pro Forma tilinpäätöslukuja. Pro forma lukuja ei ole tilintarkastettu. Toimintakertomuksessa on vertailukelpoisuuden parantamiseksi käytetty Pro Forma lukuja vertailutietoina sekä kaikissa tuloslaskelmaa kuvaavissa tiedoissa. Toimintakertomuksen tunnusluvut on esitetty Pro Forma tiedoin. Pro Forma tuloslaskelmaan on sisällytetty sulautuneen osuuspankin tuloslaskelmaerät koko tilikaudelta 1.1. – 31.12.2017. Pro Forma tuloslaskelman ja taseen vertailutilikaudelle on sisällytetty myös sulautuneen osuuspankin tuloslaskelma- ja tase-erät.

1.5 RAHOITUSINSTRUMENTIT

1.5.1 Käyvän arvon määrittäminen

Käypä arvo on se hinta, joka saataisiin omaisuuserän myynnistä tai maksettaisiin velan siirtämisestä markkinaosapuolten välillä arvostuspäivänä toteutuvassa tavanmukaisessa liiketoimessa.

Rahoitusinstrumentin käypä arvo määritellään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerauksien avulla tai jos toimivia markkinoita ei ole, omia arvostusmenetelmiä käyttäen. Markkinoiden katsotaan olevan toimivat, jos hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia ja säännönmukaisesti toistuvia, toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita. Rahoitusvarojen noteerattuna markkinahintana käytetään senhetkistä ostokurssia.

Mikäli markkinoilla on vakiintunut arvostuskäytäntö rahoitusinstrumentille, jolle ei saada suoraan markkinahintaa, niin käypä arvo perustuu markkinoilla yleisesti käytettyyn markkinahinnan laskentamalliin ja mallin käyttämien syöttötietojen markkinanoteerauksiin.

Mikäli arvostuskäytäntö ei ole markkinoilla vakiintunut, käytetään markkina-arvon määrittämisessä asianomaiselle tuotteelle laadittua omaa arvostusmallia. Arvostusmallit pohjautuvat yleisesti käytettyihin laskentamenetelmiin ja ne kattavat kaikki ne osatekijät, jotka markkinaosapuolet ottaisivat huomioon hintaa asettaessaan sekä ovat yhdenmukaisia rahoitusinstrumenttien hinnoittelussa käytettävien hyväksytyjen taloudellisten menetelmien kanssa.

Arvostusmenetelminä käytetään viimeaikaisten toteutuneiden markkinatransaktioiden hintoja, diskontattujen rahavirtojen menetelmää, sekä toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa. Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskoroista, ennenaikaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin käyvän arvon määrittämiseen luotettavasti.

Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot jaetaan kolmeen eri hierarkiatasoon sen mukaan, miten käypä arvo on määritetty:

- täysin samanlaisille varoille tai veloille toimivilla markkinoilla noteeratut käyvät arvot (taso 1)
- käyvät arvot, jotka on määritetty käyttäen syöttötietoina muita kuin tason 1 noteerattuja hintoja, jotka ovat todennettavissa varoille tai veloille, joko suoraan (esim. hintoina) tai välillisesti (esim. johdettuina hinnoista) (taso 2)
- käyvät arvot on määritetty käyttäen varoille tai veloille syöttötietoja, jotka eivät perustu todennettavissa oleviin markkinahintoihin (taso 3).

Se käypien arvojen hierarkian taso, jolle tietty käypään arvoon arvostettu erä on kokonaisuudessaan luokiteltu, on määritetty koko kyseisen käypään arvoon arvostetun erän kannalta merkittävän alimmalla tasolla olevan syöttötiedon perusteella. Syöttötiedon merkittävyys on arvioitu kyseisen käypään arvoon arvostetun erän suhteen kokonaisuudessaan.

1.5.2 Luokittelu ja arvostaminen

Rahoitusinstrumentit luokitellaan neljään ryhmään: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja –velat, eräpäivään asti pidettävät sijoitukset, lainat ja muut saamiset sekä myytävissä olevat rahoitusvarat. Luokittelu riippuu siitä, mihin tarkoitukseen kyseiset rahoitusvarat ja -velat on hankittu. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja –velat voivat jakaantua kahteen alaryhmään, jotka ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat ja -velat sekä alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja –velat.

Rahoitusvarojen kirjaamisperusteena käytetään kaupantekopäivää. Rahoitusvaroihin kuuluva erä kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin on lakannut.

Saamisen hankintamenoksi kirjataan käypä arvo, joka pääsääntöisesti on se määrä, joka siitä on hankintahetkellä maksettu. Hankintameno sisällytetään transaktiomenot, jotka kohdistuvat lainoihin ja muihin saamisiin, eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin ja myytävissä oleviin rahoitusvaroihin. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen transaktiomenot kirjataan kuluksi hankintahetkellä.

1.5.2.1 Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat ja –velat

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin varoihin luokitellaan saamistodistukset sekä osakkeet ja osuudet, jotka on hankittu tarkoituksena hyötyä lyhyen aikavälin markkinahintojen muutoksista. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävänä käsitellään myös kaikki johdannaissopimukset, paitsi tehokkaaseen suojaussuhteeseen määritetyt johdannaiset ja takaussopimusjohdannaiset.

1.5.2.2 Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja -velat

Tilinpäätökseen voidaan tietyin edellytyksin merkitä käypään arvoon myös muita tietyt ehdot täyttäviä rahoitusvaroja ja –velkoja, jos päätös näiden erien pysyvistä käypään arvoon merkitsemisestä tehdään tällaista erää ensimmäistä kertaa kirjanpitoon merkittäessä. Osuuspankissa tähän erään voidaan merkitä vain sellainen rahoitusvaroihin kuuluva instrumentti, johon liittyy yksi tai useampi sellainen kytketty johdannainen, joka kirjanpidossa muutoin pitäisi esittää erillään tästä instrumentista ja arvostaa käypään arvoon.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja –velat arvostetaan käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset sekä myyntitulokset kirjataan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot.

1.5.2.3 Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset ovat rahoitusvaroja, joihin liittyvät maksusuoritukset ovat kiinteitä tai määritettävissä, jotka erääntyvät määrättynä päivänä ja jotka on hankittu aikomuksella ja kyvyllä pitää eräpäivään saakka. Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset kirjataan alun perin käypään arvoon, johon lisätään transaktiomenot. Myöhemmin ne arvostetaan kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmällä. Joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan korkotuotoksi sopimuksen jäljellä olevalle juoksuajalle. Vastaerä kirjataan arvopaperin kirjanpitoarvon lisäykseksi tai vähennykseksi.

Eräpäivään asti pidettävien sijoitusten arvonalentumista tarkastellaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin lainojen ja saamisten arvonalentumista. Saamistodistuksen arvonalentumisena kirjataan sen kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotus. Arvonalentumistappio kirjataan tulosvaikutteisesti tuloslaskelman erään Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot.

Mikäli on olemassa objektiivista näyttöä siitä, että eräpäivään pidettäviin rahoitusvaroihin kuuluvan joukkovelkakirjan arvo on alentunut, kirjataan arvonalentumistappio tulosvaikutteisesti tuloslaskelman erään Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot.

1.5.2.4 Lainat ja muut saamiset

Lainoiksi ja muiksi saamisiksi luokitellaan rahoitusvarat, jotka ovat osuuspankin myöntämiä luottoja ja niihin rinnastettavia rahoitussopimuksia sekä noteeraamattomia saamistodistuksia.

Lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksetettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmällä. Jos lainan tai saamisen arvo on tilinpäätöspäivänä arvonalentumisen johdosta alhaisempi kuin jaksetettu hankintameno, arvostetaan se arvonalentumistappiolla vähennettyyn jaksetettuun hankintameno.

Lainoista ja muista saamisista kirjataan saamiskohtaisia ja saamisryhmäkohtaisia arvonalentumisia. Arvonalentuminen kirjataan silloin, kun on saatu objektiivista näyttöä siitä, että saamista ei saada perityksi täysimääräisesti.

Saamisen arvo on alentunut, jos sen arvioitujen vastaisten rahavirtojen nykyarvo – vakuus huomioon otettuna – ovat pienemmät kuin luoton pääoman ja maksamattomien korkojen yhteenlaskettu kirjanpitoarvo. Tulevat rahavirrat diskontataan lainan alkuperäisellä efektiivisellä korolla. Jos laina on vaihtuvakorkoinen, diskonttauskorkona käytetään tarkasteluhetken sopimuksen mukaista korkoa. Tulosvaikutteisesti kirjattavan arvonalentumistappion suuruus on lainan kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotus.

Arvonalentumisen arviointiprosessi on kaksivaiheinen. Arvonalentumista arvioidaan saamiskohtaisesti yksittäin merkittävistä lainoista ja saamisista. Jos lainoja ja muita saamisia ei tarkastella saamiskohtaisesti, ne tulevat saamisryhmäkohtaisen arvonalennuslaskennan piiriin. Ryhmäkohtaisena arvonalentumisena kirjataan syntyneet mutta ei vielä raportoidut tappiot, joita ei vielä voida kohdistaa tietyille asiakaslainalle. Ryhmäkohtainen arvonalentuminen perustuu taloudellisen pääomavaateen laskennassa käytettävään tilastolliseen malliin. Mallissa saamiset ryhmitellään luottoriskiominaisuuksiltaan samankaltaisiin ryhmiin. Ryhmäkohtaisen arvonalentuminen lasketaan odotetun tappion perusteella, jonka lisäksi laskennassa huomioidaan vakuuksien diskonttatut nykyarvot. Lisäksi mallissa arvioidaan tappion synnyttävän tapahtuman ajankohtaa ns. havainnointiviiveen avulla.

Jos luoton maksusuunnitelmaa muutetaan, muutoksen syy ja vakavuusaste luokitellaan sisäisellä asteikolla. Osa maksusuunnitelmien muutoksista tehdään asiakassuhteiden hoidon perusteella eivätkä ne johdu asiakkaan maksukyvyyn heikkenemisestä. Nämä muutokset eivät vaikuta arvonalentumisen kirjaamiseen. Joissakin tapauksissa asiakkaan heikentyneestä maksukyvystä johtuen annetaan myönnytys lainaehtoihin esim. lyhennysvapaa rajoitetuksi ajaksi tai muu luoton uudelleenjärjestely, jolla pyritään turvaamaan asiakkaan maksukyky ja rajoittamaan vastuiden luottoriskiä. Maksusuunnitelman muutokset, jotka johtuvat asiakkaan heikentyneestä maksukyvystä vaikuttavat yhdessä muiden kriteerien kanssa asiakkaan luottoluokitusta heikentävästi ja siten lisäävät ryhmäkohtaisen arvonalennuksen määrää. Korkeimman vakavuusasteen maksusuunnitelman muutoksella on vaikutus myös luoton ohjautumiseen saamiskohtaisen arvonalentumistestauksen piiriin. Maksusuunnitelmien muutosten kehitystä raportoidaan säännöllisesti johdolle asiakkaiden maksukykyä ennakoivana mittarina.

Arvonalentumiset kirjataan luottojen tase-erän vähennykseksi ja tuloslaskelmassa erään Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista. Arvonalentumisen kirjaamisen jälkeen koron tulouttamista jatketaan arvonalennetulle määrälle.

Laina poistetaan taseesta, kun kaikki perintätoimet on suoritettu loppuun, tai taseesta poiskirjaamisesta on tehty muutoin erillinen päätös. Taseesta poiskirjaamisen jälkeen saadut suoritukset kirjataan tuloslaskelmaan saamisten arvonalentumisten oikaisuiksi.

Mikäli on saatu objektiivista näyttöä saamiskohtaisen arvonalentumisen testauksessa aiemmin mukana olleen asiakkaan maksukyvyyn palautumisesta, arvonalentumisen määrä arvioidaan uudelleen ja maksukyvyn parantumisesta aiheutuneet muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

1.5.2.5 Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä olevat rahoitusvarat ovat rahoitusvaroja, joita ei sisällytetä edellä mainittuihin rahoitusvarojen ryhmiin. Myytävissä olevat rahoitusvarat muodostuvat pääasiassa saamistodistuksista, pitkäaikaisista osakesijoituksista ja muista toiminnalle välttämättömistä osakkeista ja osuuksista. Myytävissä olevat rahoitusvarat kirjataan ostohetkellä taseeseen hankintamenoon, joka on niistä maksetun vastikkeen käypä arvo lisättynä hankintaan suoraan kohdistettavilla transaktiomenoilla. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon. Silloin kun käypää arvoa ei voida luotettavasti määrittää, toiminnalle välttämättömät osakkeet ja osuudet sekä muut noteeraamattomat osakkeet ja osuudet arvostetaan hankintamenoon. Käyvän arvon muutokset kirjataan oman pääoman Käyvän arvon rahastoon, josta ne kirjataan tuloslaskelman erään Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot, kun omaisuuserä myydään, saamistodistus erääntyy tai sen arvon on todettu alentuneen. Samaan tuloslaskelman erään kirjataan myös näiden rahoitusvarojen myyntitulokset.

Myytävissä olevien rahoitusvarojen kohdalla objektiiviseksi näytöksi katsotaan saamistodistusten osalta esimerkiksi liikkeeseenlaskijan luottoriskiluokituksen huomattava negatiivinen muutos tai oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta sen käyvän arvon merkittävä tai pitkäaikainen aleneminen alle sen hankintamenon. Arvon alentumistappio kirjataan tulosvaikutteisesti tuloslaskelman erään Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot.

Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokiteltujen rahoitusvarojen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiivisesti todeta liittyvän arvonalentumistappiokirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvonalentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan.

1.5.2.6 Muut rahoitusvelat

Muut rahoitusvelat luokkaan sisällytetään muut kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvelat. Velka merkitään taseeseen arvoon, joka siitä on hankintahetkellä saatu. Velan nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan korkokuluksi efektiivisen koron menetelmällä sopimuksen jäljellä olevalle juoksuajalle. Vastaerä kirjataan velan kirjanpitoarvon lisäykseksi tai vähennykseksi.

Osuuspankki voi osallistua OP-Asuntoluottopankki Oyj:n väliluottomalliin, jossa osuuspankki saa rahoitusvelkoihin merkittävän väliluoton OP-Asuntoluottopankki Oyj:ltä, kun osuuspankin taseessa olevia asuntovakuudellisia luottoja merkitään OP-Asuntoluottopankki Oyj:n joukkovelkakirjalainojen vakuudeksi.

1.5.3 Pitkäaikaissästämissopimukset

Osuuspankit, jotka tarjoavat PS-palveluja, vastaanottavat asiakkaan suorittamat maksut tarkoitusta varten avatulle talletussuojan piiriin kuuluvalla säästämistilille. Jos säästövarat jätetään säästämistilille tai sijoitetaan osuuspankin tarjoamalle muulle talletustilille, merkitään säästövarat pankin taseessa talletusvelkoihin. Jos säästövarat sijoitetaan sopimuksen mukaisesti muihin sijoituskohteisiin, kirjataan sijoitetut varat pois säästämistililtä ja pankki kirjaa ne taseen ulkopuoliseen säästämissopimuskohtaiseen reskontraan.

Säästövarojen sijoittamisesta saadut korot, osingot ja muut tuotot sekä sijoituskohteiden ja niihin liittyvien oikeuksien luovutuksesta ja pääoman takaisinmaksusta kertyvät varat kirjataan taseessa olevalle säästämistilille, jollei varoja välittömästi sijoiteta uudelleen. Säästämissopimuksen mukaiset kulut ja palkkiot kirjataan tulosvaikutteisesti säästämistiliä veloittaen.

1.5.4 Arvopapereiden osto- ja myyntisopimukset

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinmyyntiehdoin ostettujen arvopapereiden ostohinta merkitään taseeseen saamiseksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Ostohinnan ja takaisinmyyntihinnan erotus jaksotetaan korkotuotoksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinostoehdoin myytyjen arvopapereiden myyntihinta kirjataan rahoitusvelaksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Myyntihinnan ja takaisinostohinnan erotus jaksotetaan korkokuluksi sopimuksen voimassaoloajalle. Takaisinostovelvollisuuksin myydyt arvopaperit sisällytetään alkuperäiseen tase-erään luovutuksesta huolimatta.

1.5.5 Johdannaissopimukset

Osuuspankki tekee johdannaissopimuksia suojaustarkoituksessa joko taloudellisina suojina tai kirjanpidollisen suojauslaskennan säännöin. Sopimusvastapuolena on aina OP Yrityspankki Oyj. Suojauksessa käytetään korkojohdannaisia.

Johdannaiset kirjataan alun perin käypään arvoon ja sen jälkeen ne arvostetaan käypään arvoon. Tästä syntyvän voiton tai tappion kirjaaminen riippuu siitä, onko johdannainen määritelty suojaustarkoitukseen ja minkä luonteista erää se suojaa.

Johdannaissopimuksista taseeseen merkityt positiiviset arvomuutokset kirjataan taseen vastaavaa -puolen erään Johdannaissopimukset ja negatiiviset taseen vastattavaa -puolen erään Johdannaissopimukset. Koronvaihtosopimusten vaihdettavat korot jaksotetaan ajan kulumisen perusteella taseen siirtosaamisiin ja siirtovelkoihin sekä vastaerät nettona tuloslaskelman korkoihin.

1.5.5.1 Taloudelliset suojat

Taloudellisessa suojaamisessa suojataan tiettyä tase-erää, positiota tai kassavirtaa tulevaisuuden arvomuutoksia vastaan sovellettavan riskienhallintastrategian mukaisesti. Koska suojauksen tehokkuutta ei ole tarkoituksenmukaista todentaa suojauslaskennan säännöillä, suojaustapaa kutsutaan muutoin suojaavaksi. Taloudellisessa suojauksessa johdannaissopimuksen käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan arvopaperikaupan nettotuottoihin.

Enimmäis- ja vähimmäiskorkoehtoisten yritysluottojen korkoriski suojataan luottokohtaisesti ostamalla sovitulle korkoputkiehdolle vastakkaismerkkinen johdannaispari. Kytkeytyt johdannaiset ja niitä kattavat korkokatto- ja lattiajohdannaiset arvostetaan käypään arvoon. Arvostustulokset kirjataan korkoihin.

1.5.5.2 Suojauslaskenta

Suojauslaskenta tarkoittaa tehokkaaksi todennetun suojaussuhteen kirjanpidollista laskentakäytäntöä, jossa suojaavan instrumentin käyvän arvon muutokset kumoavat suojatun kohteen käyvän arvon tai rahavirtojen muutokset kokonaan tai osittain.

Suojauslaskenta käsittää korkoriskin suojauksen soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta.

Osuuspankeilla voi olla suojauslaskennan piirissä sekä rahoitusvaroja että rahoitusvelkoja, kuten lainat ja saamiset –ryhmään sisältyvä yksittäinen luotto tai luottokanta, myytävissä olevien arvostusryhmään kuuluva saamistodistus sekä muiden rahoitusvelkojen yksilöity määräaikaistalletuserä tai liikkeeseen laskettu emissio. Osuuspankit käyttävät korkosuojaukseen sekä perinteisiä koronvaihtosopimuksia että OTC swap-johdannaisia. Vastapuolena on aina OP Yrityspankki Oyj.

Suojaukseen käytettyjen johdannaisten ja suojauksen kohteet yksilöidään suojausta aloitettaessa. Samoin dokumentoidaan suojaussuunnitelma ja suojauksen tavoitteet. Lisäksi jokaisena tilinpäätöspäivänä osoitetaan suojauksen tehokkuus.

1.5.5.3 Käyvän arvon suojauslaskenta

Käyvän arvon suojausta sovelletaan kiinteäkorkoisten lainojen korkoriskiltä suojautumiseen. Suojaavan johdannaisinstrumentin ja suojattavan kohteen korkoriskistä johtuvat käyvän arvon muutokset kirjataan suojauslaskennan nettotuottoihin.

1.5.5.4 Rahavirran suojauslaskenta

Euribor –sidonnaisen luottokannan tulevien korkovirtojen korkomuutosta suojaavat koronvaihtosopimukset, jotka on dokumentoitu rahavirtaa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksessa tehokkaita, kuuluvat rahavirran suojauslaskennan piiriin.

Rahavirran suojauksessa euribor-sidonnaisen luottokannan tulevaa korkovirtaa vaihdetaan koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon.

Koronvaihtosopimuksista jakotettavat siirtyvät korot kirjataan suoriteperusteisesti. Korkokertymät esitetään taseen siirtosaamisissa tai siirtoveloissa. Molempien vastaerä kirjataan nettona korkokatteen Korkotuotot johdannaissopimuksista –erään. Nettokorko on joko korkotuotto tai korkotuoton oikaisu.

Rahoitusjohdannaisena käytettävät koronvaihtosopimukset arvostetaan käypään arvoon sopimuskohtaisesti. Käyvän arvon muutosten tehokas osuus kirjataan suoraan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon laskennallisella verovelalla vähennettynä. Tehoton osuus kirjataan tuloslaskelmaan.

1.6 TILINPÄÄTÖSERIEN NETOTTAMINEN

Tuloslaskelmassa ilmoitetaan tuotto- ja kuluerät erikseen niitä toisistaan vähentämättä, jollei tuoton ja kulun yhdistäminen yhdeksi eräksi ole perusteltua oikean ja riittävän kuvan antamiseksi.

Milloin osuuspankilla on saaminen siltä, jolle pankki itse on velkaa, esitetään saaminen ja velka taseessa erikseen, jollei pankilla ole lakisääteistä oikeutta kuittaamiseen ja jollei pankki aio käyttää oikeuttaan kuittaukseen.

1.7 ULKOMAAN RAHAN MÄÄRÄISET ERÄT

Ulkomaan rahan määräinen omaisuus, velat ja muut sitoumukset muutetaan Suomen rahaksi käyttäen tilinpäätöspäivän kurssveja. Ulkomaan rahan määräisten erien muuttamisesta Suomen rahaksi syntyvät kurssierot kirjataan tuloslaskelman erään Valuuttatoiminnan nettotuotot.

1.8 OSAKKEET JA OSUUDET OMISTUSYHTEYSYRITYKSISSÄ JA SAMAA KONSERNIIN KUULUVISSA YRITYKSISSÄ

Osakkeet ja osuudet sekä muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset omistusyhteisyrityksiin sekä samaan konserniin kuuluviin yrityksiin merkitään hankintameno, tai jos erän arvon todetaan tilinpäätöspäivänä arvonalentumisen johdosta olevan alempi kuin hankintameno, arvonalentumistappiolla vähennettyyn hankintameno. Arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot.

1.9 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Kirjanpitolain 5 luvun 5 a §:n mukaiset aineettomaan omaisuuteen kuuluvien vastikkeellisesti hankittujen oikeuksien ja varojen hankintameno aktivoidaan ja poistetaan suunnitelman mukaan vaikutusaikanaan. Myös mahdollisesti aktivoidut muut pitkävaikutteiset menot poistetaan suunnitelman mukaan vaikutusaikanaan.

Aineettomat hyödykkeet arvostetaan alun perin hankintameno. Jos aineettoman hyödykkeen tulevaisuudessa kerryttämä tulo on pysyvästi alhaisempi kuin sen poistamaton hankintameno, kirjataan erotus arvonalennuksena kuluksi.

Kirjanpitolain 5 luvun 8 §:n mukaiset kehittämismenot aktivoidaan, jos niiden odotetaan tuottavan tuloa useampana tilikautena. Aktivoidut kehittämismenot poistetaan suunnitelman mukaan vaikutusaikanaan. Mikäli vaikutusaikaa ei voida arvioida luotettavalla tavalla, kehittämismenot poistetaan enintään kymmenessä vuodessa.

Aineettomien hyödykkeiden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.

1.10 AINEELLISET HYÖDYKKEET

1.10.1 Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistöjä omistetaan vuokratuottojen, omaisuuden arvonnousujen tai molempien hankkimiseksi. Sijoituskiinteistöiksi luetaan myös sellaiset kiinteistöyhteisöjen osakkeet, jotka oikeuttavat vuokrattavien tilojen hallintaan sekä maksamatta jääneen saamisen sijaan tulevat kiinteistöt. Jos suorassa omistuksessa olevasta kiinteistöstä osa vuokrataan ja oman käytön osuus on vähäinen (alle viisi prosenttia pinta-alasta), luokitellaan se sijoituskiinteistöksi. Jos osa tavallisen kiinteistöyhtiön omistamista tiloista on sijoituskäytössä ja oman käytön osuus on vähäinen (alle viisi prosenttia kiinteistöyhtiön omistamien tilojen pinta-alasta), luokitellaan osakkeet sijoituskiinteistöiksi.

Rakennukset merkitään taseeseen suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennettyyn hankintamenoon. Kiinteistöyhteisöjen osakkeet sekä maa-, vesi- ja metsäalueet merkitään hankintamenoon. Kiinteistöihin voi kohdistua arvonorotuksia, joiden vastaerä on kirjattu arvonorotusrahaan. Arvonorotuksista ei tehdä poistoja. Kiinteistöjen peruserämenot aktivoidaan ja kirjataan suunnitelman mukaisin poistoin kuluksi.

Mikäli sijoituskiinteistön todennäköinen luovutushinta on pysyvästi alempi kuin kirjanpitoarvo, kirjanpitoarvon ja todennäköisen luovutushinnan erotus poistetaan sinä tilikautena, jolloin arvonalennus todetaan.

Sijoituskiinteistöiksi luokiteltujen liike-, toimisto- ja teollisuustilojen käypä arvo määritellään pääasiassa suoraan pääomituksen perustuvalla tuottoarvomenetelmällä. Maa-, vesi- ja metsäalueiden sekä asuntojen käypä arvo arvioidaan pääasiassa kauppahintamenetelmällä. Arvonalennusten kirjaaminen perustuu niiden pysyvyyteen ja olennaisuuteen.

Sijoituskiinteistöjen tuotot, kulut, myyntivoitot ja –tappiot, suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Sijoituskiinteistöjen nettotuotot.

Sijoituskiinteistöksi rakennettavat uudet kiinteistöt (tai kiinteistöyhteisöosakkeet) kirjataan ennen valmistumista IAS 40-standardin mukaisesti keskeneräiseksi käyttöomaisuushyödykkeeksi sijoituskiinteistöjen ryhmään ja otetaan huomioon sijoituskiinteistöjen käyvän arvon määrittelyssä jo ennen valmistumista.

1.10.2 Muut kiinteistöt

Muilla kiinteistöillä tarkoitetaan omassa käytössä olevia kiinteistöjä, jotka ovat pankin omassa käytössä konttori-, varasto- tai muina sellaisina tiloina taikka henkilökunnan asumis-, virkistys- tai muussa sellaisessa käytössä, sekä kiinteistöyhteisöjen osakkeet, jotka oikeuttavat tällaisten tilojen hallintaan. Omassa käytössä oleviksi kiinteistöiksi luetaan myös sellaiset suorassa omistuksessa olevat kiinteistöt, joista osa on vuokrattu, mutta vuokrattujen tilojen osuutta ei voida myydä erikseen, ja oman käytön osuus tällaisissa tiloissa on yli viisi prosenttia pinta-alasta. Tavallisen kiinteistöyhtiön osakkeet luetaan omassa käytössä oleviksi, jos yhtiön omistamista tiloista yli viisi prosenttia on omassa käytössä.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen tasearvoa määritettäessä otetaan lähtökohdaksi hyödykkeen arvo varsinaisen liiketoiminnan tulonodotuksiin. Rakennukset merkitään taseeseen suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennettyyn hankintamenoon. Kiinteistöyhteisöjen osakkeet sekä maa-, vesi- ja metsäalueet merkitään hankintamenoon.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen osalta arvioidaan jokaisen tilinpäätöksen yhteydessä, onko mitään viitteitä siitä, että jonkin kiinteistön arvo on alentunut. Viitteitä arvon alentumisesta ovat merkittävät markkina-arvon alentumien, todisteet epäkuranttiudesta tai fyysisestä vahingoittumisesta. Jos omassa käytössä olevan kiinteistön todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämän tulon arvioidaan olevan pysyvästi vielä poistamatonta hankintamenoa pienempi, erotus kirjataan arvonalennuksena kuluksi.

Kiinteistöihin voi kohdistua arvonorotuksia, joiden vastaerä on kirjattu arvonorotusrahaan. Arvonorotuksista ei tehdä poistoja. Kiinteistöjen peruserämenot aktivoidaan ja kirjataan suunnitelman mukaisin poistoin kuluksi.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen tuotot ja myyntivoitot kirjataan tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut tuotot sekä kulut ja myyntitappiot tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut. Suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.

1.10.2.1 Arvonkorotusten periaatteet ja niiden kohteiden arvonmäärittäminen

Arvonkorotuksia voidaan tehdä maa-alueisiin ja kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin, joiden todennäköinen luovutushinta tilinpäätöspäivänä on pysyvästi alkuperäistä hankintamenoa olennaisesti suurempi. Arvonkorotusten kohteena olevien maa-alueiden ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden arvot perustuvat arviokirjoihin.

1.10.2.2 Taseesta pois kirjaaminen

Sijoituskiinteistö tai omassa käytössä oleva kiinteistö kirjataan pois taseesta, kun se luovutetaan tai kun kiinteistö poistetaan pysyvästi käytöstä eikä sen luovuttamisesta ole odotettavissa vastaista taloudellista hyötyä.

1.10.2.3 Muut aineelliset hyödykkeet

Muut aineelliset hyödykkeet merkitään taseeseen hankintamenoa ja kirjataan vaikutusaikaan suunnitelman mukaan poistoina kuluksi.

Jos hyödykkeen tulevaisuudessa kerryttämä tulo on pysyvästi alhaisempi kuin sen poistamaton hankintameno, kirjataan erotus arvonalennuksena kuluksi.

Hyödykkeiden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.

1.10.3 Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Rakennusten ja muiden kuluvien aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden hankintameno poistetaan vaikutusaikanaan hyödykkeen taloudellisen pitoajan perusteella ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaan tasapoistoin. Maa-alueista ja kiinteistöyhteisöjen osakkeista ei tehdä poistoja. Poistojen tekeminen aloitetaan sen jälkeen kun kohde on hankittu tai kun se on valmistunut ja otettu käyttöön.

Taloudelliset vaikutusajat ovat pääsääntöisesti seuraavat:

Rakennukset	30 – 40 vuotta
Koneet ja kalusto	3 – 6 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet ja aineettomat hyödykkeet	3 – 10 vuotta

1.11 VUOKRASOPIMUKSET

Vuokrasopimukset luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi tai muiksi vuokrasopimuksiksi liiketoimen tosiasiallisen sisällön mukaan. Vuokrasopimus on rahoitusleasingsopimus, mikäli se siirtää vuokralle ottajalle olennaisilta osin omistamiselle ominaiset riskit ja edut. Muutoin se on muu vuokrasopimus. Vuokrasopimukset luokitellaan sopimuksen syntymisajankohtana.

Rahoitusleasingsopimuksin tai muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä, ja vuokratuotot kirjataan tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut tuotot. Sijoituskiinteistöjen vuokratuotot kirjataan tuloslaskelman erään Sijoituskiinteistöjen nettotuotot.

Rahoitusleasingsopimuksin vuokralle otettuja hyödykkeitä ei merkitä taseeseen. Vuokrat merkitään kuluksi tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

1.12 PAKOLLISET VARAUKSET

Tuotoista vähennetään velvoitteista vastaisuudessa aiheutuvat menot ja menetykset, kun ne kohdistuvat päättäneeseen tai aikaisempaan tilikauteen, niiden toteutumista pidetään tilinpäätöstä laadittaessa varmana tai todennäköisenä, niitä vastaava tulo ei ole varma eikä todennäköinen ja perustuvat lakiin ja sitoumukseen sivullista kohtaan. Kun menon tai menetyksen täsmällistä määrää tai toteutumisajankohtaa ei tiedetä, merkitään se taseen pakollisiin varauksiin enintään sen todennäköiseen määrään. Jos määrä ja toteutumisajankohta on tiedossa, merkitään se siirtovelaksi.

1.13 OMA PÄÄOMA

Osuuspankin omaan pääoman sisältyvät osuuspankkien jäsenten jäsenosuusmaksut sekä jäsenten tekemät sijoitukset Tuotto-osuuksiin. Osuuspankilla on ehdoton oikeus erillisellä päätöksellä kieltäytyä sekä jäsenosuuden että Tuotto-osuuden palauttamisesta. Normaalitilanteessa osuuspääomia voidaan kuitenkin vuosittain palauttaa viranomaisen antamissa rajoissa. Irtisanottu lisäosuuspääoma luokiteltiin vuoden 2016 tilinpäätöksessä velaksi. Lisäosuuspääoma on palautettu asiakkaille heinäkuussa 2017.

Jäsenosuusmaksu ja siitä seuraava asiakasomistajuus antaa mahdollisuuden osallistua osuuspankin päätöksentekoon. Osuuspankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä jäsenosuuden palauttamisesta. Jäsenosuudelle ei makseta korkoa.

Tuotto-osuudella ei ole äänivaltaa. Osuuspankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä Tuotto-osuuden pääoman ja koron maksusta. Tuotto-osuuksille mahdollisesti maksettava korko on kaikille Tuotto-osuuksille saman suuruinen. Korko kirjataan velaksi ja vähennetään omasta pääomasta, kun päätös maksusta on tehty.

1.14 TILINPÄÄTÖSSIIRROT

Taseen tilinpäätössiirtojen kertymän poistoero sisältää tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertyneen erotuksen. Veroperusteiset varaukset sisältää tehdyt vapaaehtoiset tilinpäätössiirrot, jotka ovat verolain sallimia tilinpäätössiirtoja. Tällainen on mm. elinkeinoverolain talletuspankeille sallima luottotappiovaraus. Lain mukaan talletuspankki saa vähentää verovuonna tehdyn luottotappiovarauksen, jonka määrä on enintään 0,6 prosenttia verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä. Verovuonna ja aikaisemmin tehtyjen purkamattomien luottotappiovarausten yhteismäärä saa olla enintään 5 prosenttia verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä.

Tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen sekä veroperusteisten varausten lisäykset ja vähennykset merkitään tuloslaskelman tilinpäätössiirtoihin. Tuloslaskelmassa ja taseessa tilinpäätössiirrot sisältävät myös laskennallisen verovelan. Veroperusteisten varausten määrä ja niiden muutos eivät kuvaa osuuspankin ennakoituja riskejä.

1.15 TYÖSUHDE-ETUUDET

1.15.1 Eläke-etuudet

Työntekijöiden lakisääteinen eläketurva hoidetaan OP- Eläkekassassa ja lisäeläketurva OP- Eläkesäätiössä. Eläkesäätiö on suljettu uusilta työntekijöiltä 1.7.1991 lukien. Eläkevastuut on kokonaisuudessaan katettu.

1.15.2 Henkilöstörahasto

Osuuspankki voi kuulua OP Ryhmän yhteiseen OP-Henkilöstörahastoon. Rahastolle maksetaan voittopalkkiota ennalta sovittujen periaatteiden mukaan riippuen OP Ryhmän tavoitteiden saavuttamisesta. Rahastoon maksettavat voittopalkkioerät kirjataan tuloslaskelman erään Palkat ja palkkiot, vastaerä kirjataan siirtovelaksi, kunnes se maksetaan.

1.15.3 Palkitsemisjärjestelmät

OP Ryhmän palkitseminen jakautuu yrityskohtaiseen lyhyen aikavälin palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen. Palkkioiden enimmäismäärät on kaikissa järjestelmissä rajattu.

Osuuspankin lyhyen aikavälin palkitsemisohjelmassa ansaintajakso on enintään kalenterivuosi ja palkkio maksetaan lähtökohtaisesti rahana. Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmä kattaa koko osuuspankin henkilöstön.

Pitkän aikavälin johdon palkkiojärjestelmän piiriin kuuluvat osuuspankeissa toimivat johtajat ja erikseen määritellyt avaintehtävissä toimivat henkilöt, jotka yhtiön hallitus on nimennyt. OP Osuuskunnan hallintoneuvosto päättää järjestelmän OP Ryhmän yhteiset ansaintamittarit ja niille asetettavat tavoitteet kullekin ansaintajaksolle erikseen.

Pitkän aikavälin järjestelmä koostuu peräkkäisistä kolmen vuoden pituisista ansaintajaksoista. Palkkion määrä riippuu tavoitteiden saavuttamisesta ansaintajakson päätyttyä. Ensimmäisen ansaintajakson 2011 – 2013 palkkio maksettiin lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2015 – 2017. Toisen ansaintajakson 2014 -2016 palkkio maksetaan lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2018 - 2020. Palkitsemisjärjestelmän ansaintajakson 2017 - 2019 perusteella mahdollisesti maksettava palkkio maksetaan neljässä tasaerässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2020-2023.

Ansaintajakson 2011-2013 palkkio maksettiin rahana. Ansaintajakson 2014-2016 palkkio maksetaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tai sen nimeämän palkitsemisvaliokunnan päättämään viiteinstrumenttiin sidottuna. Ansaintajakson 2017-2019 palkkio maksetaan rahana, ellei henkilöön sovelleta sääntelyn mukaista lykkäysmenettelyä.

Palkkion arvoa jaksotetaan ansainta- ja sitouttamisjakson kuluessa. Palkkio kirjataan tuloslaskelman erään Palkat ja palkkiot ja vastaerä siirtovelaksi, kunnes se maksetaan.

1.16 TULOVEROT

Tuloslaskelman tuloverot muodostuvat verotettavaan tuloon perustuvasta verosta, aikaisempien tilikausien veroista ja laskennallisten verovelkojen ja -saamisten muutoksesta.

Laskennallinen verovelka lasketaan ja merkitään taseeseen kaikista kirjanpidon ja verotuksen välisistä veronalaisista jaksotuseroista ja muista väliaikaisista eroista.

Laskennallinen verosaaminen lasketaan ja merkitään taseeseen kaikista kirjanpidon ja verotuksen välisistä vähennyskelpoisista jaksotuseroista ja muista väliaikaisista eroista ja verotuksessa vahvistetuista tappioista, jos on todennäköistä, että vähennyskelpoiset väliaikaiset erot ja verotukselliset tappiot voidaan verotettavan tulon kertymisen ansioista hyödyntää.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan sen säädetyin verokannan mukaan, jonka ennakoidaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkautuessa. Mikäli laskennallinen vero aiheutuu tase-eristä, joiden muutokset eivät vaikuta tuloslaskelmaan, kirjataan erään liittyvän laskennallisen verovelan tai -saamisen muutos omaan pääomaan.

1.17 TULOUTUSPERIAATTEET

Palkkiotuotot ja -kulut palveluista kirjataan palvelun suorittamisen yhteydessä. Sellaisista kertamaksullisista palkkioista, jotka koskevat useita vuosia ja joita mahdollisesti joudutaan palauttamaan myöhemmin, tuloutetaan vain tilikaudelle kuuluva osuus. Osingot tuloutetaan pääsääntöisesti silloin kun osinkoa jakavan yhtiön yhtiökokous on tehnyt päätöksen osingon jaosta.

Korollisten omaisuus- ja velkaerien korkotuotot ja -kulut kirjataan suoriteperusteisesti. Luottojen viivästyskorot tuloutetaan maksuperusteisesti. Saamisen hankintamenon ja sen nimellisarvon välinen ero jaksotetaan korkotuottoihin ja velasta saadun määrän ja sen nimellisarvon erotus korkokuluihin.

1.18 TASEEN ULKOPUOLISET SITOUKUKSET

Taseen ulkopuolisina sitoumuksina käsitellään asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annettuja sitoumuksia, joita ovat mm. takaukset ja erilaiset takuussitoumukset, sekä asiakkaan hyväksi annettuja peruuttamattomia sitoumuksia, joita ovat mm. sitovat lisäluottojärjestelyt, luottolupaukset, käyttämättömät luottolimitit ja arvopapereiden merkintäsitoumukset.

Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset merkitään taseen ulkopuolisiksi sitoumuksiksi sen määräisinä, mitä takaus kulloinkin enintään vastaa. Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset merkitään sen määräisinä, mitä niiden perusteella enintään voidaan joutua maksamaan.

1.19 VIRANOMAISMAKSUT

Osuuspankki maksaa eri viranomaisille maksuja. Talletussuojasta vastaa Rahoitusvakuusvirasto. Pankkivalvonnasta vastaa Euroopan keskuspankki. Menettelytapa- ja makrovalvonnasta vastaa Finanssivalvonta. Kriisinratkaisusta vastaa EU:n kriisinratkaisuneuvosto (Single Resolution Board, SRB). Viranomaismaksut kirjataan suoriteperusteella liiketoiminnan muihin kuluihin.

1.19.1 Vakausmaksu

Vakausmaksuja kerätään euroalueen kriisinratkaisurahastoon (Single Resolution Fund, SRF) vuoteen 2024 asti siten, että rahaston tavoitetaso 1 prosenttia korvattavien talletusten määrästä saavutetaan. Kriisinratkaisurahastoa hallinnoi EU:n kriisinratkaisuneuvosto, joka päättää myös vakausmaksujen määrästä. Vuonna 2017 kutakin pankkia hyvitetään vakausmaksuissa samassa suhteessa kuin se on aiemmin maksanut pankkiveroa siihen määrään asti, johon vakausmaksuihin osoitetun pankkiveron määrä riittää (laki väliaikaisesta pankkiverosta oli voimassa 2013-2014). Vakausmaksusta ei tullut osuuspankille kuluvaikutusta vuonna 2017.

1.19.2 Talletussuojamaksu

Vanhaan talletussuojarahastoon kerätyt varat ylittävät tällä hetkellä talletussuojan tasoa koskevat EU vaatimukset. Sääntöjensä nojalla vanha talletussuojarahasto huolehtii jäsenpankilleen määrättävistä talletussuojamaksuista uuteen talletussuojarahastoon siinä suhteessa kun kukin jäsenpankki on vuosien kuluessa kartuttanut vanhaa talletussuojarahastoa. Rahoitusvakuusrahasto määrää maksun jokaiselle jäsenpankille mutta laskuttaa sen suoraan vanhalta talletussuojarahastolta. Talletussuojamaksusta ei tullut osuuspankille kuluvaikutusta vuonna 2017.

1.19.3 Rahoitusvakuusviraston hallintomaksu

Rahoitusvakuusviraston hallintomaksu perustuu samaan laskentamenetelmään kuin Finanssivalvonnan valvontamaksu.

1.19.4 Finanssivalvonnan valvontamaksu

Finanssivalvonnan valvontamaksu koostuu suhteellisesta valvontamaksusta, joka perustuu taseen loppusummaan, sekä kiinteästä perusmaksusta.

1.19.5 Euroopan keskuspankin valvontamaksu

Osana OP Ryhmää osuuspankki on Euroopan keskuspankin (EKP) valvonnassa. EKP:n valvontamaksu määräytyy pankin merkittävyyden ja riskiprofiilin perusteella, EKP määrää valvontamaksun OP Ryhmän keskusyhteisölle, joka jakaa sen OP Ryhmän jäsenpankeille.

1.20 IFRS 9 -STANDARDIN KÄYTTÖÖNOTTO 1.1.2018

Osuuspankki ottaa käyttöön 1.1.2018 Finanssivalvonnan määräyksiin ja ohjeisiin (2/2016) sisältyvät kohdat IFRS 9 -standardista "Rahoitusinstrumentit" sekä muut IFRS 9 -standardin voimaantulosta 1.1.2018 johtuvat muutokset. Osuuspankin kannalta merkittävin muutos on, että myönnettyistä luotoista kirjataan aiempaa etupainotteisemmin arvonalentumisia perustuen odotettavissa oleviin luottotappioihin. IFRS 9 -standardi aiheuttaa muutoksia myös laatimisperiaatteisiin, oikaisuja taseeseen aiemmin kirjattujen saamisten määriin ja rahoitusinstrumenttien luokitteluun. Kirjanpitoarvoihin tehty oikaisu kirjataan siirtymäpäivänä avaavan taseen kertyneisiin voittovaroihin.

Osuuspankki jatkaa IAS 39 -standardin mukaista suojauslaskentaa IFRS 9 -standardiin siirtymän jälkeen. Ensimmäisen avaavan taseen 1.1.2018 sisältävän tilinpäätöksen vertailukauden tietoja ei oikaista. IFRS 9 -standardin soveltamisesta aiheutuvia muutoksia liitetietoihin tullaan esittämään vain tilikaudelta 2018.

Tämän hetkisen arvion mukaan IFRS 9 -standardin käyttöönoton vaikutus 1.1.2018 Osuuspankin vakavaraisuuteen ei ole merkittävä. Odotettavissa olevista luottotappiosta johtuva vähennys omaan pääomaan 1.1.2018 on 1 670 tuhatta euroa. Saamiskohtaiset ja ryhmäkohtaiset saamisten arvonalentumiset 31.12.2017, 2 235 tuhatta euroa, puretaan kertyneisiin voittovaroihin. Lisäksi oman pääomaan määrään 1.1.2018 tulee vaikuttamaan rahoitusvarojen uudelleenluokittelusta johtuvat arvostuserot, laskennallisista veroista johtuva muutos sekä luottojen nostojen yhteydessä perittyjen toimisto- ja järjestelypalkkioiden jaksottamisperiaatteen muutos.

Oman pääoman ehtoiset instrumentit ja rahastosijoitukset luokiteltiin aiemmin myytävissä oleviin sijoituksiin. Sijoitukset OP Osuuskunnan osuuspääoman eriin luokitellaan IFRS 9 -standardin kohdan 4.1.4 mukaisesti siten, että käyvän arvon muutokset kirjataan käyvän arvon rahastoon. Muut oman pääoman ehtoiset instrumentit luokitellaan IFRS 9 -standardin mukaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi. Aikaisemmin käyvän arvon rahastoon kirjatut myytävissä olevien sijoitusten arvostusvoitot/tappiot siirretään 1.1.2018 kertyneisiin voittovaroihin.

Yllä esitetyt IFRS 9 -standardin vaikutukset ovat alustavia, koska IFRS 9 -standardin siirtymävaihe on vielä käynnissä. Vaikutukset voivat vielä muuttua koska:

- Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennassa käytettäviin malleihin saatetaan tehdä vielä parannuksia.
- Odotettavissa olevien luottotappioiden laskenta on ollut testikäytössä vasta vähän aikaa ja uuteen IT-järjestelmään joudutaan mahdollisesti tekemään vielä muutoksia.
- Uuden IT-järjestelmän testausta ei ole vielä täysin saatettu loppuun eikä uudet sisäiset kontrollit ole vielä täysin käytössä.

Tarkemmin odotettavissa olevien luottotappioiden laskentamallista ja sen keskeisistä piirteistä sekä rahoitusinstrumenttien IFRS 9 -standardin mukaisesta luokittelusta kerrotaan OP Ryhmän vuoden 2017 tilinpäätöksessä.

Uudet laadintaperiaatteet ja arviointimenetelmät voivat muuttua siihen saakka kunnes Osuuspankki julkaisee ensimmäisen tilinpäätöksen, joka sisältää avaavan taseen 1.1.2018.

LUETTELO TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOISTA

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

- 1 Korkotuotot
- 2 Korkokulut
- 3 Leasingtoiminnan nettotuotot
- 4 Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista
- 5 Palkkiotuotot ja -kulut
- 6 Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot
- 7 Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot
- 8 Suojauslaskennan nettotulos
- 9 Sijoituskiinteistöjen nettotuotot
- 10 Liiketoiminnan muut tuotot
- 11 Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä
- 12 Liiketoiminnan muut kulut
- 13 Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista sekä muista rahoitusvaroista

Tasetta koskevat liitetiedot

- 14 Saamiset luottolaitoksilta
- 15 Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä
- 16 Leasingkohteet
- 17 Saamistodistukset
- 18 Osakkeet ja osuudet
- 19 Johdannaissopimukset
- 20 Aineettomat hyödykkeet
- 21 Kiinteistöt
- 22 Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana
- 23 Muut varat
- 24 Siirtosaamiset ja maksetut ennakot
- 25 Laskennalliset verosaamiset ja -velat
- 26 Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
- 27 Muut velat
- 28 Pakolliset varaukset
- 29 Siirtovelat ja saadut ennakot
- 30 Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla
- 31 Oma pääoma
- 32 Sidottu ja vapaa oma pääoma sekä jakokelvottomat vapaan oman pääoman erät
- 33 Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma 31.12.2017
- 34a Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät 31.12.2017
- 34b Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot sekä käypien arvojen hierarkia 31.12.2017

Muut liitetiedot

- 35 Vakuudeksi annettu omaisuus 31.12.2017
- 36 Eläkevastuut
- 37 Rahoitusleasing- ja muut vuokravastuut
- 38 Taseen ulkopuoliset sitoumukset
- 39 Muut vastuusitoumukset ja vastuut tilikauden päättyessä
- 40 Henkilöstö ja toimielinten jäsenet sekä lähipiiri
- 41 Omistukset muissa yrityksissä 31.12.2017
- 42 Notariaattitoiminta
- 43 Osuuspankin jäsenten lukumäärä sekä maksamatta olevat ja irtisanotut osuusmaksut 31.12.2017
- 44 Pitkäaikaissäätämispalvelu

1. Korkotuotot

Saamisista luottolaitoksilta
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä
Saamistodistuksista
Johdannaissopimuksista
josta rahavirran suojaus
Muut korkotuotot
Yhteensä
josta arvonalentuneista saamisista kirjatut korkotuotot

2017	2016
-87 974,83	-41 683,04
4 148 191,48	3 066 228,22
0,00	0,00
-78 692,61	-82 675,03
86 557,59	77 910,91
4 778,64	49,51
3 986 302,68	2 941 919,66
8 360,92	13 809,68

2. Korkokulut

Veloista luottolaitoksille
Veloista yleisölle ja julkisyhteisöille
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista
Johdannaissopimuksista ja muista kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä veloista
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla
Muut korkokulut
Yhteensä

2017	2016
-13 422,54	9 859,14
497 546,57	465 076,45
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
17,40	0,00
484 141,43	474 935,59

3. Leasingtoiminnan nettotuotot

Vuokratuotot
Suunnitelman mukaiset poistot
Arvonalentumiset
Leasingomaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot (netto)
Palkkiotuotot
Muut välittömät tuotot
Muut välittömät kulut
Yhteensä

2017	2016
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00

4. Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat
Myytavissä olevista
Samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä
Omistusyhteisyrittäyksiltä
Yhteensä

2017	2016
0,00	0,00
993 211,06	1 118 673,51
0,00	0,00
0,00	0,00
993 211,06	1 118 673,51

5. Palkkiotuotot ja -kulut**Palkkiotuotot**

Luotonannosta
Talletuksista
Maksuliikenteestä
Rahastoista
Omaisuuksienhoidosta
Lainopillisisistä tehtävistä
Arvopaperinvälityksestä
Arvopapereiden liikkeeseen laskusta
Vakuutusten välityksestä
Takauksista
Muut
Yhteensä

2017	2016
666 827,31	463 129,79
20 086,32	16 106,22
998 655,82	824 824,34
86 579,81	49 519,85
48 189,16	35 657,20
71 274,65	91 536,83
15 724,75	7 392,88
0,00	1 153,00
605 051,18	440 512,44
63 105,45	50 836,29
-142 850,58	-114 056,83
2 432 643,87	1 866 612,01

Palkkiokulut

Maksetut toimitusmaksut
Muut
Yhteensä

2017	2016
218 026,44	210 305,11
124 764,71	75 278,02
342 791,15	285 583,13

6. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot**Arvopaperikaupan myyntivoitot ja -tappiot**

Saamistodistuksista *
Osakkeista ja osuuksista
Muut
Yhteensä

2017	2016
0,00	17,50
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	17,50

Arvopaperikaupan käyvän arvon muutoksesta johtuvat

Saamistodistuksista *
Osakkeista ja osuuksista
Muista
Yhteensä

0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00

Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä

0,00	17,50

Johdannaisten nettotuotot

-2 052,38	49,83

Nettotuotot jaksotettavaan hankintamenoa arvoitettavista rahoitusvaroista

0,00	0,00

Valuuttatoiminnan nettotuotot

365,71	3 894,94

Kaikki yhteensä

-1 686,67	3 962,27

7. Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot**Saamistodistuksista**

Myyntivoitot ja -tappiot
Arvon alentumistappiot ja niiden peruutukset
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty
Yhteensä

2017	2016
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00

Osakkeista ja osuuksista

Myyntivoitot ja -tappiot
Arvon alentumistappiot
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty
Yhteensä

5 387,66	1 485,80
0,00	-13 669,22
0,00	8 559,57
5 387,66	-3 623,85
5 387,66	-3 623,85

Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä**8. Suojauslaskennan nettotulos**

Suojausinstrumenttien nettotulos
Suojauskohteiden nettotulos
Yhteensä

2017	2016
-162 975,00	56 040,29
162 975,00	-56 040,29
0,00	0,00

9. Sijoituskiinteistöjen nettotuotot

Vuokra- ja osinkotuotot
Muut tuotot
Myyntivoitot
Vuokrakulut
Suunnitelman mukaiset poistot
Myyntitappiot
Arvon alentumiset ja niiden peruutukset
Muut kulut
Yhteensä

2017	2016
47 209,90	15 812,80
0,00	0,00
0,00	77 989,32
0,00	0,00
-7 201,00	-208,00
-36 295,13	-89 494,19
0,00	0,00
-36 474,32	-39 861,76
-32 760,55	-35 761,83

10. Liiketoiminnan muut tuotot

	2017	2016
Vuokratuotot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	52 089,22	35 746,94
Myyntivoitot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	28 766,55	8 626,76
Fuusiovoitot	0,00	0,00
Muut	104 927,02	22 512,77
Yhteensä	185 782,79	66 886,47

11. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

	2017	2016
Suunnitelman mukaiset poistot	77 204,04	79 797,62
Arvonalentumiset	0,00	0,00
Yhteensä	77 204,04	79 797,62

12. Liiketoiminnan muut kulut

	2017	2016
Vuokrakulut	31 594,17	31 230,67
Kulut omassa käytössä olevista kiinteistöistä	214 975,49	181 923,87
Myyntitappiot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	0,00	0,00
Fuusiotappiot	0,00	0,00
Muut	316 942,88	243 628,31
Yhteensä	563 512,54	456 782,85

13. Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista sekä muista rahoitusvaroista

2017

	Saamiskohtaiset arvonalentumistappiot brutto	Ryhmäkohtaiset arvonalentumistappiot brutto	Vähennykset	Tuloslaskelmaan kirjattu
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista				
Saamisista luottolaitoksilta	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamisista yleisöiltä ja julkisyhteisöiltä	714 349,67	-8 812,28	-215 351,45	490 185,94
Asiakkaan puolesta ja hyväksy annetuista sitoumuksista	60 000,00	-3 359,99	0,00	56 640,01
Muista	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	774 349,67	-12 172,27	-215 351,45	546 825,95
Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot				
Eräpäivään asti pidettävistä saamistodistuksista	0,00	0,00	0,00	0,00
Muista	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvonalentumistappiot yhteensä	774 349,67	-12 172,27	-215 351,45	546 825,95

14. Saamiset luottolaitoksilta**Vaadittaessa maksettavat**

Talletukset
Muut
Yhteensä

Muut kuin vaadittaessa maksettavat

Keskuspankeilta
Luottolaitoksilta
Talletukset
Muut
Yhteensä

Saamiset luottolaitoksilta yhteensä

josta huonommalla etuoikeudella olevat saamiset

31.12.2017	31.12.2016
15 298 194,59	20 493 370,51
0,00	0,00
15 298 194,59	20 493 370,51
0,00	0,00
3 254 810,26	1 734 404,58
0,00	0,00
3 254 810,26	1 734 404,58
18 553 004,85	22 227 775,09
0,00	0,00

15. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä**Luotonanto ja takaussaamiset sektoreittain**

Yritykset
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset
Julkisyhteisöt
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt
Kotitaloudet
Ulkomaat
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset
Yhteensä
josta huonommalla etuoikeudella olevat saamiset

31.12.2017	31.12.2016
71 493 085,61	41 419 811,17
0,00	0,00
0,00	0,00
2 918 341,67	2 844 658,49
294 850 437,30	136 591 970,17
35 507,69	0,00
-250 946,58	-179 679,04
369 046 425,69	180 676 760,79
0,00	0,00

Tase-erään sisältyy luottoja

582,50

euroa, joille ei tulouteta korkoa.

Taseeseen sisältyy luottoja

3 306 955,54

euroa, joista on kirjattu saamiskohtainen arvonalentuminen

(määrä ennen arvonalentumista)

Luottojen ja takaussaamisten arvonalentumiset

Arvonalentumiset tilikauden alussa
+ Arvonalent. tilik. alussa, sulautuneet pankit
+ Tilikaudella kirjatut saamiskohtaiset arvonalentumiset
+/- Tilikaudella kirjatut ryhmäkohtaiset arvonalentumiset
- Tilikaudella peruutetut saamiskohtaiset arvonalentumiset
- Tilikaudella kirjatut tot.arvonalentumistappiot, joista on aikaisemmin tehty saamiskohtainen arvonalentuminen
Arvonalentumiset tilikauden lopussa

2017	2016
1 434 421,89	1 446 933,88
614 998,26	
688 251,72	168 527,21
-28 326,08	-5 064,22
-188 919,70	-134 655,59
-284 962,72	-41 319,39
2 235 463,37	1 434 421,89

16. Leasingkohteet

Ennakkomaksut
Koneet ja kalusto
Kiinteä omaisuus ja rakennukset
Muu omaisuus
Yhteensä

31.12.2017	31.12.2016
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00
0,00	0,00

17. Saamistodistukset**Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset ja muut saamistodistukset 31.12.2017**

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat
Myytävisissä olevat
Eräpäivään asti pidettävät
Yhteensä

Keskuspankki- rahoitukseen oikeuttavat	Muut saamis- todistukset	Yhteensä	Josta huonommalla etuoikeudella
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00

Julkisesti noteeratut ja muut saamistodistukset 31.12.2017

Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00

Saamistodistukset vaadetyypeittäin 31.12.2017

mistodistukset vaadettyypeittäin 31.12.2017		31.12.2017	31.12.2016
Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä	Yhteensä
Julkisyhteisöiltä	0,00	0,00	0,00
Eräpäivään asti pidettävät	0,00	0,00	0,00
Valtion velkasitoumukset	0,00	0,00	0,00
Kuntatodistukset	0,00	0,00	0,00
Valtion joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00
Muiden julkisyhteisöjen joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00
Valtion velkasitoumukset	0,00	0,00	0,00
Kuntatodistukset	0,00	0,00	0,00
Valtion joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00
Muiden julkisyhteisöjen joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00
Myytävissä olevat	0,00	0,00	0,00
Valtion velkasitoumukset	0,00	0,00	0,00
Kuntatodistukset	0,00	0,00	0,00
Valtion joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00
Muiden julkisyhteisöjen joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00
Muilta	0,00	0,00	0,00
Eräpäivään asti pidettävät	0,00	0,00	0,00
Pankkien sijoitustodistukset	0,00	0,00	0,00
Yritystodistukset	0,00	0,00	0,00
Pankkien joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00
Muiden rahoitus- ja vakuutuslaitosten joukkovelat	0,00	0,00	0,00
Muut joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00
Muut	0,00	0,00	0,00
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00
Pankkien sijoitustodistukset	0,00	0,00	0,00
Yritystodistukset	0,00	0,00	0,00
Pankkien joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00
Muiden rahoitus- ja vakuutuslaitosten joukkovelat	0,00	0,00	0,00
Muut joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00
Muut	0,00	0,00	0,00
Myytävissä olevat	0,00	0,00	0,00
Pankkien sijoitustodistukset	0,00	0,00	0,00
Yritystodistukset	0,00	0,00	0,00
Pankkien joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00
Muiden rahoitus- ja vakuutuslaitosten joukkovelat	0,00	0,00	0,00
Muut joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00
Muut	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00

Taseeseen sisältyy saamistodistuksia	0,00	euroa, joille ei tulouteta korkoa.

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	66 686 138,15	128 658,06	21 641,49
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00
Asetetut			
Koronvaihtosopimukset	66 686 138,15	128 658,06	21 641,49
josta rahavirran suojaus	10 000 000,00	128 658,06	5 045,80
Muut swap -sopimukset	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00
Valuuttajohdannaiset			
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
	0,00	0,00	0,00
Osakejohdannaiset			
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		128 658,06	21 641,49

	Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksuaika				
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	Yhteensä
Korkojohdannaiset	57 686 138,15	3 000 000,00	6 000 000,00	0,00	66 686 138,15
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Asetetut					0,00
Koronvaihtosopimukset	57 686 138,15	3 000 000,00	6 000 000,00	0,00	66 686 138,15
Muut swap -sopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Ei suojaamistarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset 31.12.2017

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	12 867 940,54	0,00	388 993,25
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	12 867 940,54	0,00	388 993,25
Ostetut	12 867 940,54	0,00	388 993,25
Asetetut			
Koronvaihtosopimukset			
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		0,00	388 993,25

Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksuaika				
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta
Korkojohdannaiset	11 400,00	4 121 184,49	8 735 356,05	0,00
Termiinisopimukset				0,00
Optiosopimukset	11 400,00	4 121 184,49	8 735 356,05	0,00
Ostetut	11 400,00	4 121 184,49	8 735 356,05	0,00
Asetetut				0,00
Koronvaihtosopimukset				0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset				0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut				0,00
Asetetut				0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset				0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset				0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut				0,00
Asetetut				0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset				0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut				0,00
Asetetut				0,00

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset 31.12.2016

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	19 849 230,00	379 611,32	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00
Asetetut			
Koronvaihtosopimukset	19 801 230,00	379 516,75	0,00
josta rahavirran suojaus	5 000 000,00	196 882,34	0,00
Muut swap -sopimukset	48 000,00	94,57	0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		379 611,32	0,00

Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksuaika					
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	Yhteensä
Korkojohdannaiset	15 849 230,00	4 000 000,00	0,00	0,00	19 849 230,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Asetetut					0,00
Koronvaihtosopimukset	15 801 230,00	4 000 000,00	0,00	0,00	19 801 230,00
Muut swap -sopimukset	48 000,00	0,00	0,00	0,00	48 000,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Ei suojaamistarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset 31.12.2016

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	11 710 787,64	0,00	531 600,20
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	11 710 787,64	0,00	531 600,20
Ostetut	11 710 787,64	0,00	531 600,20
Asetetut			
Koronvaihtosopimukset			
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		0,00	531 600,20

	Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksuaika				
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	Yhteensä
Korkojohdannaiset	86 962,52	4 423 439,74	7 200 385,38	0,00	11 710 787,64
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	86 962,52	4 423 439,74	7 200 385,38	0,00	11 710 787,64
Ostetut	86 962,52	4 423 439,74	7 200 385,38	0,00	11 710 787,64
Asetetut					0,00
Koronvaihtosopimukset					0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Kohde-etuuden arvo on korkojohdannaisten sopimusten osalta nimellisarvo, valuuttajohdannaisten sopimusten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten sopimusten osalta osakkeiden todennäköinen arvo tilinpäätöshetkellä. Arvot on ilmaistu bruttomääräisinä.

Kaikissa johdannaisopimuksissa vastapuolena on OP-Yrityspankki Oyj.

20. Aineettomat hyödykkeet

	31.12.2017	31.12.2016
ICT-menot	0,00	0,00
Muut kehittämismenot	0,00	0,00
Liikearvo	0,00	0,00
Muut aineettomat hyödykkeet	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00

21. Kiinteistöt

31.12.2017

Kiinteistöomistukset

Maa- ja vesialueet
Rakennukset
Kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet
Yhteensä

Omassa käytössä olevat	Sijoituskiinteistöt	
	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
114 619,79	0,00	0,00
268 557,00	0,00	0,00
1 621 022,20	590 855,57	812 375,00
2 004 198,99	590 855,57	812 375,00

Sijoituskiinteistöjen käypä arvo perustuu niiden markkina-arvoon. Merkittävässä kohteissa käyvän arvon perusteena on käytetty riippumattoman asiantuntijan antamaa arviota. Muiden kohteiden arvot perustuvat joko johdon omiin arvioihin tai tuottoarvomenetelmään, jona käytetään suoran pääomituksen arviointimenetelmää perustuen kohteen nettotuottoon ja markkinatuottovaatimuksiin huomioiden kohteen sijainti, kunto ja käyttötarkoitus. Liike-, toimisto- ja teollisuustilojen käypä arvo on määritetty pääasiassa tuottoarvomenetelmällä. Asuntojen ja maa-alueiden käypä arvo on määritetty pääasiassa kauppahintamenetelmällä.

22. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana

	Aineettomat hyödykkeet	Sijoitus- kiinteistöt	Omassa käytössä olevat kiinteistöt	Muut aineelliset hyödykkeet
Hankintameno tilikauden alussa	0,00	364 992,97	2 040 752,12	535 715,95
Hankintameno tilik alussa , sulautuneet pankit	0,00	545 394,92	1 111 600,98	155 694,75
+ lisäykset tilikautena	0,00	1 491,94	60,00	10 041,04
Lisäykset tilikautena , sulautuneet pankit	0,00	0,00	0,00	0,00
- vähennykset tilikautena	0,00	-107 088,66	-343 654,09	-364 852,08
Vähennykset tilikautena , sulautuneet pankit	0,00	-69 610,42	-54 602,01	-19 953,45
+/- siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00
siirrot erien välillä , sulautuneet pankit	0,00	0,00	0,00	0,00
- tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	0,00	-4 745,00	-47 065,00	-27 113,04
tilik suunnitelmapoistot , sulautuneet pankit	0,00	-10 136,00	-2 418,00	-10 135,00
-/+ tilikauden arvonalennukset ja niiden peruutukset	0,00	0,00	0,00	0,00
tilik arvonal. , sulautuneet pankit	0,00	0,00	0,00	0,00
+ vähennyksiin ja siirtoihin kohdistuvat kertyneet poistot ja arvonalennukset	0,00	14 293,53	207 867,64	364 852,08
vähennysten ja siirtojen poistot. , sulautuneet pankit	0,00	69 610,42	54 602,01	19 953,45
- kertyneet poistot tilikauden alussa	0,00	-1 677,90	-976 123,91	-407 325,27
kertyneet poistot tilik alussa. , sulautuneet pankit	0,00	-88 468,61	-71 528,26	-85 479,44
- kertyneet arvonalennukset tilikauden alussa	0,00	-123 201,62	-30 946,58	0,00
kertyneet arvonal tilik alussa. , sulautuneet pankit	0,00	0,00	0,00	0,00
+ kertyneet arvonorotukset tilikauden alussa	0,00	0,00	115 654,09	0,00
kertyneet arvonnk tilik alussa. , sulautuneet pankit	0,00	0,00	0,00	0,00
+/- tilikauden arvonorotukset ja niiden peruutukset	0,00	0,00	0,00	0,00
tilik.arvonorotukset ja peruutukset. ,sulautuneet pankit	0,00	0,00	0,00	0,00
= Kirjanpitoarvo tilikauden lopussa	0,00	590 855,57	2 004 198,99	171 398,99

23. Muut varat

	31.12.2017	31.12.2016
Arvopapereiden myyntisaamiset	0,00	0,00
Maksujenvälityssaamiset	0,00	0,00
Muut	247 825,20	152 512,05
Yhteensä	247 825,20	152 512,05

24. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot

Korot

	31.12.2017	31.12.2016
Korkosaamiset	591 539,43	289 576,00
Maksetut korkoennakot	0,00	0,00
Yhteensä	591 539,43	289 576,00

Muut

	31.12.2017	31.12.2016
Muut maksetut ennakkomaksut	225 919,01	13 031,05
Muut siirtosaamiset	252 868,49	95 681,89
Yhteensä	478 787,50	108 712,94

Siirtosaamiset ja maksetut ennakot yhteensä

1 070 326,93	398 288,94

25. Laskennalliset verosaamiset ja -velat

31.12.2017

Jaksotuseroista

Muista väliaikaisista eroista

Yhteensä

Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat	Netto
87 185,39	3 274,68	83 910,71
0,00	25 474,91	-25 474,91
87 185,39	28 749,59	58 435,80

Laskennallisiin verosaamisiin sisältyy verotuksessa vahvistetuista tappioista kirjattua laskennallista verosaamista yhteensä euroa.

Muista väliaikaisista eroista johtuvat laskennalliset verosaamiset ja -velat perustuvat oman pääoman käyvän arvon rahastoon kirjatuihin myytävissä olevien rahoitusvarojen arvostustuloksista ja rahavirtaa suojaavien johdannaisten arvostustuloksista kirjatuihin laskennallisista verosaamisista ja -veloista.

Arvonorotukset 31.12.2017

Taseeseen sisältyy kiinteistöistä tehtyjä arvonorotuksia

Arvonorotukset eivät ole veronalaisia. Jos arvonorotuksen kohteet myytäisiin,

arvonorotukset realisoituisivat myyntivoitoksi, josta tuloveron määrä olisi

Tilinpäätössiirtojen kertymä

Poistoero

Verotusperusteiset varaukset

Yhteensä

Tasearvo	Lask. verovelka	Netto
0,00	0,00	0,00
14 317 976,54	2 863 595,31	11 454 381,23
14 317 976,54	2 863 595,31	11 454 381,23

Poistoero ja verotusperusteiset varaukset on merkitty taseeseen laskennallisella verolla vähentämättömään määrään. Omien varojen laskelmassa poistoero ja verotusperusteiset varaukset laskennallisella verolla vähennettynä on rinnastettu ensisijaisiin omiin varoihin.

26. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Sijoitustodistukset
Joukkovelkakirjalainat
Muut
Yhteensä

Kirjanpitoarvo 31.12.2017	Nimellisarvo 31.12.2017	Kirjanpitoarvo 31.12.2016	Nimellisarvo 31.12.2016
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00

27. Muut velat

Arvopapereiden ostovelat
Maksujenvälitysvelat
Muut
Yhteensä

31.12.2017	31.12.2016
0,00	0,00
22 074,70	30 215,24
301 758,56	664 213,79
323 833,26	694 429,03

28. Pakolliset varaukset**31.12.2017**

Varaukset 1.1.
+ varausten lisäys
- käytetyt varaukset
- peruutukset
Varaukset 31.12.

Eläkevaraukset	Verovaraukset	Takausvastuut	Vuokravastuut	Muut	Yhteensä
				34 755,00	34 755,00
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
					0,00
				5 721,00	5 721,00
0,00	0,00	0,00	0,00	29 034,00	29 034,00

29. Siirtovelat ja saadut ennakot**Korot**

Korkovelat
Saadut korkoennakot
Yhteensä

Muut

Muut saadut ennakkomaksut
Muut siirtovelat
Yhteensä

Siirtovelat ja saadut ennakot yhteensä

31.12.2017	31.12.2016
541 721,10	343 860,16
6 024,59	4 935,63
547 745,69	348 795,79
2 870,09	170,53
1 653 464,31	929 471,11
1 656 334,40	929 641,64
2 204 080,09	1 278 437,43

30. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla**Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla**

Pääomalainat
Muut
Yhteensä

31.12.2017
0,00
0,00
0,00

31. Oma pääoma

	Oma pääoma tilikauden alussa	Lisäykset	Vähennykset	Siirrot erien välillä	Oma pääoma tilikauden lopussa
Oma pääoma yhteensä	38 535 271,65	29 323 356,72	-800 058,94	0,00	67 058 569,43
Osuuspääoma	10 948 250,00	6 430 860,00	-414 400,00	0,00	16 964 710,00
Jäsenosuudet	752 150,00	628 960,00	-21 000,00	0,00	1 360 110,00
Tuotto-osuudet	10 196 100,00	5 801 900,00	-393 400,00	0,00	15 604 600,00
Ylikurssirahasto	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut sidotut rahastot	1 761 600,00	2 086 988,96	-83 759,22	0,00	3 764 829,74
Vararahasto	1 603 961,16	2 058 968,92	0,00	0,00	3 662 930,08
Käyvän arvon rahasto	157 638,84	28 020,04	-83 759,22		101 899,66
Sääntöjen mukaiset rahastot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut rahastot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vapaat rahastot	3 809 530,35	2 488 888,44	0,00	0,00	6 298 418,79
Edellisten tilikausien voitto tai tappio	22 015 891,30	17 038 075,07	-301 899,72	0,00	38 752 066,65
Tilikauden voitto tai tappio		1 278 544,25	0,00	0,00	1 278 544,25

Käyvän arvon rahaston muutokset

	Tilikauden alussa	Lisäykset	Vähennykset	Tuloslaskelmaan siirretty	Tilikauden päätyessä
Saamistodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet	132,97	13 366,02	0,00	10 489,14	3 009,85
Muut	157 505,87	14 654,02	73 270,08	0,00	98 889,81
Rahavirran suojaus	196 882,34	0,00	73 270,08	0,00	123 612,26
laskennalliset verot	-39 376,47	14 654,02	0,00	0,00	-24 722,45
Yhteensä	157 638,84	28 020,04	73 270,08	10 489,14	101 899,66

32. Sidottu ja vapaa oma pääoma sekä jakokelvottomat vapaan oman pääoman erät**Oma pääoma 31.12.2017**

Sidottu oma pääoma

Vapaa oma pääoma

Oma pääoma yhteensä

20 729 539,74
46 329 029,69
67 058 569,43

Voitonjakokelpoiset varat 31.12.2017

Vapaa oma pääoma

- aktivoidut kehittämissenot

- muut jakokelvottomat erät

Voitonjakokelpoiset varat

46 329 029,69
0,00
9 200,00
46 319 829,69

33. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma 31.12.2017

Jäljellä oleva juoksuaika

Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamis-
todistukset

Saamiset luottolaitoksilta

Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä

Saamistodistukset

Velat luottolaitoksille

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

alle 3 kk	3 - 12 kk	1 - 5 vuotta	5 - 10 vuotta	yli 10 vuotta
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
18 553 004,85	0,00	0,00	0,00	0,00
14 607 083,37	37 344 184,88	137 187 437,22	99 430 665,51	80 477 054,71
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5 508 065,02	0,00	2 000 000,00	3 000 000,00	0,00
321 462 571,46	12 261 436,10	489 262,62	45 656,79	1 655 830,32
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Muut kuin määräaikaisten talletukset sisältyvät maturiteettiluokkaan "alle 3 kk".**34a. Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät 31.12.2017**

Saamiset luottolaitoksilta

Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä

Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset ja muut saamistodistukset

Johdannaissopimukset

Muu omaisuus

Velat luottolaitoksille

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Johdannaissopimukset ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat

Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

Muut velat

Kotimaan raha	Ulkomaan raha
17 685 924,99	867 079,86
369 046 425,69	0,00
0,00	0,00
517 651,27	0,00
42 648 130,24	1 738,32
10 508 065,02	0,00
335 050 608,49	864 148,80
0,00	0,00
410 634,74	0,00
0,00	0,00
2 556 745,81	201,54

34b.Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot sekä käypien arvojen hierarkia 31.12.2017**Rahoitusvarat**

Käteiset varat

Saamiset luottolaitoksilta

Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä

Saamistodistukset

Osakkeet ja osuudet

Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyrityksissä

Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä

Johdannaisopimukset

Yhteensä**Rahoitusvelat**

Velat luottolaitoksille

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Johdannaisopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat

Velat, joilla on huonempi etuoikeus kuin muilla veloilla

Yhteensä

Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
1 154 639,46	1 154 639,46
18 553 004,85	18 553 004,85
369 046 425,69	369 046 425,69
0,00	0,00
37 229 436,72	37 229 436,72
120 228,08	120 228,08
2 522,82	2 522,82
517 651,27	517 651,27
426 623 908,89	426 623 908,89
10 508 065,02	10 508 065,02
335 914 757,29	335 914 757,29
0,00	0,00
410 634,74	410 634,74
0,00	0,00
346 833 457,05	346 833 457,05

Taseessa käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit

Saamistodistukset

Osakkeet ja osuudet

Johdannaiset (positiiviset käyvät arvot)

Johdannaiset (negatiiviset käyvät arvot)

Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
			0,00
9 995,21			9 995,21
	128 658,06		128 658,06
	410 634,74		410 634,74

Hierarkiatasoon 1 ryhmitellyt erät koostuvat pörsseissä listatuista osakkeista, noteeratuista yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten velkapapereista sekä pörsisjohdannaisista. Kyseisten instrumenttien käypä arvo määräytyy toimivilta markkinoilta saatavien noteerausten perusteella

Taso 2: Arvostusmenetelmät havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, jotka perustuvat luotettaviin laskentaparametreihin. Hierarkiatasoon 2 luokiteltujen instrumenttien käyvällä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta, tai arvoa, joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti arvioitavissa. Tähän hierarkiatasoon on luokiteltu suurin osa OP Yrityspankki -konsernin OTC-johdannaisista sekä yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten noteeratut velkapaperit, joita ei ole luokiteltu tasolle 1.

Taso 3: Arvostusmenetelmät ei havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Hierarkiatasoon 3 luokitellut instrumentit arvostetaan hinnoittelumalleilla, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Lisäksi tasoon 3 luokitellaan velkapapereita, joille noteerauksia on markkinoilla arvostupäivänä vain vähän tai ei ollenkaan. Kyseiseen taseryhmään sisällytetään epälikvidit lainat, strukturoidut lainat ml. arvopaperistettut lainat ja strukturoidut velkakirjat sekä hedge-rahastot. Tason 3 käypä arvo perustuu kolmannelta osapuolelta saatavaan hintatietoon.

35. Vakuudeksi annettu omaisuus 31.12.2017**Omien velkojen puolesta annetut vakuudet**

Velat luottolaitoksille
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
Johdannaisop. ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat
Muut velat
Huonommalla etuoikeudella olevat velat
Yhteensä

Muut omasta puolesta annetut vakuudet**Konserniyhtiön puolesta annetut****Muiden puolesta annetut**

joista lähipiiriin kuuluvalla johdolle

Annetut vakuudet yhteensä

Pantit	Kiinnitykset	Muut Vakuudet	Yhteensä
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	5 101 406,84	5 101 406,84
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	5 101 406,84	5 101 406,84

36. Eläkevastuut

Eläkesitoumuksista johtuva suora vastuu

Osuus eläkesäätiön eläkevastuun ja muiden velkojen ylikatteesta

31.12.2017

0,00
0,00

Pankin henkilökunnan lakisääteinen eläketurva on järjestetty OP-Eläkekassan kautta ja lisäeläketurva OP-Eläkesäätiön ja OP-Henkivakuutuksen kautta.

37. Rahoitusleasing- ja muut vuokravastuut

Yhden vuoden kuluessa maksettavat

Yli vuoden kuluessa ja enintään 5 vuoden kuluessa maksettavat

Yli 5 vuoden kuluessa maksettavat

Yhteensä**31.12.2017**

2 340,00
7 020,00
0,00
9 360,00

Sopimusten olennaiset irtisanomis- ja lunastusehdot**38. Taseen ulkopuoliset sitoumukset****Taseen ulkopuoliset sitoumukset 31.12.2017**

Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi

annetut sitoumukset

Takaukset ja pantit

Muut

Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat

sitoumukset

Arvopapereiden takaisinostositoumukset

Muut

josta luottolupaukset

Tytäryritysten puolesta	Osakkuusyri-tysten puolesta	Muiden puolesta	Yhteensä
0,00	0,00	16 254 263,00	16 254 263,00
0,00	0,00	3 574 681,39	3 574 681,39
0,00	0,00	3 574 681,39	3 574 681,39
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	12 679 581,61	12 679 581,61
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	12 679 581,61	12 679 581,61
0,00	0,00	12 629 422,76	12 629 422,76

39. Muut vastuusitoumukset ja vastuut tilikauden päättyessä

Pankki on velvollinen tarkistamaan vuonna 2009 ja sen jälkeen valmistuneista kiinteistöinvestoinneista tekemiään alv-vähennyksiä, jos kiinteistön verollinen käyttö vähenee kymmenen vuoden tarkistusjakson aikana. Viimeiset tarkistusvuodet ovat 2018-2026 kiinteistöinvestoinnin valmistumisajankohdasta riippuen

31.12.2017

0,00
0,00
0,00
0,00

40. Henkilöstö ja toimielinten jäsenet sekä lähipiiri

Tiedot sisältävät 31.12. mukaisen hallinnon palkkiot ja vastuut

Henkilöstön lukumäärä keskimäärin v. 2017

Vakinainen kokoaikainen henkilöstö
Vakinainen osa-aikainen henkilöstö
Määräaikainen henkilöstö

Yhteensä

Keskimääräinen lkm	Muutos tilikauden aikana
49	-5
0	-1
2	2
51	-4

Toimielinten jäsenten palkat ja palkkiot v. 2017

Hallintoneuvoston jäsenet
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa
josta toimitusjohtaja Pertti Pyykölle ja Markku Martikaiselle maksetut palkat ja palkkiot
sekä luontoisedut

Palkat ja palkkiot
9 635,00
325 542,00
62 792,00
4 583,00

Osuuskunnan kokouksessa tehdyn päätöksen mukaan hallintoneuvoston puheenjohtajalle maksetaan palkkiota 541,65 euroa kuukaudessa. Hallintoneuvoston jäsenille maksetaan kokouspalkkiota 235 euroa kokoukselta.

Hallituksen puheenjohtajalle maksetaan palkkiota 1700 euroa kuukaudessa, varapuheenjohtajalle 850 euroa kuukaudessa.

Hallituksen jäsenille maksetaan kokouspalkkiota 410 euroa kokoukselta. Pankin toimitusjohtajalle ei makseta hallitus-työskentelystä erillisiä palkkioita tai muita etuisuuksia.

Toimitusjohtajan vanhuuseläkeikä on 65 vuotta. Eläke-etuudet määräytyvät eläkelakien ja OP:n omien eläkejärjestelmien mukaisesti. Toimitusjohtajan noudattama irtisanomisaika on 3 tai 6 kuukautta ja työnantajan noudattama irtisanomisaika on 6 kuukautta, jolloin hänelle irtisanomisaajan palkan lisäksi suoritetaan korvauksena 12 kuukauden rahapalkkaa vastaava korvaus.

Pohjois-Hämeen Op liittyi OP Ryhmän henkilöstörahastoon vuonna 2015.

OP Ryhmän henkilöstörahastolle maksettava voittopalkkioerä vuonna 2017 perustui seuraavien tavoitteiden saavuttamiselle: Kohtaamisten NPS (painolla 15%), bränditason NPS (painolla 5%), Digitaalinen asiointi (painolla 20%) sekä OP Ryhmän tulos ennen veroja (painolla 60%).

Henkilöstörahastoon tehtävän palkkiosuorituksen määrä vuodelta 2017 on noin 3,2 % rahaston jäsenten palkkasummasta.

Vuonna 2017 kirjattiin palkkioita yhteensä 62 922,00 euroa

Palkitsemisjärjestelmät

OP Ryhmän palkitseminen jakautuu yrityskohtaiseen lyhyen aikavälin palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen. Palkkioiden enimmäismäärät on kaikissa järjestelmissä rajattu.

Lyhyen aikavälin palkitsemisohjelmassa ansaintajakso on enintään kalenterivuosi ja palkkio maksetaan lähtökohtaisesti rahana. Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmä kattaa koko henkilöstön. Palkkiomaksimit on porrastettu tehtävän vaativuuden perusteella. Palkitseminen perustuu pankkitasoihin yhteisiin ja henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Mittaristossa näkyy vahvasti mm. asiakaskokemus, myynti sekä strategiasta johdetut kasvun ja digitaalisuuden tavoitteet. Palkkion maksun edellytyksenä on, että pankin asiakasliiketoiminta on voitollista.

Pitkän aikavälin johdon palkkiojärjestelmän piiriin kuuluvat erikseen määritellyt johtajat ja avaintehtävissä toimivat henkilöt, jotka yhtiön hallitus on nimennyt. OP Osuuskunnan hallintoneuvosto päättää järjestelmän OPn ryhmätasoiset ansaintamittarit ja niille asetettavat tavoitteet kullekin ansaintajaksolle erikseen. Johdon pitkän aikavälin järjestelmässä ja henkilöstörahastossa on samat mittarit.

Pitkän aikavälin järjestelmä koostuu peräkkäisistä kolmen vuoden pituisista ansaintajaksoista. Palkkion määrä riippuu tavoitteiden saavuttamisesta ansaintajakson päätyttyä. Ensimmäisen ansaintajakson 2011 - 2013 palkkio maksettiin lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2015 - 2017. Toisen ansaintajakson 2014 -2016 palkkio maksetaan lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2018 - 2020. Palkitsemisjärjestelmän ansaintajakson 2017 - 2019 perusteella mahdollisesti maksettava palkkio maksetaan neljässä tasaerässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2020 - 2023.

Ansaintajakson 2011-2013 palkkio maksettiin rahana. Ansaintajakson 2014-2016 maksetaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tai sen nimeämän palkitsemisvaliokunnan päättämään viiteinstrumenttiin sidottuna. Ansaintajakson 2017-2019 palkkio maksetaan rahana, ellei henkilöön sovelleta sääntelyn mukaista lykkäysmenettelyä.

Palkkion arvoa jaksotetaan ansainta- ja sitouttamisjakson kuluessa. Palkkio kirjataan tuloslaskelman erään Palkat ja palkkiot ja vastaerä siirtovelaksi, kunnes se maksetaan.

Palkkion maksamiseen liittyy OP Ryhmän vakavaraisuutta sekä työ- ja toimisuhteen voimassaoloa koskevia ehtoja.

Muuttuvan palkkion maksamisen lykkääntyminen

Muuttuvien palkkioiden maksamisesta on säädetty laissa Luottolaitostoiminnasta (610/2014). Jos henkilö on luokiteltu työtehtäviensä perusteella ryhmään, joiden ammatillisesta toiminnasta voi aiheutua yritykselle merkittävää riskiä ("riskiprofiiliin vaikuttava henkilö"), lykätään muuttuvan palkkion maksua tietyissä olosuhteissa kolmelle vuodelle.

Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään sovelletaan muuttuvan palkkion maksamisen lykkäämistä mikäli henkilön muuttuva palkkio yhden vuoden ansaintajaksolta ylittää Finanssivalvonnan kannanoton mukaisen rajan 50.000 euroa. Henkilön muuttuva palkkio koostuu pitkän ja lyhyen aikavälin palkkioista.

Jos maksun viivästyksen euroraja ylittyy, osa palkkiosta maksetaan heti ja loput palkkion maksusta lykätään. Lykkäystilanteessa viivästettävä palkkio maksetaan kolmen seuraavan vuoden aikana. Sanotussa lykkäystilanteessa muuttuvasta palkkiosta puolet maksetaan rahana ja puolet sidotaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tai sen nimeämän palkitsemisvaliokunnan päättämään viiteinstrumentin arvoon. Viiteinstrumenttiin sidottu palkkio maksetaan henkilölle vuoden odotusajan jälkeen.

Tilintarkastajille maksetut palkkiot toimeksiantoryhmittäin v. 2017

Tilintarkastuksesta
Tilintarkastajan muut lausunnot
Veroneuvonta
Muut palvelut
Yhteensä

Tilintarkastus- palkkiot
6 090,46
1 599,52
0,00
0,00
7 689,98

Toimielinten jäsenten saamat luotot, takaukset ja vakuudet 31.12.2017

	Rahallainat 1.1.	Lisäykset	Vähennykset	Rahallainat 31.12.	Takaukset ja muut taseen ulkopuoliset sitoumukset
Hallintoneuvoston jäsenet	1 272 435,36	0,00	1 061 646,03	210 789,33	23 390,94
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet					
sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa	140 292,31	1 529 207,86	0,00	1 669 500,17	106 082,47
Yhteensä	1 412 727,67	1 529 207,86	1 061 646,03	1 880 289,50	129 473,41

Ilmoitetut luvut sisältävät luotot ja takaukset, jotka luottolaitos tai sen konserniin tai konsolidointiryhmään kuuluva yritys on antanut luottolaitoksen hallinto- ja valvontaelinten jäsenille. Toimielinten jäsenten antamat henkilötakaukset sisältyvät myös rahallainat erään.

Rahallainojen pääasialliset korkoehdot ja muut ehdot

Hallinto- ja valvontaelinten jäsenten luottoehdoissa noudatetaan normaaleja pankin luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin. Lainoja lyhennetään sovitun lyhennyssuunnitelman mukaisesti ja niillä on normaalit vakuudet.

Eläkesitoumukset	0,00
Hallintoneuvoston jäsenet	0,00
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa	0,00
Aikaisemmin toimielimiin kuuluneiden henkilöiden eläkesitoumukset	0,00
Hallintoneuvoston jäsenet	0,00
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa	0,00

Lähipiiri				
	Omistus	Hallinto- henkilöt	Osakkuus- yritys	Muut
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöltä 31.12.	0,00	2 741 744,00	0,00	0,00
Arvon alentumistappiot 1.1.	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvon alentumistappioiden muutos tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvon alentumistappiot 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamistodistukset 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvon alentumistappiot 1.1.	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvon alentumistappioiden muutos tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvon alentumistappiot 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvon alentumistappiot 1.1.	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvon alentumistappioiden muutos tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvon alentumistappiot 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00
Takaukset ja muut taseen ulkopuoliset sitoumukset 31.12.	0,00	370 018,74	0,00	0,00

Osuuspankin lähipiiriin kuuluvat pankin hallintoneuvoston jäsenet, hallituksen jäsenet ja varajäsenet, toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen, tilintarkastaja ja varatilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisön päävastuullinen tilintarkastaja sekä näiden aviopuolisot tai avioliitonomaisessa suhteessa olevat henkilöt ja alaikäiset lapset. Lähipiiriin kuuluvat myös yhteisöt ja säätiöt, joissa edellä mainituilla henkilöillä on yksin tai yhdessä toisen kanssa kirjanpitolaisa tarkoitettu määräysvalta.

Lisäksi lähipiiriin kuuluu se, jolla omistuksen nojalla on vähintään 20 prosenttia osuuspankin osuuksista tai omistuksen, optio-oikeuden tai vaihtovelkakirjalainan nojalla on tai voi olla vastaava omistus tai äänivalta pankin konserniin kuuluvassa yhteisössä, jollei omistuksen kohteena olevan yhtiön merkitys koko konsernin kannalta ole vähäinen. Näiden yritysten edellisessä kappaleessa mainitut vastaavat henkilöt kuuluvat samoin lähipiiriin.

Lähipiiriin kuuluu myös osuuspankin konsernitilinpäätökseen yhdistelty osakkuusyhtiö.

Osuuspankin kanssa yhteisen määräysvallan alaiset yhteisöt kuuluvat myös osuuspankin lähipiiriin (sisaryritykset).

41. Omistukset muissa yrityksissä 31.12.2017

		Omistusosuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Tytäryritykset				
Yrityksen nimi:	Kiinteistö Oy Oriveden Kotikontu	64,74 %	816 904,19	-8 509,53
Kotipaikka:	Orivesi			
Yrityksen nimi:	Oriveden Seudun OP-Kiinteistökeskus Oy LKV	100,00 %	221 341,27	14 240,57
Kotipaikka:	Orivesi			
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
		Omistusosuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Omistusyhteisyritykset				
Yrityksen nimi:	Kiinteistö Oy Mäntän Hippohovi	35,90 %	777 905,32	0,00
Kotipaikka:	Mänttä-Vilppula			
Yrityksen nimi:	Pohjois-Hämeen OP-Kiinteistökeskus Oy LKV	33,89 %	310 450,37	-41 044,56
Kotipaikka:	Virrat			
Yrityksen nimi:	Kiinteistö Oy Vilppulan Kauppakeskus	15,59 %	679 836,14	-7 450,75
Kotipaikka:	Mänttä-Vilppula			
Yrityksen nimi:	Kiinteistö Oy Markanpesä	48,71 %	287 641,72	-23 156,36
Kotipaikka:	Orivesi			
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
		Omistusosuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Yritykset, joissa luottolaitoksella on rajoittamaton vastuu				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yritysmuoto:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yritysmuoto:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yritysmuoto:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yritysmuoto:				

42. Notariaattitoiminta

Osuuspankki tarjoaa arvopaperivälitystä sekä säilytys- ja hoitopalvelua samoin kuin muita asiakkaan omaisuuden hoitoon liittyviä palveluja, kuten lainhuudatus- ja kiinnitysasiat, yhteisöjen perustamiset ja uudelleenjärjestelyt, saatavien perimistehtävät, asiakkaan omaisuuden säilytys, perunkirjoitus- ja pesänselvitystoimet, asiakkaan oikeudellinen neuvonta omaisuuden hoitoon ja varojen sijoittamiseen liittyvissä asioissa.

Osuuspankin sellaisten omissa nimissään asiakkaan lukuun hallitsemien varojen kokonaismäärä, joita sijoituspalvelulain 9. luvun mukaan ei merkitä varoiksi osuuspankin taseeseen

43. Osuuspankin jäsenten lukumäärä sekä maksamatta olevat ja irtisanotut osuusmaksut 31.12.2017

Jäsenten lukumäärä
Maksamatta olevat osuusmaksut
Irtisanotut jäsenosuusmaksut
Irtisanotut tuotto-osuusmaksut

13 172
700,00
43 310,00
1 799 300,00

Irtisanotun osuuspääoman takaisinmaksun edellytykset ja ajankohta

Osuuspankkien omaan pääomaan sisältyy osuuspankkien jäsenten jäsenosuusmaksut sekä jäsenten tekemät sijoitukset tuotto-osuuksiin, joiden koron maksusta ja pääoman palauttamisesta pankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä. Jäsenosuusmaksu ja siitä seuraava asiakasomistajuus antaa mahdollisuuden osallistua pankin hallintoon ja päätöksentekoon. Tuotto-osuuksiin ei liity asiakasomistajien oikeuksia eivätkä ne anna äänivaltaa. Vuosille 2017-2018 tavoitellaan tuotto-osuuksille 3,25 %:n korkoa ja maksettava korko vahvistetaan vuosittain jälkikäteen. Tuottotavoite voi muuttua vuosittain.

Mikäli osuuspankki ei ole kieltäytynyt palauttamisesta, jäsenosuusmaksu ja tuotto-osuusmaksu voidaan palauttaa 12 kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana jäsenyys on päättynyt tai tuotto-osuuden omistaja on irtisanonut osuuden. Ellei palautusta voida jonakin vuonna maksaa täysimääräisesti, maksamatta jäänyt osa maksetaan seuraavien tilinpäätösten perusteella käytettävissä olevista omista pääomista. Edellä määrätty oikeus maksamatta jääneen osan jälkipalautukseen päättyy kuitenkin viidennen seuraavan tilinpäätöksen jälkeen. Maksamatta jääneelle osalle ei makseta korkoa.

44. Pitkäaikaissäätämispalvelu

OP-eläkesäästön eläketili
Määräaikaais- tai muulle talletustilille tehdyt sijoitukset
Osuuspankin taseessa olevat sijoitukset yhteensä
Taseen ulkopuoliset sijoitukset, sijoitusrahastot, osakkeet, jvk-lainat (sis. myyntisaamiset/ostovelat)
OP-eläkesäästön eläketililtä veloitetut sopimuksen mukaiset kulut ja palkkiot
Tilikauden aikana säästämistililtä maksetut eläkkeet

31.12.2017
26 914,55
0,00
26 914,55
66 065,92
133,90
0,00

LUETTELO KIRJANPITOKIRJOISTA JA TOSITELAJEISTA

OP RYHMÄN SAP tositelajit ja tositenumerosarjat

Pankin pääkirjanpito on SAP-järjestelmässä ja osakirjanpitojen tiedot on siirretty pääkirjanpitoon yhdistelmänä tai muuna yhteenvetona.
Merkittävimmät osakirjanpidot:

Ottolainaus
Antolainaus
Omistaja-asiakasrekisteri
Bonusjärjestelmä
Tuotto-osuudet
Korva, arvopaperikirjanpito
Matkavaluutta
ASLA, asiakaslaskutus
Calypso, johdannais- ja arvopaperikirjanpito
JORR, johdannaisreskontra
Pankkitakaukset
Haltia, kiinteistökirjanpito
Havas, vastike- ja vuokrareskontra
Osuuspankkien tilit OP Yrityspankissa
POPS, Pankkien väliset online pikasiirrot ja shekit
SAP HR ja Aditro
SAP käyttöomaisuus
SAP osto- ja myyntireskontra, Ariba, Basware IP ja Basware maksuliikenne

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja alku	loppu
	TOISTUVA TOSITE	X1	7700001	7799999
	MALLITOSITE	X2	7800001	7899999
	KAUDEN PÄÄTÖS, lopullinen	SA	1000010001	1000019999
	KAUDEN PÄÄTÖSTOS, purettavat	SB	1000020001	1000029999
	ENNAKKOKIRJAUS, lopullinen	SC	1000030001	1000039999
	ENNAKKOKIRJAUS, purettavat	SD	1000040001	1000049999
	PÄIVITTÄISTOSITE	SE	1000050001	1000059999
	ED.KUUKAUDEN KORJAUKSET/AURUM	SF	1000060001	1000069999
	AGIOARVOSTUS MANUAALINEN	SH	1000080001	1000089999
	SALDONSIIRTO, PURETTAVA (taseen väärän merkkisten saldojen siirto)	SS	1000090001	1000099999
	ARVONLISÄVERON KORJAUS	SV	1000100000	1000109999
	LOMAPALKKAVARAUS	SL	1000110001	1000119999
	HENKILÖSIVUKULUT	SM	1000120001	1000129999
	IFRS-OVY JA -OPHV -saldonsiirto	SI	1000130001	1000139999
	GE-PALKKIOVARAUS	GK	1000140001	1000149999
	TULOSPALKK. JAKSOTUS	GM	1000150001	1000159999
	VEROJAKSOTUS, PURETT.	GO	1000160001	1000169999
	TALL.SUOJARAH. JAKS.	GQ	1000170001	1000179999
	RYHMÄKOHT.ARVONALENT	GX	1000180001	1000189999
	VEROJAKSOTUS,LOPULL.	GY	1000190001	1000199999
	PÄIVITT.TOS./OKO PKL	SO	1000200001	1000209999
	ALV-VELOITUS	GZ	1000210001	1000219999
	ALV-SIIRTO	ST	1000220001	1000229999
	SOS.KULUVELAN SIIRTO	SR	1000230001	1000239999
	SIJ.OM. PÄIVITT./VAR	SP	1000240001	1000249999
	SIJ.OM TP PURETT/VAR	SQ	1000250001	1000259999
	LOMAP.VARAUS/KUSTP.S	GF	1000260001	1000269999
	SOS.KULUVELAN SIIRTO lopullinen	SY	1000270001	1000279999
	KIINTEISTÖSIJ. PÄIV.	SZ	1000280001	1000289999
	KIINTEISTÖSIJ. PURET	SX	1000290001	1000299999
	ELIMINOINTI BALTIA purettava	MB	1000300001	1000309999
	ELIMINOINTI BALTIA ei-purettava	RC	1000310001	1000319999
	PUH.KULUJEN ALV-OIK.	HD	1000320001	1000329999
	SALDONSIIRTO, EI-PURETTAVA	SJ	1000330001	1000339999
	SALDONSIIRTO, TEM	SN	1000340001	1000349999
	SALDONSIIRTO, MVAT	HI	1000350001	1000359999
	KIINT YHT AVAAVA TASE	QN	1000360001	1000369999
	SISÄISET TOSITTEET	S1	1000370001	1000379999
	KÄYTTÖOMAISUUS	AA	1010000001	1010999999 RABUCH00 **)
	KÄYTTÖOMAISUUS POISTOT	AF	1011000001	1011999999 RAPERB00 **)
	KÄYTTÖOMAISUUS VARASTOSALDOK	AG	1012000001	1012999999
	LASKU e-Flow/SAP eliminoidtavat	LF	1021000001	1021999999
	LASKU MANUAALINEN eliminoidtavat	LM	1022000001	1022999999
	HYVITYSLASKU MANUAALINEN eliminoidtavat	HM	1023000001	1023999999
	LASKUN PERUUTUS AUTOMAATTINEN	LP	1024000001	1024999999
	LASKUN MANUAALINEN MAKSU	KA	1025000001	1025999999
	AUTOMAATTISET MAKSUT	KZ	1026000001	1026999999
	LASKU E-Flow/SAP ei eliminoidtavat	LG	1027000001	1027999999
	LASKU MANUAALINEN ei eliminoidtavat	LN	1028000001	1028999999
	HYVITYSLASKU MANUAALINEN ei eliminoidtavat	HN	1029000001	1029999999
	MYNTILASKU MANUAALINEN eliminoidtavat	DR	1030000001	1030999999
	HYVITYSLASKU MANUAALINEN eliminoidtavat	DG	1031000001	1031999999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja	
			alku	loppu
	MYYNILASKUN PERUUTUS	DA	1032000001	1032999999
	HYVITYSLAS.MR EI ELIM.	DH	1033000001	1033999999
	HYVITYSLASKUTUS eliminoitavat	DI	1034000001	1034999999
	LASKUN MAKSU	DZ	1035000001	1035999999
	HYVITYSLASKUTUS ei eliminoitavat	DJ	1036000001	1036999999
	MYYNILASKU MANUAALINEN ei eliminoitavat	DS	1037000001	1037999999
	MYYNILASKUTUS eliminoitavat	DT	1038000001	1038999999
	MYYNILASKUTUS ei eliminoitavat	DU	1039000001	1039999999
	TASAUS	MT	1040000001	1040999999
	MATKALASKU /MATKAMIES	FA	1041000001	1041999999
	KONEKIELISET TILIOTETAPAHTUMAT	FB	1042000001	1042999999
	LUOTTORESKONTRA/KOTIPANKKI	FC	1043000001	1043999999
	JAHA/KOTIPANKKI	FD	1044000001	1044999999
	IFACTOR /OPR	FE	1045000001	1045999999
	IFACTOR /OPR JAKSOTUS	FF, FG	1046000001	1046999999
	SOPRI /OPR	FH	1047000001	1047999999
	SOPRI /OPR JAKSOTUS	FI,FJ	1048000001	1048999999
	LUOTTOTILI /OPR	FK	1049000001	1049999999
	LEASONG OR /OPR	FL	1050000001	1050999999
	VARAINHANKINTA /OPR	FM	1051000001	1051999999
	VARAINHANKINTA /OPR JAKSOTUS	FN, FO	1052000001	1052999999
	DISKONTATUT OSAMAKSUT /OPR	FP	1053000001	1053999999
	DISKONTATUT OSAM. /OPR JAKSOTUS	FQ, FR	1054000001	1054999999
	OIKEUDELLINEN PERINTÄ /OPR	FS	1055000001	1055999999
	OSAMAKSULEASING (VIEW21) /OPR	FT	1056000001	1056999999
	VIEW 21/JAKSOTUKSET	ET	1057000001	1057999999
	VIEW 21/AGIO	EU	1058000001	1058999999
9900095	SRJ-TAPAHTUMAT	FU	1059000001	1059999999
	AIRAS-PALKKIOT/AURUM	FV	1060000001	1060999999
	TYÖNANTAJAN ST-MAKSU	FX	1070000001	1070999999
	DIME/SIJ.RAHASTOT	GR	1071000001	1071999999
	OPUSCAPITA/OKO	GU	1072000001	1072999999
	ANALYSTE	IE	1073000001	1073999999
	MYYNILASKU/KIPINÄ	DB	1074000001	1074999999
	LASKUN MANUMAKS/OPKK	DY	1075000001	1075999999
	TEM MATKALASKUT	MK	1076000001	1076999999
	VIRO MANU PÄIVITT.	JS	1077000001	1077999999
	VIRO MANU TP PYSYVÄ	JV	1078000001	1078999999
	VIRO MANU TP PERUUT.	JX	1079000001	1079999999
	LATVIA MANU PÄIVITT.	JT	1080000001	1080999999
	LATVIA MANU TP PYS.	JY	1081000001	1081999999
	LATVIA MANU TP PER.	JZ	1082000001	1082999999
	LIETTUA MANU PÄIVITT	JU	1083000001	1083999999
	LIETTUA MANU TP PYS.	KB	1084000001	1084999999
	LIETTUA MANU TP PER.	KC	1085000001	1085999999
	LOMAPALKAT, OSTOLASKU	LL	1086000001	1086999999
	LOMAPALKAT, MYYNILASKU	DL	1087000001	1087999999
	JAKSOTUSAJO, SAPin man. jaksotus -toiminto	MA	1088000001	1088999999
	ACQUIRING-PALKKIOT, OR	KY	1089000001	1089999999
	ACQUIRING-PALKKIOT, MR	DE	1090000001	1090999999
	AGIOARVOSTUS	SG	1091000001	1091999999
	ACQUIRING	KQ	1092000001	1092999999
9930004	CAL PÄIVITTÄISET VIENNI	RF	1093000001	1093999999
9930005	CAL PÄIVITTÄISET VIENNI	RF	1093000001	1093999999
9930006	CAL PÄIVITTÄISET VIENNI	RF	1093000001	1093999999
9930007	CAL PÄIVITTÄISET VIENNI	RF	1093000001	1093999999
9930008	CAL PÄIVITT. TASEEN ULKOP.	RH	1094000001	1094999999
9930106	CAL KK-VAIHTEEN VIENNI	RG	1095000001	1095999999
9930107	CAL KK-VAIHTEEN VIENNI	RG	1095000001	1095999999
9930108	CAL KK-VAIHTEEN TASEEN ULKOP.	RI	1096000001	1096999999
9900048	LISÄOSUUSPÄÄOMA	HB	1097000001	1097999999
	BONUSKERTYMÄ/CLEARING, OR	LK	1098000001	1098999999
	BONUSKERTYMÄ/CLEARING, MR	DK	1099000001	1099999999
9900049	PERINNÄN LIITTYMÄ	HC	1100000001	1100999999
9940004	LJR ANTOLAINAUS	MC	1101000001	1101999999
990053	Banksyst päivittäiset	JD	1102000001	1102999999
990064	BLV PÄIVITTÄISET	JM	1103000001	1103999999
990067	BLT PÄIVITTÄISET	JP	1104000001	1104999999
	Bonuskäyttö toinen op, MR	DO	1105000001	1105999999
	Bonuskäyttö toinen op, OR	LO	1106000001	1106999999
	Equeus/Debit-kortit	HF	1107000001	1107999999
	Ariba tilaus eliminoitava	LU	1108000001	1108999999
	Ariba ei tilausta eliminoitava	LV	1109000001	1109999999
	Ariba tilaus ei-eliminoitava	LX	1110000001	1110999999
	Ariba ei tilausta ei-eliminoitava	LY	1111000001	1111999999
	Ariba peruutustositte	LZ	1112000001	1112999999
	ACQUIRING/HALTI	HG	1113000001	1113999999
	SAANA/M2	HJ	1114000001	1114999999
	VAM päivittäiset	HK	1115000001	1115999999
	VAM kk-vaihte	HL	1116000001	1116999999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja alku loppu	
12999	ENTRA	EN	1299900001	1299999999
	TEKNINEN FD EI ELIM.	Z9	2010000001	2010999999
	KASSAKP. LIITT./OPHV	NA	3010000001	3010999999
	HK KORVAUS KKP./OPHV	NB	3011000001	3011999999
	OIVA KON./OPHV	NC	3012000001	3012999999
	TUOTTOTURVA KON/OPHV	ND	3013000001	3013999999
	LAINATURVA KON./OPHV	NE	3014000001	3014999999
	HENKILÖV.KORV K/OPHV	NF	3015000001	3015999999
	RYHMÄVAK. KON./OPHV	NG	3016000001	3016999999
	IF RYHMÄELÄK K./OPHV	NH	3017000001	3017999999
	MOOTTORIAJ. KON/OPHV	NI	3018000001	3018999999
	VAHINKOVAK. KON/OPHV	NJ	3019000001	3019999999
	HENKILÖVAK. KON/OPHV	NK	3020000001	3020999999
	TAPATURMA KON./OPHV	NL	3021000001	3021999999
	KIINT.VUOKRAT K/OPHV	NM	3022000001	3022999999
	VSM KON./OPHV	NN	3023000001	3023999999
	MITTATURVA KON./OPHV	NO	3024000001	3024999999
	LÄHTEVÄ RAHA L./OPHV	NP	3025000001	3025999999
	TULEVA RAHA L./OPHV	NQ	3026000001	3026999999
	TKV KON./OPHV	NR	3027000001	3027999999
	HK KORVAUS KON./OPHV	NS	3028000001	3028999999
	AULI KON./OPHV	NT	3029000001	3029999999
	RATTI KON./OPHV	NU	3030000001	3030999999
	RAKENNUSVIRHE K/OPHV	NV	3031000001	3031999999
	SULKA KON./OPHV	NX	3032000001	3032999999
	MATKAVAKUUTUS K/OPHV	NY	3033000001	3033999999
	KASKO KON./OPHV	OA	3034000001	3034999999
	ESINEVAK.YKS. K/OPHV	OB	3035000001	3035999999
	TAKAUSVAKUUTUS/OPHV	OC	3036000001	3036999999
	SULKAN EPÄV.VAH/OPHV	OD	3037000001	3037999999
	RESK.SAATAVAL.L/OPHV	OE	3038000001	3038999999
	YT KORVAUS KKP./OPHV	OF	3039000001	3039999999
	PERUUTUS/OPHV LIITT.	NZ	3100000001	3109999999

PLA-tositelajit

Kirjanpitosite	AB	3204000000	3204999999
Täsmäytyspääkirja	AC	3205000000	3205999999
Käyttöom.konversio	AK	3206000000	3206999999
Käyttöom.kirj: netto	AN	3207000000	3207999999
Ratti Kkp.	C3	3208000000	3208999999
VSM Kkp.	C4	3209000000	3209999999
HK Korvaus Muis.	DC	3210000000	3210999999
EK Korvaus Muis.	DD	3211000000	3211999999
Manuaalipal. Muis.	DM	3212000000	3212999999
Auli Muis.	E1	3213000000	3213999999
Oiva Muis.	E2	3214000000	3214999999
Ratti Muis.	E3	3215000000	3215999999
Tuottoturva Muis.	E4	3216000000	3216999999
Mittaturva Muis.	E6	3217000000	3217999999
Ryhmävakuutus Muis.	E7	3218000000	3218999999
Rakennusvirhe Muis.	E8	3219000000	3219999999
IF Ryhmäeläke Muis.	E9	3220000000	3220999999
Ulkoinen numero	EX	3221000000	3221999999
Ratti Muis.	F3	3222000000	3222999999
VSM Muis.	F4	3223000000	3223999999
IF Ilm. eläke Muis.	F9	3224000000	3224999999
As.miesp.m.liit.jaks	H1	3226000000	3226999999
Sonet.vak.pal.jaks.l	H2	3227000000	3227999999
Asiamiehet	HA	3228000000	3228999999
Palkansaajat	HE	3229000000	3229999999
Hallinto henkilöt	HH	3230000000	3230999999
Tilapäispalkkionsaaj	HT	3231000000	3231999999
Investointityönumero	IP	3232000000	3232999999
Toimittajat - hyv.	KG	3233000000	3233999999
Kiint.hall.järj.liit	KH	3234000000	3234999999
Toimittajat - netto	KN	3235000000	3235999999
Kiint.osakejärj	KO	3236000000	3236999999
Tilien ylläpito	KP	3237000000	3237999999
Toimittajat - lasku	KR	3238000000	3238999999
Kiint.sähkönl.liitt	KS	3239000000	3239999999
Laskut, IP,ulkopuoli	LB	3240000000	3240999999
Laji/toimintoj.kirj.	LT	3241000000	3241999999
ML-tilitys	ML	3242000000	3242999999
Regressilask. Kon.	MQ	3243000000	3243999999
JV-Simmer Kon.(tulev	MS	3244000000	3244999999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja	
			alku	loppu
	Ratti Kon.	N3	3245000000	3245999999
	IF ilm. eläk Kon.	N9	3246000000	3246999999
	EU Korvaus Kkp.	OG	3247000000	3247999999
	Henkivak.korvau Kkp.	OH	3248000000	3248999999
	Tapaturma Kkp.	OI	3249000000	3249999999
	MA korvaus Kkp.	OJ	3250000000	3250999999
	Takaus.korvaus Kkp.	OK	3251000000	3251999999
	Sulkan epäv.vah. Kkp	OL	3252000000	3252999999
	TKV Muis.	OM	3253000000	3253999999
	Moottorijon. Muis.	ON	3254000000	3254999999
	Sulka Muis.	OO	3255000000	3255999999
	Matkavakuutus Muis.	OP	3256000000	3256999999
	Vahinkovakuutus Muis	OQ	3257000000	3257999999
	Henkilövakuutus Muis	OR	3258000000	3258999999
	Tapaturma Muis.	OS	3259000000	3259999999
	Kasko Muis.	OT	3260000000	3260999999
	Ratti maksusop. Muis	OU	3261000000	3261999999
	Esinevak.yks. Muis.	OV	3262000000	3262999999
	Takausvakuutus Muis.	OW	3263000000	3263999999
	Sulkan epäv.vah Muis	OX	3264000000	3264999999
	Regressilask. Muis.	OY	3265000000	3265999999
	Tuleva raha Muis.	OZ	3266000000	3266999999
	Palkk. as.m.liitt.ja	P1	3267000000	3267999999
	MA korvaus Muis.	PB	3268000000	3268999999
	Sulkan epäv.vah Muis	PC	3269000000	3269999999
	Henkivak.korvau Muis	PD	3270000000	3270999999
	Tapaturma Muis.	PF	3271000000	3271999999
	Takaus.korvaus. Muis	PG	3272000000	3272999999
	YT Korvaus Muis.	PH	3273000000	3273999999
	JV-Simmer Muistio	PI	3274000000	3274999999
	MA korvaus Kon.	PJ	3275000000	3275999999
	Tapaturma Kon.	PL	3276000000	3276999999
	Takaus,korvaus Kon.	PM	3277000000	3277999999
	YT Korvaus Kon.	PN	3278000000	3278999999
	JV-Simmer Kon.(lähte	PO	3279000000	3279999999
	ATK-palv.vel.liitt	PP	3280000000	3280999999
	Hinnanmuutos	PR	3281000000	3281999999
	EU Korvaus Kon.	PS	3282000000	3282999999
	EK Korvaus Kon.	PT	3283000000	3283999999
	Päätetapahtum.liitt	PU	3284000000	3284999999
	ATK-palv.vel. levyti	PW	3285000000	3285999999
	Systeemipalv.vel.iii	PX	3286000000	3286999999
	Työasemaveloitukset	PY	3287000000	3287999999
	S-laskutus, Elisa	PZ	3288000000	3288999999
	Sulkan epäv.vah. Kon	QA	3289000000	3289999999
	EK Korvaus Kkp.	QB	3290000000	3290999999
	Cross-company korot	QC	3291000000	3291999999
	EU korvaus muis.	QD	3292000000	3292999999
	Hyvitys - nettosuor.	RA	3293000000	3293999999
	Ostolasku	RE	3294000000	3294999999
	Lask.vast.otto netto	RN	3295000000	3295999999
	Laskun siirto	RV	3296000000	3296999999
	SIJ/KTÖ JAKO	SK	3297000000	3297999999
	Jälkikirjaustosite	SU	3298000000	3298999999
	Tiedonsiirto	UE	3299000000	3299999999
	Maksukirjaus	ZP	3305000000	3305999999
	Pankki - täsmäytys	ZR	3306000000	3306999999
	Maksu per shekki	ZS	3307000000	3307999999
	Maksuselvitys	ZV	3308000000	3308999999
	INV.TILAUSTEN PURKU	QE	3309000000	3309999999
	Tuottoturva man. peruut	14	3310000000	3310999999
	Lainaturva man. peruut	15	3311000000	3311999999
	Mittaturva man. peruut	16	3312000000	3312999999
	Auli man. peruut	11	3313000000	3313999999
	ryhmävak man. peruut	17	3314000000	3314999999
	Rak.virhevak. man. peruut	18	3315000000	3315999999
	Oiva man. peruut	12	3316000000	3316999999
	Sulka evl man. peruut	1P	3317000000	3317999999
	Sulka man. peruut	1C	3318000000	3318999999
	Matkavak. man. peruut	1D	3319000000	3319999999
	Vahinkovak. man. peruut	1E	3320000000	3320999999
	M.ajoneuvovak. man. peruut	1A	3321000000	3321999999
	Henkilövak. man. peruut	1F	3322000000	3322999999
	Tapaturmavak. man. peruut	1G	3323000000	3323999999
	Kaskovak. man. peruut	1I	3324000000	3324999999
	Ratti man. peruut	13	3325000000	3325999999
	Ratti maksusop. man peruut	1J	3326000000	3326999999
	Esinevak. yks. man. peruut	1M	3327000000	3327999999
	Takausvak. man. peruut	1N	3328000000	3328999999
	EK Korvaus man. peruut	19	3329000000	3329999999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja	
			alku	loppu
	Ratti 2 man. peruut	1B	3330000000	3330999999
	Takaus korv. man peruut	1H	3331000000	3331999999
	JV-Simmer man peruut	1K	3332000000	3332999999
	JV-Simmer muist m pe	1S	3333000000	3333999999
	Korkki TA	QF	3334000000	3334999999
	Korkki YT	QG	3335000000	3335999999
	Korkki EU	QH	3336000000	3336999999
	Korkki EK	QI	3337000000	3337999999
	Korkki YA	QJ	3338000000	3338999999
	Korkki MK	QK	3339000000	3339999999
	Korkki manuaalitosite	QL	3340000000	3340999999
	KORKKI PV MANUAALITOS.	QM	3341000000	3341999999
	Flex maksutulo, koneellinen	K1	3342000000	3342999999
	Flex maksutulo, manuaalinen kirjaus	K2	3343000000	3343999999
	Flex korvaukset, koneellinen	K3	3344000000	3344999999
	Flex korvaukset, manuaalinen kirjaus	K4	3345000000	3345999999
	Flex manuaalinen peruuntuva	K5	3346000000	3346999999
	Flex Eurocenter korvaukset, koneellinen	K6	3347000000	3347999999
	Flex Eurocenter korvaukset, manuaalinen	K7	3348000000	3348999999
500	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
501	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
502	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
503	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
504	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
505	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
506	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
507	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
508	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
509	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
040	JÄSENLUOTTOVAKUUTUS	TA	5040000001	5040999999
050	ASUNTOSÄÄSTÖPALKKIOT	TB	5050000001	5050999999
060	ELÄKEKASSA	TC	5060000001	5060999999
061	ELÄKEKASSA	TC	5060000001	5060999999
080	OP-LUOTOT	TD	5080000001	5080999999
084	ALV-MAKSUT	TE	5084000001	5084999999
510	TOSITEMUUNTO	TG	5100000001	5100999999
610	ULTRA VALUUTANVAIHTO	TX	6100000001	6100999999
613	ZVS-MAKSUT/OKO	TH	6130000001	6130999999
614	ZVS-MAKSUT/OKO	TH	6130000001	6130999999
615	PSE/PE-MAKSUT/OKO	TZ	6150000001	6150999999
616	PSE/PE-MAKSUT/OKO	TZ	6150000001	6150999999
620	FORSE	TI	6200000001	6200999999
621	SDD SEPA SUORAVELOITUS	RB	6210000001	6210999999
624	AQUARIUS/OKO	GP	6240000001	6240999999
625	VIEW/PÄIVITYKSET	TJ	6250000001	6250999999
628	DPS/OPTO-TAPAHTUMAT	RZ	6280000001	6280999999
631	SEKKILUNASTUKSET (USKI)	TK	6310000001	6310999999
632	SEKKILUNASTUKSET (USKI)	TK	6310000001	6310999999
633	PANKKITAKAUKSET	TL	6330000001	6330999999
634	OKOBANKEN	TM	6340000001	6340999999
635	OKOBANKEN	TM	6340000001	6340999999
636	REMBURSSIT JA PERITTÄVÄT	TN	6360000001	6360999999
637	REMBURSSIT JA PERITTÄVÄT	TN	6360000001	6360999999
638	DPS PÄIVITTÄISET	KU	6380000001	6380999999
639	DPS TASEEN ULKOPUOL.	KV	6390000001	6390999999
640	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
641	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
642	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
643	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
644	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
645	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
646	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
647	TULEVAT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TP	6530000001	6530999999
648	TULEVAT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TP	6530000001	6530999999
649	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
653	TULEVAT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TP	6530000001	6530999999
654	TULEVAT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TP	6530000001	6530999999
657	ULKOMAISET SEKKILUNASTUKSET	TU	6570000001	6570999999
658	ULKOMAISET SEKKILUNASTUKSET	TU	6570000001	6570999999
659	ULKOMAISET SEKKILUNASTUKSET	TU	6570000001	6570999999
660	MATKASHEKIT	TQ	6600000001	6600999999
663	Ultra/ Henki Aquarius VIRO	KF	6630000001	6630999999
665	BANKGIRO	TV	6650000001	6650999999
666	RPM (Rahanpesun estämisen keskeytyskirjaukset)	KX	6660000001	6660999999
667	RPM/EUR	RM	6670000001	6670999999
670	VALUUTTAPÄÄKASSA	TR	6710000001	6710999999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja	
			alku	loppu
671	SETELIKAUPAT	TR	6710000001	6710999999
672	VALUUTTAPÄÄKASSA	TR	6710000001	6710999999
673	VALUUTTAPÄÄKASSA	TR	6710000001	6710999999
674	BOND/REPO PÄIVITTÄISET	TS	6740000001	6740999999
675	BOND ARVOSTUKSET	XV	6750000001	6750999999
691	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
692	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
693	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
694	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
695	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
696	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
697	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
698	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
699	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
	TYÖASEMATOSITTEET	TY	9000000001	9099999999
9900016	USKI ULKOM SHEKKIEN LUNASTUS	BQ	9701600001	9701699999
990005	LÄHTEVÄ CLEARING (AAMU)	VB	9900500001	9900599999
990007	Prepaid rsk-tapahtumat	KJ	9900070001	9900079999
9900001	OTTOLAINAUS	BA	9900100001	9900199999 OT003/OTORP002
990001	OTTOLAINAUS	BA	9900100001	9900199999
9900002	ANTOLAINAUS	BD	9900200001	9900299999 AMR972
9900030	OVY:N LUOTTOVAKUUTUKSET	EJ	9900300001	9900309999
9900031	OVY:N KORVAUS&VARAUS	GE	9900310001	9900319999
9900032	ABASEC/OPSTOCK	GL	9900320001	9900329999
9900004	PANKKITAKAUS	BF	9900400001	9900499999 ATRR009
990004	MTL TAPAHTUMAT / MAKSULIIKE	VA	9900400001	9900499999
9900005	LÄHETETYT ATK-VÄLITYKSET	BG	9900500001	9900599999 MGKR2005, MGKR2006
9900006	SAAPUNEET ATK-VÄLITYKSET	BH	9900600001	9900699999 MGKR2001
9900007	SELVITETTÄVÄT ATK-VÄLITYKSET	BI	9900700001	9900799999 MGKR2002
9900008	PÄÄKIRJATAHAHTUMAT	BJ	9900800001	9900899999 MGKR2004
9900009	SAAPUNEET PIKASIIROT	BK	9900900001	9900999999 MGR5150
990009	SAAPUVA CLEARING 31.12.1997 ALKAEN (AAMU)	VE	9900900001	9900999999
990010	POPS BRUTTOCLEARING 16.12.1997 ALKAEN	VF	9901000001	9901099999
9900005	LÄHETETYT ATK-VÄLITYKSET / OKO	EK	9901100001	9901199999
990012	AGIOT /VALUUTTAKASSA	VG	9901200001	9901299999
9900013	ERIKOISLAINAT	CG	9901300001	9901399999
990013	ERIKOISLAINAT	CG	9901300001	9901399999
9900014	VALUUTTAKIRJANPITO	EE	9901400001	9901499999 MV29K
990014	VALUUTTAKASSA 24.2.1997 ALKAEN	EE	9901400001	9901499999 OTALPKT
9900015	ANTOLAINAUS /ALPER	BP	9901500001	9901599999
990015	AUTOMAATTIKIRJAUS / ALPER 18.11.94 ALKAEN	BP	9901500001	9901599999
9900016	USKI ULKOM SHEKKIEN LUNASTUS	BQ	9901600001	9901699999 op:t, 7880: USLR610
990016	CLEARING 30.10.98 (YÖ)	VH	9901600001	9901699999
990017	CLEARING 30.10.98 (YÖ)	VI	9901700001	9901799999
9900018	MATKAVALUUTTA	BL	9901800001	9901899999 MAVRMTIK
	MATKAV. (MAVA) VIERAAT SEKIT JA			
990018	MATKASEKIT	BL	9901800001	9901899999
9900019	MATKAVALUUTTA/AGIO	BM	9901900001	9901999999 MAVRATIK
990019	AGIOT (MAVA)	BM	9901900001	9901999999
990020	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990022	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990023	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990024	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990025	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990122	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990123	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990124	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
9900021	OP:N TILIT OKOSSA	BS	9902100001	9902199999 PR002
990021	OPICS (KK-VAIHDE PYSYVÄT KIRJAUKSET)	VK / VL	9902100001	9902199999
9900006	SAAPUNEET ATK-VÄLITYKSET / OKO	EL	9902200001	9902299999
9900008	PÄÄKIRJATAHAHTUMAT / OKO	EM	9902300001	9902399999
	PERINTÄ- JA KORVAUSJÄRJESTELMÄ (PKJ)			
9900241	OVY	EQ	9902410001	9902419999
9900242	PANKKIKOHTAISET VAKUUTUKSET (PKV) OVY	ER	9902420001	9902429999
9900243	PANKKIKOHTAISET VAKUUTUKSET (PKV) OVR	ES	9902430001	9902439999
9900025	RAHAHUOLTO	EG	9902500001	9902599999
9900026	LUNASTETUT OKON SEKIT	BV	9902600001	9902699999 MGKR2003
990026	LUNASTETUT OKON SEKIT	BV	9902600001	9902699999
	WINRESK	EO	9902700001	9902799999
990028	KAPULA PÄIVITT./OKO	GS	9902800001	9902899999
990029	KAPULA ARVOSTUS/OKO	GT	9902900001	9902999999
990030	ASLA/SIIRTYVÄT/OHMO	GD	9903000001	9903099999
990031	ASLA	VM	9903100001	9903199999
990032	ASLA / SIIRTYVÄT	VN / VO	9903200001	9903299999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja alku	loppu
990033	ASLA/OHMO	GC	9903300001	9903399999
990034	UTU/PALKKIOT	IF	9903400001	9903499999
9900035	POPS/LUNASTAMATTOMAT SEKIT YLI 10V	IG	9903500001	9903599999
9900036	PKJ JÄLKIPER. SUORIT	IH	9903600001	9903699999
990036	ELE PÄIVITTÄISET VIENNIT	JA	9903700001	9903799999
990037	ELE TAUP VIENNIT	JB	9903800001	9903899999
990038	ELE PERUUTETTAVAT TILINPÄÄTÖSVIENNIT	JC	9903900001	9903999999
990041	KIRJAUSYHTEENVETO/RAHAHUOLTO	VP	9904100001	9904199999
9900042	PLATINAJÄRJESTELMÄ	BW	9904200001	9904299999 BJER122
990042	KIRJAUSYHTEENVETO/RAHAHUOLTO (UUSI)	VQ	9904200001	9904299999
9900043	CLARITY, sisäinen ICT työ (ei peruutettava)	RD	9904300001	9904399999
990044	DEVON, 30.6.99	VR	9904400001	9904499999
990045	DEVON, 30.6.99	VS	9904500001	9904599999
990046	DEVON, 30.6.99	VT	9904600001	9904699999
990047	DEVON, 30.6.99	VU	9904700001	9904799999
9900050	PALKAT	BY	9905000001	9905099999 ***)
9900052	LOMAPALKKAVALAT	GV	9905200001	9905299999 ***)
990054	Banksyst kk/tp-päätös	JE	9905900001	9905999999
990055	Banksyst taseen ulkopuoliset (jos tarvitaan)	JI	9905500001	9905599999
990056	TRADING TERMIINIEN ARVOSTUSTULOS (EI PERUUTETTAVA)	VX	9905600001	9905699999
990057	RJ PÄIVITTÄISET	JF	9905700001	9905799999
990058	RJ SIIRTYVÄT	JG	9905800001	9905899999
9900060	VALUUTTATILIT	BZ	9906000001	9906099999
990060	VALUUTTAOTTOLAINAUS	BZ	9906000001	9906099999
9900061	VALUUTTATILIT / AGIOT	CA	9906100001	9906199999 DARRAGI/OVARP002
990061	VALUUTTAOTTOLAINAUS /AGIOT	CA	9906100001	9906199999
9900062	VALUUTTATILIT/SIIRTYVÄ KORKO	CB,CC	9906200001	9906299999 DARRASK/OVARP002
990062	VALUUTTAOTTOLAINAUS/SIIRTYVÄT ERÄT	CB / CC	9906200001	9906299999
9900063	LÄHTEVÄT ULKOMAAN MAKSUT	CD	9906300001	9906399999 LUMR124
990065	BLV TILINP. PYSYVÄ	JN	9906500001	9906599999
990066	BLV TP PERUUTETTAVA	JO	9906600001	9906699999
990068	BLT TILINP. PYSYVÄ	JQ	9906800001	9906899999
990069	BLT TP PERUUTETTAVA	JR	9906900001	9906999999
9900070	SÄILYTYSPALKKIOT	CE	9907000001	9907099999
	SÄILYTYSPALKKIOLAKUTUS 2.11.94 ALKAEN			
990070	(KESÄ.- JA JOULUK)	CE	9907000001	9907099999
9900071	ARVOPAPREIDEN MYYNTIPALKKIOT	CF	9907100001	9907199999
	JVK.MERKINTÄ/ARVOPAPEREIDEN			
990071	VÄL.PALKKIOT	CF	9907100001	9907199999
990072	BOND/JVK/EI KÄYTÖSSÄ	VZ	9907200001	9907299999
990073	BOND/S. KOROT. PÄIV./EI KÄYTÖSSÄ	UC	9907300001	9907399999
990074	BOND/ARV. KK. L./EI KÄYTÖSSÄ	UD	9907400001	9907499999
990075	BOND/HINTAERO PÄIV./EI KÄYTÖSSÄ	UF	9907500001	9907599999
990076	Prepaid maksutapahtumat	KK	9907600001	9907699999
990077	REPO NORMAALKIRJAUKSET/EI KÄYTÖSSÄ	YA	9907700001	9907799999
9900078	MAKSULIIKETILIN KATESIIRTO	EC	9907800001	9907899999 OKO/PR93
990078	KATESIIRTO OTTO/OPTO	YB	9907800001	9907899999
990079	BOND/ARVOPÄIVÄKIRJAUKSET	YC	9907900001	9907999999
9900080	SJOITUSRESKONTRA/OVC	GJ	9908000001	9908099999
9900081	KORJAUSTOSITELAJI	CH	9908100001	9908199999
9900082	HALTIA VUOKRASAAMISET	EH	9908200001	9908299999
9520005	YIT-VUOKRAT	EH	9908200001	9908299999
677	KORVA/PÄIVITTÄISET	CJ	9908300001	9908399999
678	KORVA/HINTAEROT	CJ	9908300001	9908399999
9900083	KORVA-TAPAHTUMAT	CJ	9908300001	9908399999
9900083	KORVA PÄIVITTÄISET	CJ	9908300001	9908399999
9900042	PLATINAJÄRJESTELMÄ	BW	9908400001	9908499999
9900085	KIINTEISTÖRESKONTRA / UUSI	CI	9908500001	9908599999
9900086	OKO:N LAINAT	CM	9908600001	9908699999
990086	OKO:N LAINAT OP:LLE	CM	9908600001	9908699999
990087	REPO ARVOPÄIVÄKIRJAUKSET/EI KÄYTÖSSÄ	YK	9908700001	9908799999
9900088	HALTIA VASTIKERESKONTRA	EF	9908800001	9908899999
9900089	HALTIA VASTEKESUORITUKSET	EI	9908900001	9908999999
9900091	MAKSULIIKE /ASLA	CN	9909100001	9909199999 ALARKP01 JA 13
9900092	ASLA/OHMO	GA	9909200001	9909299999
9900095	VILU/KOTIPANKKI	GG	9909500001	9909599999
990995	OKO:N KIRJAUSYHTEENVETO / OPTO	YN	9909950001	9909959999
9901001	OTTOLAINAUS/SIIR.KOR.PERUUTUS	BC	9910010001	9910019999 OT003/ OTORP003
991001	OTTOLAINAUS / SIIRTYVÄT ERÄT	YO / YP	9910010001	9910019999
9901002	ETUKÄTEEN MAKS.KOROT/TILINP.	BE,ED	9910020001	9910029999 AMR827
991003	LOAN IQ/OKO	GN	9910030001	9910039999
	ANTO AGIO KIRJAUKSET JA			
991004	PENNINPYÖRISTYKSET	YQ	9910040001	9910049999
991005	YPA LAINAT	YR	9910050001	9910059999
991006	YPA LAINAT SIIRTYVÄT (eurot)	YS / YT	9910060001	9910069999
991048	YPA LAINAT SIIRTYVÄT (valuutat)	YS / YT	9910060001	9910069999
991007	KESKUSPANKKIPALVELUOSASTON LAINAT (RO)	YU	9910070001	9910079999
991008	RO SIIRTYVÄT	YV / YW	9910080001	9910089999
991009	PERINTÄANTOLAINAUS (PA)	YX	9910090001	9910099999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja	
			alku	loppu
991010	PA SIIRTYVÄT	YY / YZ	9910100001	9910109999
9901011	OTTOLAINAUS /SIIRTYVÄ KORKO	BB	9910110001	9910119999 OT003
991012	YA-JS S. KORK. PER.	UK	9910120001	9910129999
9901013	ALS:N HOITOPALKKIOT	BN,BO	9910130001	9910139999 AMR830
991013	RO-JS S. KORK. PER.	UG	9910130001	9910139999
991014	PA-JS S. KORK. PER.	UH	9910140001	9910149999
991015	RO/AGIOKIRJAUKSET	UI	9910150001	9910159999
991016	PA/AGIOKIRJAUKSET	UJ	9910160001	9910169999
9910002	ALS-JOLLA CAP PÄIVITTÄISET	JJ	9910200001	9910209999
9901021	OPTO / SIIRTYVÄ KORKO	BT,BU	9910210001	9910219999 PR402
991024	YA VIRO AGIOT	RP	9910240001	9910249999
991025	YA VIRO PÄIVITTÄISET	RJ	9910250001	9910259999
991026	YA VIRO SIIRTYVÄT	RO	9910260001	9910269999
991027	YA VIRO AA-PERUUTUKSET	RU	9910270001	9910279999
9901003	ANTOLAINAUS /Okopankki	EY,EZ	9910300001	9910399999
991034	YA LATVIA AGIOT	RR	9910340001	9910349999
991035	YA LATVIA PÄIVITTÄISET	RK	9910350001	9910359999
991036	YA LATVIA SIIRTYVÄT	RQ	9910360001	9910369999
991037	YA LATVIA AA-PERUUTUKSET	RX	9910370001	9910379999
9901042	PLATINAJÄRJESTELMÄ/SIIRTYVÄ	BX,BR	9910420001	9910429999 BJER221
991044	YA LIETTUA AGIOT	RT	9910440001	9910449999
991045	YA LIETTUA PÄIVITTÄISET	RL	9910450001	9910459999
991046	YA LIETTUA SIIRTYVÄT	RS	9910460001	9910469999
991047	YA LIETTUA AA-PERUUTUKSET	RY	9910470001	9910479999
9901050	ALS/PREEMIOT JA ARV.	GH	9910500001	9910509999
9901055	ALS/JOHD.AR.V.PER.	GI	9910550001	9910559999
9901083	KORVA-TAPAHTUMAT/SIIRT. KORKO	CK,CL	9910830001	9910839999
9901083	KORVA OSAKKEET /SIIRTYVÄT	CK,CL	9910830001	9910839999
990083	KORVA RM/ARVOSTUKSET	CK	9910830001	9910839999
991083	KORVA RM/ARVOST.PER.	CL	9910830001	9910839999
9901086	OKO:N LAINOJEN SIIRTYVÄT	CV	9910860001	9910869999
991086	OKO:N LAINAT OP:LLE / SIIRTYVÄT	CV / CY	9910860001	9910869999
9901091	MAKSULIIKE /ASLA /SIIRTYVÄ KORKO	CO,CP	9910910001	9910919999 ALARKP06 JA 07
9901092	SSP:N KAUPPAHINNAN JAKSOTUS	CQ,CZ	9910920001	9910929999
9901093	ASLA/OHMO/SIIRTYVÄT	GB	9910930001	9910939999
991111	OKOPANKIN TASESIIRROT / OL	XA	9911110001	9911119999
991112	OKOPANKIN TASESIIRROT /ALS	XB	9911120001	9911129999
991113	OKOPANKIN TASESIIRROT / VALUUTTAKASSA	XC	9911130001	9911139999
991114	OKOPANKIN TASESIIRROT / DA	XD	9911140001	9911149999 ACR3B1/ACR3B2
9910201	ATK-LASKUTUS OPK /JP	CS	9912010001	9912019999
990176	PREPAID TILITYKSET	KT	9917600001	9917699999
991995	OPTON KONEKIELISET SIIRT.KOROT	XE / XF	9919950001	9919959999
992001	TERMIINI / H TAI TR	XG	9920010001	9920019999
9920002	ALS-JOLLA CAP TILINPÄÄTÖS	JK	9920020001	9920029999
992005	FRA PÄÄOMAT	XH	9920050001	9920059999
990201	ATK-LASKUTUS / OKO	YL	9920100001	9920199999
	SRJ-PALKKIONPALAUTUSJAKSOTUS/OP-RAHASTO			
9900202	SRJ-	IA	9920200001	9920299999
9900203	PALKKIONPALAUTUSJAKSOTUS/SAAJAYHTIÖT	IB	9920300001	9920399999
9900205	OMISTAJAJÄSENREKISTERI	CT	9920500001	9920599999 JRER110
990207	TALLETUSSIIRROT	YM	9920700001	9920799999
679	PÄÄOMAKONVERSIOT	Z4	9920830001	9920839999
9902083	PÄÄOMAKONVERSIOT	Z4	9920830001	9920839999
992100	PANKKITAKAUKSET	XI	9921000001	9921009999 PTKR3301
992101	PANKKITAKAUSET / AGIOT	XJ	9921010001	9921019999
992102	HENKIVAKUUTUS	HV	9921020001	9921029999
683	ARVOSTUSKONVERSIO/PURKU	Z5	9921830001	9921839999
9902183	ARVOSTUSKONVERSIO/PURKU	Z5	9921830001	9921839999
684	ARVOSTUSKONVERSIO/UUDET	Z6	9922830001	9922839999
9902283	ARVOSTUSKONVERSIO/UUDET	Z6	9922830001	9922839999
992400	CPICS (TASEEN ULKOPUOLISET)	XL	9924000001	9924009999
9903001	SALDONSIIRO	Z1	9930010001	9930019999
9903001	SALDONSIIRO	Z1	9930010001	9930019999
993002	TERMIINIT PISTE-EROT SIIRT.	XM / XN	9930020001	9930029999
9903003	EURO	Z3	9930030001	9930039999
9903003	EURO	Z3	9930030001	9930039999
9930002	ALS-JOLLA CAP TASEEN ULKOPUOLISET	JL	9930200001	9930209999
993009	TERMIINIT PISTE-EROT	XO / XP	9930090001	9930099999
994005	TERMIINIT / AGIOT	XQ	9940050001	9940059999
994006	TERMIINIT / AGIOT PALAUTUS	XR	9940060001	9940069999
9940007	LJR OPA-SIIRO	MX	9940700001	9940799999
9940008	LJR ERIKOISLAINAT	MD	9940080001	9940089999
994010	FRA ARVOSTUKSET	XS / XT	9940100001	9940109999
9940104	LJR EFEKT.KORON HINTAERO	ME	9941040001	9941049999
9940105	LJR EFEKT.KORON HINTAERO PERUUTUS	MF	9941050001	9941059999
9940106	LJR ETUKÄTEEN MAKS.KOROT TP	MG	9941060001	9941069999
9940107	LJR ETUKÄTEEN MAKS.KOROT TP PERUUTUS	MH	9941070001	9941079999
9940108	LJR ERIK.LAINOJEN SIIRT. HOITOPALKKIOT	MI	9941080001	9941089999
9940109	LJR ERIK.LAINOJEN SIIRT. HOITOPALKKIOT PERUUTUS	MJ	9941090001	9941099999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja	
			alku	loppu
9940110	LJR-JOLLA CAP PÄIVITTÄISET	MM	9941100001	9941109999
9940111	LJR-JOLLA CAP KK-VAIHDE PERUUTUS	ei vielä varattu		
9940112	LJR-JOLLA CAP ARVOSTUKSET	MN	9941120001	9941129999
9940113	LJR-JOLLA CAP ARVOSTUKSET PERUUTUS	ei vielä varattu		
9940114	LJR-JOLLA CAP TASEEN ULKOPUOLISET	MO	9941140001	9941149999
9940115	LJR-JOLLA CAP TASEEN ULKOPUOLISET PERUUTUS	ei vielä varattu		
9940116	LJR-KALA PREEMIOT JA ARVOSTUKSET	MP	9941160001	9941169999
9940117	LJR-KALA ARVOSTUSTEN PERUUTUS	MR	9941170001	9941179999
9940120	LJR ARVONALENTUMISET	MU	9941200001	9941209999
9940121	LJR ARVONALENTUMISET PERUUTUS	MV	9941210001	9941219999
995	AGIOT/ULKOMAANRESKONTRAT	XU	9950010001	9950019999
9950002	JOE TILINPÄÄTÖS	KD	9950020001	9950029999
9960002	JOE TASEEN ULKOP.	KE	9960020001	9960029999
9970002	CHF-TP-VIENNIT	KL	9970020001	9970029999
9970003	CHF-TAUP-VIENNIT	KM	9970030001	9970039999
	ULKOM.SIIRTYVIEN KORKOJEN			
998	AUTOMAATTIKIRJAUS	XX	9980000001	9980999999
999	VALUUTTALUOTTO	XY	9990000001	9990999999
	PERUUTUS / KUMPPANIKOODIT	PK	9999970001	9999979999
	E-FLOW PERUUTUS	EP	9999980001	9999989999
	YLEINEN PERUUTUSTOSITE	PE	9999990001	9999999999

SAPin tositepäiväkirja, kuukausipäiväkirja ja SAPin Ostovelka- ja myyntisaamistilien päiväkirja

*) on arkistoitu LEA -arkistointijärjestelmään.

Tositteet on joko laadittu konekielisenä tai tulostettu paperille ja ne säilytetään kansiossa tai arkistoituna

** REA-arkistointijärjestelmään

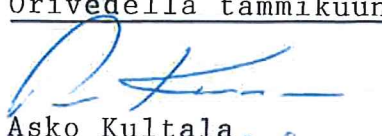
*** Raportit arkistoitu marraskuusta 2006 lähtien Aditron eArkistossa

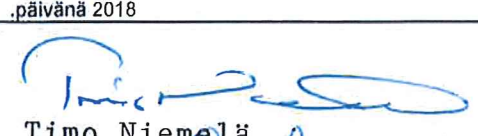
Rinnakkaisissa sovellustositenumeroissa lyhyemmät sovellustositenumerot ovat peräisin Intime-kirjanpitojärjestelmästä, pidemmät FMS-kirjanpitojärjestelmästä.

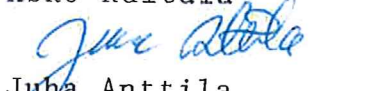
Jatkossa yksi sovellustositenumero kaikkien yritysten käyttöön (SAP kaikilla käytössä).

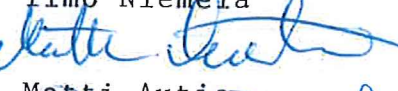
1. Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen allekirjoitus

Orivedellä tammikuun 30 .päivänä 2018

Asko Kultala

Timo Niemelä

Juhana Anttila

Matti Autio

Jussi Järvenpää

Pertti Pyykkö

2. Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta

Hallintoneuvosto on tänään pidetyssä kokouksessa perehtynyt pankin tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen. Vuoden 2018 edustajiston kokoukselle hallintoneuvosto toteaa lausuntonaan, että pankkia on hoidettu lain ja säännösten mukaisesti ja että hallintoneuvostolla ei ole Pohjois-Hämeen Osuuspankin tilinpäätöksen eikä toimintakertomuksen johdosta huomautettavaa. Hallintoneuvosto yhtyy hallituksen esitykseen ylijäämää koskeviksi toimenpiteiksi.

Mänttä-

Vilppulassa helmikuun 8 .päivänä 2018

Hallintoneuvoston puheenjohtaja

Hallintoneuvoston sihteeri

3. Tilintarkastajien merkintä suoritetusta tilintarkastuksesta

Suoritetusta tarkastuksesta on annettu erillinen tilintarkastuskertomus.

MÄNTTÄ - VILPPULA

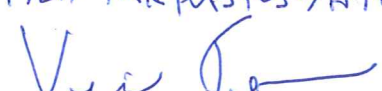
HELMIKUUN

8

.päivänä 2018

2018

MUORE STEPHENS REWINET OY
TILINTARKASTUSYHTEISÖ

VEIKKO TERHO

KHT-TILINTARKASTAJA

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Pohjois-Hämeen Osuuspankin edustajistolle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Pohjois-Hämeen Osuuspankin (y-tunnus 0151128-3) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2017. Tilinpäätös sisältää osuuspankin taseen (virallinen), tuloslaskelman (virallinen), osuuspankin rahoituslaskelman ja osuuspankin tuloslaskelman ja taseen liitteenä annettavat tiedot.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan osuuspankin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausuntomme on ristiriidaton tarkastusvaliokunnalle annetun lisäraportin kanssa.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*.

Olemme riippumattomia osuuspankista niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Osuuspankille suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut ovat parhaan tietomme ja käsityksemme mukaisesti olleet Suomessa noudatettavien, näitä palveluja koskevien säännösten mukaisia, emmekä ole suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut on esitetty tilinpäätöksen liitetiedossa 40.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Merkittävimmät arvioidut olennaisen virheellisyyden riskit

Olemme alla kuvanneet arviomme merkittävimmistä olennaisen virheellisyyden riskeistä, mukaan lukien väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riskeistä, sekä esittäneet yhteenvedon siitä, miten olemme toimineet näiden riskien johdosta.

- Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä tilinpäätöksen liitteet 13,15

Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä, yhteensä 369,0 miljoonaa euroa, on osuuspankin taseen merkittävin erä muodostaen 86 % taseen loppusummasta. Lainojen ja muiden saamisten arvonalennuksia kirjataan saamiskohtaisesti ja saamisryhmäkohtaisesti. Arvonalennukset arvioidaan saamiskohtaisesti ja saamiskohtainen arvonalennus kirjataan silloin, kun on saatu objektiivista näyttöä siitä, että saamista ei saada perityksi täysimääräisesti. Saamisryhmäkohtainen arvonalentumisten määrittäminen perustuu laskentamalliin, jota OP Osuuskunta arvioi ja validoi säännönmukaisesti. Johtuen saamisten arvostamiseen liittyvästä johdon harkinnasta saamiskohtaisten arvonalennusten kirjaamisen ajankohdassa ja määrässä, on saamisten arvioitu sisältävän merkittävän olennaisen virheellisuuden riskin.

Tarkastustoimenpiteisiin on sisällynyt saamisten kirjaus- ja arvostusperiaatteiden asianmukaisuuden arviointia sekä lainojen arvonalentumisten määrittämiseen ja kirjaamiseen liittyvien sisäisten kontrollien testausta. Olemme perehtyneet saamisryhmäkohtaisten arvonalennusten kirjaukseen sekä arvioineet saamia ja arvonalentumisia koskevien liitetietojen asianmukaisuutta.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan osuuspankin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos osuuspankki aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- Tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- Muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon osuuspankin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.

- Arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- Teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä osuuspankin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei osuuspankki pysty jatkamaan toimintaansa.
- Arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.

Kommunikoidimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

Tilintarkastustoimeksiantoa koskevat tiedot

Osuuskunnan kokous on 27.4.2017 valinnut meidät suorittamaan tilintarkastustoimeksiantoa. Toimikausien yhteenlaskettu kesto on jatkunut tilintarkastuskertomuksen antamishetkellä keskeytyksettä 19 vuotta.

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

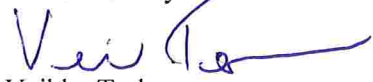
Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomuksessa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Mänttä-Vilppula 8. helmikuuta 2018

Moore Stephens Rewinet Oy
Tilintarkastusyhteisö

Veikko Terho
KHT-tilintarkastaja